

dupl.

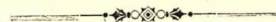
Työvään Kalenteri

I.

1893.

Toimittanut

Helsingin Työväenyhdistys.

Helsingissä,
Päivälehden kirjapainossa, 1893.

Sisältö.

	Sivu.
Esipuhe	3
Kansalais-itsehallinto, kirj. <i>L. Mechelin</i>	5
Suomen työväen oloja koskevaa tilastoa, kirj. <i>Aug. Hjelt</i>	11
Työväenpyrinnöt Suomessa v. 1892, kirj. <i>V. v. Wright</i>	35
Silmäys työväenliikkeeseen ulkomailla v. 1892, kirj. <i>Santeri Ingman</i>	41
Työnantajain ja työntekijäin oikeussuhteet käsityöammateissa ja tehtaissa, Suomen lain mukaan, kirj. <i>K. Leonard Lindeberg</i>	54
Työväenvakuutuskomitean ehdotuksen johdosta, kirj. — o — n	81
Kaupungissa, kirj. <i>Minna Canth</i>	87

Tietoja maamme työväenyhdistyksistä:

Akaan pitäjän Työmiesseura	1
Haminan Työväenyhdistys	3
Heinolan Työväenyhdistys	9
Helsingin Työväenyhdistys	10
Hämeenlinnan Työväenyhdistys	12
Jyväskylän Työväenyhdistys	15
Kotkan Työväenyhdistys	19
Kuha, Työväenyhdistys Tammelassa	23
Kuopion Työväenyhdistys	26
Leppäkosken Työväenseura	28
Oulun Työväenseura	29
Porin Työväenyhdistys	35
Porvoon Työväenyhdistys	37
Raahen Työväenyhdistys	41
Rauman Työväenyhdistys	42
Savonlinnan Työväenyhdistys	44
Sortavalan Työväenyhdistys	46

Tampereen Työväenyhdistys	48
Turun Työväenyhdistys	57
Vaasan Työväenyhdistys	60
Viipurin Työväenyhdistys	63
Joensuun Työväenyhdistys	68
Mikkelin Työväenyhdistys	68

Siisli

Esipuhe.

Keskustelttuansa työväen kalenterin julkaisemisesta antoi Työväenyhdistys Jouluk. 13 p. 1891 toimeksi komitealle, johon valittiin kirjailija **S. Ingman**, viivoittaja **A. Järvenpää**, neiti **M. Hellman**, faktori **J. Pehkonen** ja tehtailija **V. v. Wright**, kuulustella veljesyhdistysten mielipidettä asiasta sekä, jos yritystä kannatetaan, toimittaa ehdotettu kalenteri julkisuuteen.

Komitea kääntyi kaikkien maamme työväenyhdistysten puoleen ja ehdotti että kalenteriin otettaisiin katsaus sekä oman että muitten maitten työväen rientoihin, kertomuksia maamme työväenyhdistysten vaikutuksesta, kirjoituksia työväen asiasta y. m. Painatuskustannukset ehdotettiin suoritettaviksi osaksi kalenterin tilausrahoilla sekä osaksi siten että yhdistykset suorittavat kertomuksiansa painattamisesta 5 m. painetulta sivulta. Tilauks-hinta ehdotettiin 2 m:ksi, mutta alennettiin sittemmin muutamain yhdistysten vaatimuksesta 1 m:ksi, jotta kalenteri voisi laajemmalle levitä. Yhdistyksille lähetettiin myöskin kaava, jonka mukaan kertomukset niiden vaikutuksesta olisivat laadittavat.

Kiertokirjeillä ja sanomalehtikirjoituksilla koetti komitea edistää kalenterin leviämistä. Maaliskuussa v. 1893 lähetettiin viimeinen suuri kiertokirje, jossa yhdistyksiä kehoitettiin tarmokkaasti kalenterin levittämistä edistämään ja ennen Huhtik. 15 päivää tilauksista tietoja lähettämään, sekä huomautettiin että tilaajain määrästä riippuu voidaanko kalenteria nyl ja vastaisuudessa aikaansaada. Erittäinkin maamme ruotsalaisissa paikkakunnissa olevia yhdistyksiä huomautettiin siitä että kalenterin ilmestyminen maamme molemmilla kielillä riippuu tilaajamäärästä.

Tiedot kalenterirytyksen kannatuksesta saapuivat hitaasti ja vasta viime Heinäkuussa saatiin viimeiset tilaukset. Saaduista tiedoista kävi selvälle että kaikki yhdistykset tahtoivat yritystä kannattaa, tilata kalenteria ja siihen tietoja toiminnastansa painattaa. Ainoastaan yksi yhdistys ilmoitti varojensa ei sallivan kustannuksiin osaa ottaa maksamalla kerto-

muksensa painattamisesta. Porvoon yhdistys kuitenkin pani kannatuksensa ehdoksi sen että kalenteri ilmestyisi molemmiin kielisenä. Viipurin yhdistys myönsi painatuskustannusten avuksi 100 mk.

Kun kalenteria oli ryhdyttävä painamaan oli sitä tilattu noin 450 suomalais. ja 38 kpl. ruotsalaista painosta. Näin vähälukuisten tilausten vuoksi ei valitettavasti voitu ruotsalaista painosta kalenterista toimittaa.

Syynä siihen että kalenteri, jonka olisi pitänyt ilmestyä juhannukseksi, valmistui vasta Elokuussa, on se, että useista sekä yksityisistä että julkisista muistutuksista huolimatta ei saatu kaikkia yhdistysten kertomuksia ennenkun vasta Heinäkuussa ja muista kirjoituksista viimeinen vasta Elokuun keskivaiheilla. Toimituskomitea pyytää anteeksi kalenterin viipymistä, jota se parhaalla tahdollaankaan ei ole voinut estää.

Luvatuista kirjoituksista puuttuu teollisuustilastoa koskeva, syystä että sillä henkilöllä, jolta sitä oli pyydetty, ei ole ollut sen kirjoittamiseen aikaa.

Toivoen että seuraavat kalenterit paremmin onnistuvat pyytää toimituskomitea ettei tätä ensimmäistä yritystä puutteellisuksiensa vuoksi kovin ankarasti tuomittaisi.

Lopuksi pyytää komitea saada lausua sydämmelliset kiitoksensa niille arvoisille kirjailijoille, jotka arvokkailla kirjoituksillansa ovat kalenteriyritystä edistäneet.

Helsinki, Elok. 20 p. 1893.

Toimituskomitea.

Kansalais-itsehallinto.

Useimpien ihmisten toimet ja harrastukset tarkoittavat välttämättömien elämäntarpeiden tyydyttämistä. „Taistelu olemassa-olosta“ vaatii niin paljon työaikaa ja työvoimia, ettei niistä jää paljon yli kansalaisen oikeuksien ja velvollisuuksien täyttämiseksi.

Ne eivät kuitenkaan ole syrjään lykättävät nekään, eivätkä ole pidettävät suurelle enemmistölle kuulumattomina.

Useimmissa sivistyneissä maissa on se aika ohi, jolloin hallitus ja sen virkamiehet johtivat ja hoitivat kaikki yleiset asiat ja kansa eli ikään kuin holhouksen alaisena. Sellaisessa yhteiskunnassa ei ollut itsenäisiä kansalaisia. Yhteiskunnan yksityisten jäsenten asiana ei ollut pitää huolta valtion ja kuntien asioista.

Nyt sitä vastoin, kansalais-itsehallinnon periaatteen päästyä voimaan, ei edesvastaus yhteiskunnan menestymisestä lepää ainoastaan hallituksen hartioilla, nyt on kansalaisten kannettavana melkoinen osa tätä edesvastausta.

Moni luulee, ettei vapaaseen valtiomuotoon vaadita muuta kuin että kansalla tulee olla oikeus valtiopäiviin tai parlamenttiin kokoontuneitten luottamusmiestensä avulla ottaa osaa maan lakien säätämiseen ja valtiotalouden järjestämiseen. Mutta niin ei ole asian laita. Kansanedustus on tosin vapaan valtiomuodon välttämätön ehto ja kansalais-itsehallinnon korkein muoto. Ilman sitä ei olisi mitään varmuutta että säädetyt lait vastaavat kansan mielipiteitä ja

tarpeita. Mutta mikään maa ei muodosta yhtä ainoata yhdenmukaista kokonaisuutta. Eri maanosilla ja kunnilla on monet erilaiset etunsa, joita on valvottava, jos asukkaiden mieli kaikkialla menestyä. Nämä asiat eivät sovellu valtiopäivien hoidettaviksi, joiden käsiteltäviin kuuluvat valtiota kokonaisuudessaan koskevat asiat. Vapaaseen valtiomuotoon kuuluu siis välttämättä, että kuntien itsensä tulee saada hoitaa omat asiansa. Valtion laki määrää ainoastaan kuinka kunnallishallituksen tulee olla järjestetty sekä missä järjestyksessä ja kuinka laajalti se saa harjoittaa päätösvaltaansa.

Niin on Suomessakin tapahtunut. 1865 vuoden maalaiskuntia koskevaa lakia ja 1873 vuoden lakia kunnallishallituksista kaupungissa täytyy jokaisen isänmaan ystävän pitää mitä tärkeimpinä yhteiskunnallisina uudistuksina. Suomen kunnilla oli tosin vanhastaan joku määrä itsehallintoa. Mutta maalaiskunnilta puuttui määrätty järjestys, maallisia ja kirkollisia asioita käsiteltiin ilman erotusta kirkkoheran johtamassa kuntakokouksessa, ja valtion virkamiehillä oli melkoinen oikeus sekaantua asioihin. Kaupungeissa taas oli määräysvalta harvalukuisella maistraatilla, jos kohta porvaristolla ja sen edustajilla „kaupungin vanhimmilla“ oli muutamissa asioissa puhevalta. Mutta yllämainittujen lakien mukaan ovat kuntien jäsenet oikeutetut ja velvolliset itse hoitamaan kuntiensä järjestys- ja talousasioita.

Selvä on jokaiselle, joka on ollut tilaisuudessa vertaamaan entisiä ja nykyisiä oloja, että kuntamme ovat suuresti edistyneet sen jälkeen kuin kunnallinen itsehallinto pääsi niissä voimaan. Kansakoululaitos, terveydenhoito, köyhäinhoito ja kaupungeissa sitä paitsi rakennusjärjestys, palosammutuslaitos, katujen valaistus, meriliike y. m. osottavat edistystä, joka ei olisi ollut mahdollinen, ellei laki olisi jättänyt kuntien asiat kansalaisten itsensä hoidettaviksi.

Tärkeä seikka on myös se, että kunnallinen toiminta voimakkaasti edistää kansalaisten valtiollista kasvatusta.

Monet niistä miehistä, jotka valtiopäivillämme ovat osotautuneet eteviksi, ovat ennen kaupungin-valtuusmiehinä taikka kunnallislautakunnan jäseninä maaseudulla saavuttaneet taitoa ja tottumusta yleisten asioiden käsittelemisessä sekä arvostellessa mikä yhteiskuntaelämässä on hyödyllistä mikä vahingollista. Kunnallishoito on pienoisokuva valtioelämästä. Samoja periaatteita on kummallakin taholla noudatettava: lainkunnioitusta, niin että ne, joilla on päätös- ja määräysvalta eivät sorra yksityisten vapautta, säästäväisyyttä veronalaisilta koottujen varojen käyttämisessä ja vähempivaraisten yhteiskuntaluokkien vaurastumisen edistämistä. Onnellista on, jos sellaiset periaatteet pääsevät yleisessä mielipiteessä juurtumaan.

Ylempänä lyhyesti koskettelemamme kysymykset eivät saa pysyä vieraina sille kansalaisluokalle, jota tavallisesti nimitetään *työväeksi*. Lisättäköön tässä heti, ettei tämä nimitys tosin ole sattuva, koska meidän päivinämme kaikkien rehellisten ihmisten täytyy tehdä työtä ja entiset eri kansanluokkien väliset rajoitukset yhä enemmän ovat hävinneet. Mutta jokainen kuitenkin ymmärtää että työväellä tässä tarkoitetaan niitä, jotka tekevät työtä yksityisille työntantajille.

Heilläkin on osuutensa kansalaisoikeuksista ja velvollisuuksissa. Heidänkin etuihinsa vaikuttaa se tapa, jolla yleisiä asioita hoidetaan.

Katselkaamme tällä kertaa työmiehen asemaa kaupunkilaiskunnassa.

Laki sanoo, että jokainen kaupunkilaiskunnan täysi-ikäinen, hyvämaineinen jäsen, mies taikka nainen, joka on velvollinen suorittamaan kunnalle veroa, on oikeutettu raastuvankokouksessa ottamaan osaa neuvotteluihin ja päätöksiin. Veronalainen on se, jonka tulot vastaavat ainakin kahta veroäyriä. Veroäyriä vastaavaa tulomäärää ei saa määrätä 200 markkaa vähemmäksi eikä 400 markkaa suuremmaksi. Niissä kaupungeissa, joissa korkein määrä on

voimassa, täytyy siis omata 800 markan vuositulot ollaksensa veronalainen ja saadaksensa äänestää yhdellä äänellä raastuvankokouksen äänestyksissä ja kunnallisissa vaaleissa.

Harvat lienevät ne ammattimiehet, jotka eivät saavuta semmoista vuosituloa, josta seuraa kaksi veroäyriä sekä kunnallinen äänestys-oikeus. Suurin osa ammattityömiehiä on selvästi oikeutettu ottamaan osaa kunnalliseen itsehallintoon.

Tämä oikeus tulee tavallisesti käytäntöön kunnallisia vaaleja toimitettaessa. Kuulee joskus sanottavan turhaksi, että työmies kuluttaa aikaansa vaalioikeutensa käyttämiseen, kun hänen vaalilipullansa kuitenkin on niin paljon vähemmän merkitystä kuin korkeammalle verotettujen kansalaisten vaalilipulla, jotka lasketaan usean, aina 25 äänen arvoiseksi.

Sellainen puhe ei kuitenkaan ole paikallansa. Kun laki tunnustaa kansalaisille vaalioikeuden, niin se myös edellyttää, että tätä oikeutta käytetään. Kuinka kävisi kunnallisen itsehallinnon ellei kukaan äänivaltaisista saapuisi vaaliuurnalle? Tämä itsehallinto raukeaisi silloin. Laki ei määrää sakkoja niille, jotka ovat vaaleihin saapumatta, mutta se luottaa siihen että kansalaiset itse tuntevat itsensä velvollisiksi vaalioikeuttaan käyttämään.

Monista pienistä puroista syntyy iso joki, sanotaan. Kun satoja tai tuhansia työmiehiä yhtyy äänestämään samoja ehdokkaita, saattavat he ratkaisevasti vaikuttaa vaalin tuloksiin. Laki ei estä heitä kokoontumasta neuvottelemaan yhteisistä kaupunginvaltuusmiehiksi, taksoitusmiehiksi y. m. sopivista ehdokkaista.

Siten he saattavat muodostaa itselleen oman mielipiteen siitä kuka olisi valittava. Tämä on hyvin tärkeä seikka. Itsenäiselle kansalaiselle ei sovi vain muiden kehotuksesta, itse asiaa harkitsematta, antaa äänensä henkilöille, joiden ansioita hän ei ollenkaan tunne.

Voidaksensa arvokkaasti käyttää vaalioikeuttaan, tulee työmiehen seurata kunnallishallinnon kehitystä, niin että hän oppii tietämään kuinka asioita hoidetaan ja kuinka ne henkilöt, joita kaupungin hallinnossa käytetään, täyttävät tehtävänsä. Yksi keino, jolla tätä tarkoitusta voi saavuttaa, on sanomalehtien lukeminen, toinen keino ammattiyhdistyksissä pidetyt keskustelut.

Mutta tähän kaikki vie aikaa. Se on totta; uhraamatta jonkun verran aikaa ei tässä asiassa voi tulla toimeen. Mutta onhan nähty ettei sellainen ajanuhraus ole mahdoton. Kuntien luottamusmiesten, kaupungin valtuusmiesten joukossa on jo miehiä työmiesten riveistä, joiden täytyy näihin toimiin uhrata melkoisesti aikaa, vaan siitä huolimatta yhä edelleen kelpo lailla jatkavat ammatinsa harjoittamista.

Ilahduttavaa on siis ollut nähdä yhteiskunnallisten olojemme kehittyvän siihen suuntaan, että työmiehet ovat ruvenneet toimeliaina kansalaisina esiintymään. On aivan paikallansa että tämä tapahtuu vähitellen, sillä se asian ymmärrys, joka tähän vaaditaan, ei voi levetä nopeasti ja äkkiä. Niinikään on sopivaa, että työväen osanotto kansalais-itsehallintoon vastaiseksi rajoittuu kunnalliselämän alalle, sillä tämän tulee olla se pohjakoulu, jonka avulla näköpiiri vähitellen laajenee. Suomen työmiehet kuuluvat maltilliseen kansaan, joka tietää, että edistys yhteiskuntaelämässä samoin kuin menestys yksityisessä saavutetaan vain kärsivällisellä ja uuraalla työnteolla.

Kuinka surkea on se kuva, jonka näemme useissa vieraissa maissa, joissa sosialistit, anarkistit y. m. samalaisten turmiollisten yhteiskuntaoppien levittäjät ovat harjoittaneet agitatiooniaan työväestön keskuudessa. Eripuraisuutta ja riitaa on syntynyt työntekijäin ja työnteettäjien välille, monissa työväenpiireissä työmiehet ovat vihamielisellä kannalla isänmaatansa ja sen laitoksia kohtaan, samalla kun antautuvat hyödyttä mielessään kantamaan

niitä mullistustuumia, joita kansanyllyttäjät ovat heidän mielikuvitukseensa istuttaneet.

Suomen työmiehet torjuisivat epäilemättä jyrkästi jokaisen yrityksen, jonka tarkoitus olisi houkuttaa heitä pois velvollisuuden ja oikeuden tieltä. He tietävät että hallitus ja säädyt jotka viime aikoina ovat säättäneet niin monta uutta, nimenomaan työväenluokan parasta tarkoittavaa lakia, yhä pitävät heidän etujansa silmällä. Heillä ei ole mitään syytä epäillä, että samaan suuntaan edelleen on edistytävä, päinvastoin he sitä varmemmin voivat luottaa tähän, kuin työmiehille itselleen on annettu tilaisuus ammatti-yhdistyksiensä kautta ilmoittaa mielipiteensä uusista työmiesten etuja koskevista lakiehdotuksista.

Ammattikoulut pitävät huolta ammattitaidon korottamisesta. Kansakoulujen, esitelmien, lukusalien ja kirjastojen avulla yleisen sivistyksen valo virtaa työpajoihin ja tehtaisiin. Suomen työmies tietää, että hänen maassaan vallitsee lainmääräämä vapaus ja että siinä työntekoa pidetään suuressa arvossa ja tämä tieto on hänen sydämessään viritänyt isänmaanrakkauden jalon tunteen. Tämä tunne on häntä johdattava ja on kiihoittava häntä ammattikunnolla ja arvokkaalla käytöksellä yhteiskuntaelemässä osottautumaan maansa arvoiseksi kansalaiseksi ja siten vähitellen yhä suuremmassa määrin pääsemään kansalais-itsehallintoon osalliseksi.

L. Mechelin.

Suomen työväen oloja koskevaa tilastoa.

Työväen apukassat. — Tapaturma-olot Suomen teollisuudessa.

Ennenkuin hallituksen asettama työväenvakuutus-komitea ryhtyi vaikeaan tehtäväänsä valmistaa ehdotuksia, mitenkä meidän maassa työväen sairas-, tapaturma- ja vanhuuden-vakuutus olisi parhaiten järjestettävä, päätti komitea koettaa hankkia, mikäli mahdollista, tarkkoja tietoja kaikista Suomessa löytyvistä työväen ja käsityöläisten vakuutus- ja apukassoista sekä toiselta puolen selvitystä niistä tapaturmista, jotka yhden vuoden kuluessa tapahtuisi työväen keskuudessa. Näitten tilastollisten tutkimusten tuloksena julkaisi allekirjoittanut, jolle nämä tutkimukset oli uskottu, kaksi mietintöä (Työväenvakuutus-komitean mietinnöt I ja IV). Ne on tosin runsaasti jaettu niille työväenyhdistyksille, virastoille y. m., joilta lausuntoja työväenvakuutus-kysymyksestä on vaadittu, ja onpa niiden sisällyksestä tärkeimmät kohdat otettu komitean valmistamien asetusehdotusten perusteluihin. Mutta koska laajempaakin lukijakuntaakin ehkä huvittaa saada muutamia tietoja niistä maamme työväenluokalle ylen tärkeistä seikoista, jotka puheena olevat tutkimukset koskivat, on arveltu, että lyhyt esitys niistä ansaitsisi paikkansa tässä Työväen-kalenterissakin.

Työväen sairas-, hautaus- ja eläkekassat.

I.

Työväen keskuudessa perustettuja apukassoja on meidänkin maassa ollut olemassa jo 1600-luvulla, ehkä varheminkin. Yhtenä ammattikuntalaitoksen päätehtävänä oli näet n. s. „laatikkoihin“ koota ammatin jäseniltä määrättyjä maksuja, ja näillä varoilla ammattikuntain johtokunnat harkinnan mukaan auttoivat hätään joutuneita ammattilaisia ja heidän perheitään. Apujen määriä ei oltu säädetty. Se verrattainen taloudellinen turvallisuus, jonka ammattikunnat tarjosivat jäsenilleen, muistuttaa sentähden jossakin määrin siitä avusta, jota nykyinen vaivaishoitolaitos takaa, — erotuksena vaan se tärkeä seikka, että asianomaiset ammattikuntalaiset jäsenmaksuillaan olivat itsellensä lunastaneet oikeuden avunsaantiin, mikä ei ole köyhäinhoitoilaitosten laita.

Montako näitä ammattilaatikkoja eri aikoina on ollut maassamme, on vaikea tietää. Asetusten mukaan piti jokaisen mestarin, niinkuin kisällin ja muunkin työntekijän, kuulua johonkin ammattikuntaan ja sen „laatikkoon“ suorittaa maksunsa sekä siitä nauttia mahdollisesti tarvittavaa apua.

Tämä järjestelmä oli siis aivan yleinen, yli koko maan ulottuva. Se pysyi voimassa siksi, kunnes elinkeinovapaus pääsi voitolle 1868 vuoden asetuksen kautta.

Vanhat kassat, irroitettuina siitä perustuksesta, jonka varassa olivat kasvaneet ja kehittyneet, menettivät elinvoimansa. Ainoastaan vähäkö määrä, — enimmästään mestarin- ja kisällinlaatikoita Turussa, — on pysynyt nykyaikaan asti ja viettänyt kituvaa elämää. Useimmat ammattikuntain kassat on eri paikkakunnissa vähitellen yhdistetty pohjarahjoiksi uusille yleisille työväen- ja käsityöläisten-kassoille.

Vapaampiin, monipuolisempiin muotoihin kehittyi nyt Suomen apukassalaitos. Yhä lisääntyvässä määrässä syntyi

kassoja, joiden järjestysmuoto oli sovitettu muuttuneiden olojen mukaan.

Nykyisten apukassojen joukossa voidaan erottaa neljä pääryhmää:

A) Kassoja, jotka teollisuuslaitoksissa, tehtaissa, ruokeissa, sahoissa y. m. ovat olemassa ainoastaan niiden työväkeä varten, — *tehtaankassoja*;

B) Kassoja, joita määrättyjen ammattien työläiset ovat perustaneet, — *ammattikassoja*;

C) Kassoja, jotka ovat työläisten perustamia, ilman erotusta ammattiin katsoen, — *yleisiä työväen-kassoja*;

D) Käsityöyhdistysten sekä käsityöläisten luokkaan kuuluvien henkilöiden, tavallisesti työnantajain, perustamia kassoja, — *käsityöläisten-kassoja*.

Nykyisen apukassalaitoksemme tärkein ja tavallisin muoto ovat *tehtaankassat*, joiden vuosi vuodelta kasvava lukumäärä kuvastaa teollisuuden edistystä ja samalla on todistuksena siitä suuremmasta huolenpidosta työväen eduista, mikä työnantajien puolelta on tullut heidän osaksensa.

Uusin ilmiö apukassojen joukossa ovat *yleiset työväen-kassat*. Kaikki ne ovat 1870- ja 1880-luvuilta ja ovat saaneet alkunsa siitä paremmasta taloudellisesta huolenpidosta ja yhteismielestä, joka viime aikoina on ruvennut heräämään maamme työväenpiireissä, etenkin vielä aivan nuorten työväenyhdistysten vaikutuksesta.

Ammattikassoista on vaan neljä viime vuosikymmeniltä; kaikki muut ovat noita vanhoja kituvia „ammattikuntain laatikoita“ tai niiden suoranaisia jälkeläisiä.

Nykyisestä Suomen apukassalaitoksesta kokonaisuudessaan täytyy sanoa, että sen yleisenä pääpiirteensä on nuoruuden ja osaksi kokemattomuuden leima.

Avunantonsa mukaan jakautuvat Suomen apukassat kolmeen pääryhmään:

I Kassoihin, jotka antavat yksistään sairas- tai hautausapua;

II Kassoihin, jotka sitä paitse jakelevat myös eläkkeitä;

III Yksinomaisiin eläkekassoihin.

Kuinka monta näistä erilajisista kassoista v. 1889, — jolta uusimmat tiedot maamme apukassalaitoksesta ovat, — oli toimessa eri kassaryhmissä näkyy seuraavasta.

Kassaryhmät:	I.	II.	III.	Summa.
Tehtaankassoja	28	23	1	52
Ammattikassoja	9	5	—	14
Yleisiä työväenkassoja .	8	2	1	11
Käsityöläisten kassoja .	3	7	12	22
Yhteensä	48	37	14	99

Näistä kassoista antoi tai lupasi sairasapua kaikkiaan 74 kassaa, hautausapua 68 kassaa ja eläkkeitä 51 kassaa. Niinkin monipuolinen avunanto-toimi on käynyt mahdolliseksi ainoastaan sen kautta, että kassat enimmästä päästä ovat ottaneet antaakseen erilaatuisia apuja. Ainoastaan 32 kassaa on antautunut vain yhteen avunantolajiin, joko sairasavun tahi hautausavun tahi eläkkeen hankkimiseen. 40:llä kassalla on kahdenlainen avunteko määränä. 27 kassaa on sitoutunut antamaan kaikkia kolmea lajia apua. Semmoista kirjavata erilaatuisten apujen antamista ei voida, olkoon se jo tässä sivumennen sanottuna, pitää minään suotuisana asianlaitana.

Näihin kassoihin kuului 1889 vuoden lopussa 16,889 osallista, niistä miehenpuolisia 11,555 (68.4 %), vaimonpuolisia 5,334 (31.6 %).

Osakasluku oli vv. 1888 ja 1889 lisääntynyt 2,717 henkilöllä.

Tarkoilleen kolme viidettä osaa kaikkien kassojen osallisista eli 10,253 kuului kaupunkien työväkeen; 6,636 maaseutujen. Että tehtaankassat ovat suuresti voitolla maamme apukassalaitoksessa, näkyy osallisten luvusta vielä selvemmin kuin kassojen luvusta. Yksin näihin kassoihin kuului näet 12,960 eli 76.7 %.

Muitten kassaryhmien osallisten luvut olivat: ammattikassojen 741 (4.4 %), yleisten työväen-kassojen 1,966 (11.7 %) ja käsityöläisten-kassojen 1,222 (7.2 %).

Eri avunlajeista on sairasapu se, jonka saavuttamista työväenluokka näkyy enimmin harrastavan ja joka myös tyydyttää sen kaikkein välittömimpiä tarpeita. Sitä lähinnä on järjestyksessä hautausapu ja viimeisinä eläkkeet.

Jos vertaamme kassain osallisten lukua maamme koko teollisen työväestön lukuun, huomaamme että siitä kuului v. 1889 apukassoihin sängtilleen 40 % (kaupungeissa 43 %, maaseuduilla 37 %).

Suomen koko työväen joukossa oli v. 1889 hankkinut itselleen oikeuden saada:

sairasapua	14,798	henkeä	eli	38.1 %,
hautausapua	12,039	„	„	31.0 „
eläkettä	10,105	„	„	26.0 „

Muistettava on, että useimmat samaan aikaan olivat oikeutetut nauttimaan kahden- tai kolmenlajista apua.

Apukassojen tulot ovat: 1) kassojen osallisten suoritettavat maksut, 2) korot kassojen pääomista, 3) lahjat sekä 4) satunnaiset tulot eri laatua. Kaksi ensimmäistä lajia ovat, niin sanoen, kassojen vakinaiset tulot, jälkimäiset taas ylimääräisiä tuloja. Järkipärisesti hoidetut kassat panevat toimintansa pohjaksi ainoastaan nuo edelliset varsinaiset tulot, etenkin osallisten maksut.

Suomen apukassoilla oli tuloja seuraavat määrät:

	1888.	%.	1889.	%.
Osallisten maksut	107,275 m:kaa	38.7	123,956 m:kaa	31.0
Korot	94,443 „	34.0	104,099 „	26.0
Lahjat	67,254 „	24.2	162,838 „	40.6
Muut tulot	8,516 „	3.1	9,610 „	2.4
Summa	277,488 m:kaa	100	400,503 m:kaa	100

Apukassojen itsenäisiä, varsinaisia tuloja oli siis 1888 72.7 %, mutta 1889 ainoastaan 57.0 % vuoden kaikista tuloista.

Tämä koskee kaikista toimivista kassoista saatujen lukujen kokonaissummaa. Mutta nämät eivät ensinkään pidä paikkaansa erityisiin kassaryhmiin nähden. Niiden kesken vallitsee päinvastoin tässä kohden mitä perin pohjaisimpia erilaisuuksia.

Tehtaan kassat ovat ne, jotka suuremmassa määrässä kuin mitkään muut kassat elävät „kädessä kitaan“: niissä on nopea rahanliike ja verrattain pienet rahastot. Näissä kassoissa tekivät osallisten maksut 47.2 % 1888 ja 33.0 % 1889. Niiden korkotulot ovat vähäpätöiset, nimittäin 1888 ainoastaan 15.1 % ja 1889 10.1 %. Sen suuren vajauksen näiden kassojen tuloarviossa, jonka mainitut prosenttiluvut osottavat, täyttävät ulkoapäin tulevat lahjat, etenkin tehtaan isänniltä, jotka v. 1888 lahjoittivat 56,512 ja v. 1889 87,015 markkaa. Liioittelematta sopii siis sanoa, että puheena olevat kassat, jotka muuten ovat apukassalaitoksemme vallitsevana enemmistönä, hyväksi osaksi toimivat ja pysyvät pystyssä vierailla varoilla.

Näiden kassojen vastakohtana ovat käsityöläisten kassat; niillä on melkoisia rahastoja, joista heille karttuu runsaita vuosikorkoja.

Menoja on apukassoilla: 1) kuluja avunantoon; 2) hoitokustannuksia ja 3) kaikenlaisia „muuta menoja“.

Luonnollisestikin ovat avunanto-menot suurimmat ja tärkeimmät. Nehän ovat kassan menoarviossa sen alituisena pää-eränä, jonka tasainen ja keskeymätön suorittaminen onkin kassan varsinainen tehtävä. Muut menolajit, etenkin hoitokustannukset, ovat verrattain vähäpätöisiä.

Kaikkien apukassojen menot olivat:

	1888.		1889.
Sairasavut	114,115 m:kaa 58.3 %	130,607 m:kaa 59.5 %	
Hautausavut	6,476 „ 3.3 „	7,254 „ 3.3 „	
Eläkkeet	52,477 „ 26.8 „	54,991 „ 25.0 „	
Yht. apuja	173,608 „ 88.4 „	192,853 „ 87.8 „	
Hoitokuluja	6,571 „ 3.3 „	6,907 „ 3.1 „	
Muut menot	16,235 „ 8.3 „	19,958 „ 9.1 „	
Summa 195,874 m:kaa 100 %		219,717 m:kaa 100 %	

Kun toisiinsa vertaamme yllä mainitut tulo- ja menomäärät, niin huomaamme, että kassojen puhtaat säästöt 1888 ja 1889 vuosien toiminnasta ovat olleet melkoisen suuria: v. 1888 81,614 ja v. 1889 180,786 markkaa. Tavattoman suuri säästö vuodelta 1889 syntyi parhaasta päästä suurten lahjoitusten kautta.

Tärkein *avunantolaji* on Suomen apukassoissa, kuten mainittu, *sairasapu*, jota annetaan sekä rahassa että maksuttomana hoitona. Sairaanhoidon menot olivat.

	1888.	1889.
Lääkärinhoito	23,216 mk.	24,883 mk.
Lääkkeet ja muut parannusneuvot	40,545 „	43,467 „
Sairashuonemaksut	4,891 „	6,205 „
Rahalliset sairasaavut	45,122 „	55,663 „
Lapsivuoteessa olevien vaim. avut	341 „	380 „

Sairasapua annettiin v. 1888 3,316 sairaalle (yhteensä 51,228 sairaspäivää) ja v. 1889 4,221 (66,527 sairaspäivää). Keskimäärin oli v. 1889 100 osallisesta 29 sairaasta ja kesti heidän sairautensa keskimäärin 16 päivää.

Keskimäärin maksoi v. 1889 jokainen taudinkohtaus asianomaiselle apukassalle 30 markkaa 85 p:niä, joka tekee 1 markka 96 p:niä sairaspäivää kohden.

Hautausapujen keskimäärä lieene v. 1889 ollut noin 40 markkaa; varmoja tietoja ei ole. *Eläkkeet* taas nousivat

v. 1889 104 markkaan 55 p:iin. Niukoiksi näitä eläkemääriä ei voi sanoa. Mutta niiden todellista hyötyä vähentää se seikka, että niitä saavat niin peräti harvat; v. 1889 ainostaan 189 osallista sekä 337 jälkeen jäänyttä leskeä lapsineen.

Varoja oli Suomen apukassoilla lopulla vuotta 1887 1,839,760 mk., v. 1888 1,921,374 mk. ja v. 1889 2,102,160 mk. Eri kassaryhmiä kohden jakautui v. 1889 tämä summa seuraavasti:

Tehtaankassoilla	oli	666,087	mk.	eli	kassaa	kohden	12,809	mk.
Ammattikassoilla	”	153,419	”	”	”	”	10,959	”
Yleis. työväenkass.	”	275,176	”	”	”	”	25,016	”
Käsityöläistenkass.	”	1,007,478	”	”	”	”	45,094	”

Jos kassoja ryhmittelemme heidän avunanto-toimensa mukaan, niin huomaamme varoja olleen v. 1889:

I osastossa (sairas- ja hautausap. varten)	205,551	mk.	eli	kassaa	kohden	4,282	mk.
II osastossa (sairas- ja hautausapua sekä eläkkeitä varten)	857,766	”	”	”	”	23,183	”
III osastossa (yksin- omaan eläkkeitä varten)	1,038,843	”	”	”	”	74,203	”

Nämä apukassojen rahastot ovat, kuten jo edellä on huomautettu, nopeassa kasvamisessa.

II.

Näyttäähän tämä kaikki varsin loistavalta ja hyviä lupaavalta. Kassoja perustetaan yhä useampia; kassanosakasten luku kasvaa kasvamistaan; tulot ovat menoja suuremmat ja siten kassojen rahastotkin varttuvat.

Ken tyytyy katselemaan vaan näitä kassojen toiminnan yleisiä pääpiirteitä ei juuri saata tulla muuhun käsitykseen kuin siihen, että Suomen työväen apukassat mahtanevat olla erinomaisen hyvässä tilassa ja että ne yhä vaan nopeasti edistyvät.

Mutta jos asioita tarkemmin tutkimme, huomaamme, että todellisuudessa meidän apukassalaitoksella on toinenkin puoli, — varjopuoli pelottavaa laatua. Se piilee kassojen sisällisessä järjestyksessä, niiden toimintatavassa ja vakuutusteknillisissä perusteissa tai, oikeammin sanottu, sellaisten perusteiden puutteessa.

Eipä siinä olekkaan mitään aivan odottamatonta, kun tietää, että puheena olevat apukassat eivät ole olleet minikäänlaisen julkisen tarkastuksen alaisina. Niille ei ole edes säädetty mitään velvollisuutta ilmoittaa olemassa olonsa viranomaisille virastoille. Ne ovat järjestäneet toimintansa kukin omin päinsä miten parhaaksi on nähnyt ja löytyypä kassoja, jotka eivät edes ole itselleen hankkineet sääntöjä ensinkään.

Näin ollen helposti ymmärtää, että kassojen järjestykseen ja hoitoon on päässyt juurtumaan luonnottomuuksia tai vääryyteen vieviä säädöksiä.

Niistä vielä muutamia sanoja.

Useat tehtaankassat ovat suuressa kiitollisuuden velassa työnantajille siitä kannatuksesta, jonka nämät ovat kassoille suoneet. Mutta tästä on myös seurannut, että tehtaanisäntien valta kassojen hoidossa yleensä on hyvin suuri. Tätä valtaa on joskus väärinkäytetty. Mutta vaikka ei olisikaan näin tapahtunut, niin ei voi sittenkään sanoa muuksi kuin epäkohdaksi, että työmiesten kassat ovat isännän jaettavissa ja että isäntä erottamalla työmiehen palveluksestaan samalla voi häneltä riistää ne avunsaantioikeudet, jotka hän suorittamallaan maksuilla on saavuttanut. Tämä asianlaita saattaa käydä sitä arveluttavammaksi, koska tehtaankassat melkein poikkeuksetta ovat pakollisia. Viimemainittuihin kassoihin

kuului v. 1889 12,200 (94.1 %) ja vapaaehtoisin vain 760 (5.9 %) osakasta.

Yleinen vika, joka pistää tarkastajan silmiin, on kirjapidon puutteellisuus ja sellaisen tilaston puute, joka tekisi eri kassoille mahdolliseksi tarkasti seurata liikettään ja sen mukaan muuttaa ja järjestää sitä suotavalla tavalla.

Yleinen puute on myös se epäselvyys tai suorastaan sääntöihin pantu epävarmuus, joka on olemassa annettavien apujen suhteen. Enimmät kassat ovat jättäneet — aivan entisten ammattikuntain kassojen tapaan — apukassan johtokunnan harkinnan asiaksi määrätä, onko apua pyytävälle kassanjäsenelle annettava apua ja minkä verran. Tositarpeet, tunnettu köyhyys, onnettomuus, johon ei ole itse syypää, sekä toiselta puolen kassan tila, ovat ne seikat, jotka avunpyyntöä ratkaistaessa tulee ottaa huomioon.

Selvä on, että tällainen järjestys helposti viepi vääryyksiin jo senkin tähden, että avunsaanti tulee riippumaan siitä, paljoko on ennen annettu muille, ehkä vähemmän tarvitseville.

Mitään oikeutta varmaan avunsaantiin osakkaalla ei ole. Senpä tähden useimmissa kassoissa ei myönnetä eroavalle osakkaalle oikeutta, säädettyjä maksuja suorittamalla, pysyä kassaan osallisena. Sääntönä on se, että työmiehet, jotka vapaaehtoisesti eroavat jonkun tehtaan työstä taikka vasten tahtoaan siitä erotetaan, samalla menettävät osallisuutensa tehtaan taikka paikkakunnan kassaan ja sitä paitsi kaikki kassaan suorittamansa maksut. Tämän järjestyksen kautta vuosittain noin 12 % kaikista kassanosakkaista joutuu avunsaannin suhteen „puille paljaille“.

Toinen käytännössä vielä tärkeämpi heikko puoli nykyisessä apukassalaitoksessa on se miltei täydellinen tietämättömyys, joka siinä vallitsee siitä, että apukassojen toiminnan pohjaksi on pantava tarkka selvitys niistä menoista, joita kassoilla todennäköisesti tulee avunantonsa vuoksi ole-

maan, ja niistä apuneuvoista, joita niillä voi olla tarjona siihen tarkoitukseen.

Tämän periaatteellisen puutteen seurauksia on m. m. suoritettavien maksujen yleinen *tasoitus*. Katsomatta uusien tulokkaitten ikään ja ammattiin, tarkemmin tutkimatta niiden terveydentilaa ja elämäntapoja, vaatii kassa kaikilta jäseniltänsä ihan samat maksut. Nuoremmat kassanosakkaat pakoitetaan täten ottamaan niskoillensa suhteettoman suuren osan avunannon rasituksesta vanhempien hyväksi, vahvemmat heikompien hyväksi. Ja yleisenä, selvästi todistettuna sääntönä on samasta syystä se, että miehenpuolisia osallisia verotetaan vaimonpuolisten hyväksi. Kun maksuja määrätessä ei ole ollenkaan taikka peräti riittämättömästi, otettu huomioon sitä avunannon vaaraa, jota erikaltaiset osalliset kassoille tuottavat, syntyy sentähden eri osallisia kohtaan epätasaisuuksia ja vääryyksiä.

Mutta vielä arveluttavampi on se, että kassat ovat tehneet avunannon lupauksia tai sitoumuksia, joiden täyttämiseksi ne eivät ole itsellensä pidättäneet tarpeellisen varmoja tuloja.

Olen jo huomauttanut olevan aivan tavallista, että kassat ovat ryhtyneet yht'aikaa harjoittamaan kahden- jopa kolmenkinlaisista avunanto-tointa, yhdistäen toisiinsa sairaus- ja hautausavun sekä eläkkeiden antamisen, ja minun täytyy lisätä — laskematta ja ottamatta niistä eri maksuja, jonka vuoksi ne vieläkin vähemmän ovat eri avunantolajia varten perustaneet mitään eri rahastoja.

Esimerkiksi siitä perin nurinpäisestä perusteettomuudesta, jolla hyvä osa apukassoistamme, — mikäli olen ollut tilaisuudessa niitä tarkastamaan, — ovat toimeensa ryhtyneet, mainittakoon vielä muutamia numeroita.

Eräs maamme suurimmista ammattikassoista sitoutuu, senaatin vahvistamien sääntöjensä nojalla, suorittamaan alempana mainitut eläkemäärät, jota vastoin säädettyt maksut

saattavat matemaattisesti mahdolliseksi ainoastaan edellisten ohelle pantujen eläkemäärien suorittamisen:

Ikä kassaan tullessa:	20 v.	25 v.	29 v.
Pääsymaksu	13 mk. 10 p:ää.	13 mk. 10 p:ää.	13 mk. 10 p:ää.
Vuosimaksu	5 „ 20 „	10 „ — „	10 „ — „
Maksuaika:	25 v.	20 v.	20 v.
Elinkorko { luvattu	150 mk. — p:ää.	200 mk. — p:ää.	200 mk. — p:ää.
55 v. iällä { mahdollin.	47 „ 77 „	59 „ 65 „	46 „ 89 „
Luvattu elinkorko on			
mahdollista suurempi	102 mk. 23 p:ää.	140 mk. 35 p:ää.	153 mk. 11 p:ää.

On siis suuri juopa kiinnitetty niiden elinkorkojen välille, joita puheena oleva kassa on luvannut, ja niiden, joita se voi suorittaa. Mutta tila on todellisuudessa vieläkin paljoa arveluttavampi. Elinkorkojen mahdolliset suurimmat määrät on laskettu sillä edellytyksellä, että suoritettavat maksut, — mikäli ne eivät kulu 80 markan suuruiseen hautausapuun, — vähentämättä käytetään ainoastaan näitä elinkorkoja varten. Mutta todellisesti antaa tai lupaa kassa vielä niiden lisäksi: 1) eläkkeitä mainitut määrät jälkeenjääneelle leskelle; 2) eläkkeitä, 180 markkaa vuodessa, osallisille, jotka parantumattoman taudin vuoksi joutuvat työhön kykenemättömiksi, sekä 3) sairasapua 1 markan päivässä aina 180 markkaan saakka vuodessa. Ne määrät vuosimaksuista, jotka todenperäisesti säilyvät elinkorkojen hankkimiseksi, hupenevat siis tämän monipuolisen avunanto-toimen kautta mitättömiin. — Ja huomattava on vielä, että tällä kassalla oli v. 1889 puolineljättä sataa osallista, — vastaista eläkkeen-nauttijaa!

Puheena ollut kassa ei ole mikään poikkeus. Se on, surkea kyllä, aivan tyypillinen suomalainen sairaus-, hautaus- ja eläkekassa työväkeä varten.

Se kuoleman siemen, jonka kassat ovat kätkeneet taloudelliseen olemukseensa virheellisesti laskeissaan vuosimaksut,

on ehdottomasti ennemmin tai myöhemmin itävä turmiota tuottavaksi pettymykseksi. Ettei suurempia tappioita tai täydellistä kykenemättömyyttä sitoumuksien täyttämiseen vielä ole sattunut työväkemme eläkekassojen keskuudessa, se johtuu lyhyesti mainiten seuraavista seikoista.

Suuri osa niitä on ollut toimesta vasta niin lyhyen ajan, että eläkemenot eivät vielä ole ehtineet kasvaa oikeaan luonnolliseen määräänsä.

Verrattain nopean osakasten vaihtumisen vuoksi menevät suurelta osalta osakkaita heidän suorittamansa maksut hukkaan ja samalla lakkaa eläkkeen saamisen oikeus, joten eläkkeiden saajain todellinen luku vähenee.

Eronneiden osakasten suorittamat maksut, korot ja lahjat korvaavat jonkun aikaa vuosimaksujen riittämättömyyden, jota sen lisäksi estää näkymästä se, että erilajisia tuloja keräytyy samaan rahastoon.

Osa varakkaita, eläkkeen saamiseen oikeutettuja osakkaita ei ole ottanut heille tulevia eläkkeitä, „jott'eivät saataisi kassaa häviöön“.

Lopuksi on useammilla kassoilla pelastuksen keinona se, että tarpeen ja mielen mukaan vähentävät eläkkeiden lukua ja määrää.

Kaikki nämä seikat saattavat yhdessä pitemmäksi tai lyhyemmäksi aikaa lykätä tai salata todellisesti yhä kasvavan vajauksen, mutta estää sitä syntymästä ne eivät voi.

Mitä tälle, valitettavasti kylläkin myöhään selville saadulle asiantilalle on tehtävä?

Tuleeko meidän tyytyä siihen, että tämä tosiasia on tullut ilmi, ja jättää sattuman päätettäväksi, huomaavatko asianomaiset kassat varoituksen vai eivätkö ja ymmärtävätkö

ne, myöntävässä tapauksessa, kukin sovittaa sen juuri itseensä? Jos näiltä kassoilta tähän saakka on hämmästyttävässä määrässä puuttunut selvää käsitystä niistä arkaluontoisista vakuutusteknisistä seikoista, joita ne umpimähkään ja likimääräisellä suuntaamisella ovat koettaneet järjestää, niin tuskimpa ne nytkään oivaltavat puutteitaan, kun niistä on huomautettu. Vielä vähemmin on odotettavissa, että ne yhtäkkiä saisivat kykyä ja taitoa vapautua näistä puutteistaan.

Välttämätöntä on sen vuoksi, että alku työväenkassojen tarkastamiseen ja uudesti järjestämiseen tulee ulkoapäin. Samaa huolta yhteisestä hyvästä, joka on velvottanut valtiota valvomaan yleisiä rahalaitoksiamme ja täällä työskenteleviä vakuutusyhtiöitä, tulee johdonmukaisesti ja vielä suuremmalla syyllä osottaa myös työväenkassojemme suhteen.

Ilmeisen selvästi asia näyttää vaativan, että tässä kysymyksessä enempää odottamatta tehdään se, mitä jo aikoja sitte olisi pitänyt tehdä. Meidän työmiesten apukassoja ei voi eikä saa kauvemmin jättää omin päinsä elämään elämänsä, — niinkauvan kuin sitä kestää. Ja vielä vähemmän pitäisi sallia uusien kassojen alottaa tointansa samaan väärään suuntaan, joka nyt saattaa useimmat kassat niin epäedulliseen asemaan.

Ell'ei valtion puolelta viipymättä ryhdytä järjestäviin parannustoimiin ja tehokkaaseen valvontaan apukassalaitoksemme alalla, — tietysti säilyttämällä niin paljon kuin mahdollista niiden itsenäisyyttä, — tulevat ne puutteellisuudet, joita kassat nyt kärsivät, välttämättömästi tuottamaan niiden osakkaille tuntuvia tappioita ja katkeria pettymyksiä. Siitä tulisi kärsimään juuri työväestömme paras osa, se joka on yrittänyt omin avuin vakauttaa taloudellista tilaansa. Jos nämä työväenpiirit itseauttamispyrintöjensä lopputulokseksi näkevät vararikkoiset kassat ja pettyneet toiveet itsensä ja perheidensä auttamisesta, olisi täten pitkäksi aikaa koko itseauttamisaate työväenluokassamme joutuva pahaan huutoon.

Vakuutustoimen laajempi leviäminen kansamme alempiin kerroksiin keskeytyisi siitä surkuteltavalla tavalla.

Tulee siis ehkäistä onnettomuus, jonka yhteiskunnalliset seuraukset työväenluokallemme kokonaisuudessaan ulottuvat yksityisten taloudellisia tappioita vielä laajemmalle.

Kuta pikemmin toimeen ryhdytään, sitä helpompi on uudistus. Kuta kauvemmin sitä viivytetään, sitä turmiollisemmiksi juurtuvat epäkohdat, sitä vaikeammaksi käy selvitys.

Varmin ja tehokkain keino työväen sairaskassatuksen uudesti järjestämiseksi olisi yleisen vakuutusvelvollisuuden säätäminen.

Tapaturma-olot Suomen teollisuudessa.

Niiden tapaturma-olojen selvittämiseksi, joissa Suomen työväenluokka toimii, pantiin laajaperäinen tilastollinen tiedustelu toimeen. Sen hyväksi ei kuitenkaan saatu kokoon niin täydellisiä ja luotettavia tietoja kuin suotava olisi ollut, — tulos joka hyvin tiedettiin ennalta arvata, kun olisi kysymys ihan uudesta, vieläpä verrattain vaikeanlaisesta ja arkaluontoisesta tutkimusalasta.

Kaikissa tapauksissa tämä tiedustelu monessa tärkeässä suhteessa valaisee tutkimusalaansa. Sitä paitse Saksan sekä Ruotsin ja Norjan tapaturmatilastoista on saatu hyviä lisiä työssä kohdanneitten tapaturmien lukuisuuden ja laadun selvittämiseksi ja tapaturmavakuutuksen siitä riippuvan luonteen ja ehtojen oikeaksi arvostelemiseksi.

Vähäinen ei kuitenkaan ollut se tilastollinen aineisto, joka komitean kysymyskaavojen kautta kerääntyi. Se ei käsittänyt vähempää kuin 61,701 henkeä, joista kuitenkin kaikki käsiammattilaiset maaseuduilla sekä postilaitoksen henkilökunta jätettiin tähän tilastoon ottamatta, joten se käsittää 44,993 henkilöä 3,267 eri työpaikasta.

Eri ammatteja kohden jakaantuvivat nämät luvut seuraavasti:

	Työpaikkoja.	Työväkeä.
Maanviljelys	330	6,399
Teollisuus	1,889	26,618
Merenkulku	1,002	6,432
Rautatieliikenne	40	3,756
Valtion tie- ja vesirakennukset	6	1,788
Yhteensä	3,267	44,993

Tiedot on annettu hyvin epätasaisesti eri ammasteista ja teollisuuslajeista, joten niihin perustuvat laskut eivät kaikki voi tarjota samaa tarkkuutta ja luotettavuutta.

Enimmin huomiota ansaitsevat ne tiedot, jotka koskevat teollisuuden työntekijöitä, joita nyt pohdittava kysymys tapaturmavakuutuksen järjestämisestä maassamme yksinomaan tarkoittaakin.

Ennen kuin otamme tarkemmin katsellaksemme niitä tuloksia, joita esillä oleva tutkimus tuopi esiin, on huomautettava erästä sen ainehistoa koskevasta tärkeästä seikasta. Pienemmät työnantajat, joilla palveluksessaan on vähemmän kuin 10 työntekijää ovat Suomen teollisuuden tapaturmatilastossa suurena enemmistönä, paljoa suurempana kuin esim. Ruotsin, Norjan ja Saksan. Luonnollisena seurauksena tästä seikasta voitaneen pitää niitä verrattain alhaisia numeroita, joita tapaturma-tilasto osoittaa. Sillä mutkaton, rauhallinen työ, jota pikku-teollisuudessa ja käsityöverstaissa toimitetaan ilman koneita ja yksinkertaisissa työhuoneissa, tietysti tuottaa vähemmän ammattivaaraa kuin suurteollisuus.

Ilmoitettujen tapaturmien luku nousee yhteensä 953, joista teollisuudessa oli sattunut 537. Tämä osoittaa, että 1,000 työntekijää kohden tuli kaikissa ammasteissa 21.18 tapaturmaa, joista miehiä kohden 24.96 ja naisia kohden 9.29. Teollisuudessa vastaavat numerot olivat 20.17 ja eri sukupuolissa erikseen 24.14 sekä 7.96.

Tämä naistyöntekijäin vähempi tapaturma-lukuisuus on ilmaantunut ulkomaisessakin tapaturmatilastossa, todistaen miehisen työn rasittavampaa ja vaarallisempaa laatua. Samaten tulee ilmi, että tapaturmat useammin kohtaavat alaikäisiä työntekijöitä (alle 18 vuoden), joka huomio hyvin soveltuu siihen vähempään ammattitaitoon ja kokemukseen sekä suurempaan varomattomuuteen, jota tulee edellyttää nuoremmilla työntekijöillä. Niinpä esim. tapaturmat 1,000 miehenpuolista työntekijää kohden tekivät:

	Alaikäisissä.	Täysikasvuissa.
Rautatehtaissa ja konepajoissa	54.26	23.90
Kutomateollisuudessa	29.72	26.00
Paperiteollisuudessa	43.48	20.28
Kuvaavassa teollisuudessa	32.72	7.89

Tapaturmat on vahingon synnyn mukaan ryhmitetty kolmeen yleiseen ryhmään: 1) tapaturmat, syntyneet *työaseitten* käyttämisestä; 2) tapaturmat, syntyneet *koneiden* käyttämisestä tai niihin koskettamisesta; 3) tapaturmat, syntyneet *muulla tavalla*. Viimemainittuun ryhmään on luettu nekin 22 tapaturmaa, joiden synnystä ei ole tietoja saatu.

Suomen teollisuudessa tapahtuneet tapaturmat jakaantuvat mainitun näkökohdan mukaan seuraavasti:

	Luku.	Prosentteissa.	1,000 työntekijää kohden
Työaseitten kautta	54	10.1	2.0
Koneiden ”	203	37.8	7.6
Muulla tavalla	280	52.1	10.5

Suurin merkitys tässä on koneiden tuottamilla tapaturmilla. Tässä suhteessa korkeimmat numerot tulevat puuteollisuudelle, etenkin sahoille (sirkkeli- ja raamisahoille, höyläkoneille y. m.) 19.2 ‰ eli 1,000 työntekijää kohden, sen jälkeen kuvaavalle teollisuudelle 12.4 ‰, paperiteollisuudelle (sahoille, leikkauskoneille, transmissiooneille) 10.2 ‰, kutoma teollisuudelle 9.2 ‰ sekä metalliteollisuudelle 7.7 ‰ j. n. e

Vertailu Ruotsin ja Norjan tilastoon tästä seikasta ei ole merkitystä vailla. Kunkin maan teollisuusammateissa olivat tapaturmat seuraavin suhdeluvuin syntyneet:

	Suomi. ¹⁾	Ruotsi.	Norja.
Työaseitten kautta	10.3	13.0	12.6
Koneiden ”	38.4	28.4	31.4
Muulla tavoin	51.3	58.6	56.0

Huomiota ansaitseva on se koneiden tuottamien tapaturmien verrattain suuri luku, jota meidän maamme osoittaa. Vaikka tätä asianlaitaa voisikin selittää siitä, että arvanakin suojelustoimet tapaturmia vastaan Suomen teollisuuslaitoksissa olivat puutteellisemmat kuin Ruotsissa ja Norjassa, lienee kuitenkin luultavampaa, että siihen on ainakin melkoisesti vaikuttanut se seikka, että tiedot tapaturmien synnystä on tarkemmin ilmoitettu Suomen kuin skandinavilaista tapaturmatilastoa varten.

Mitä ylempänä tapaturmain synnystä on mainittu on yksinomaisesti tarkoittanut niitä *ulkonaisia* olosuhteita, joissa tapaturmat ovat tapahtuneet. Sitä vastoin ei lainkaan ole selvitetty kysymystä niiden synnyn niin sanoaksemme sisällisistä syistä. Itse tapaturman alkua, alkuperäistä aihetta tai syytä onnettomuuden sattumiseen yleensä ei ole vielä sillä valaistu, että tiedetään tapaturman kohdanneen vahinkoa kärsinyttä esim. siirtopyörän tahi työaseen tahi putoavan tukin vaikutuksesta. Mikä oli syynä, että työntekijä joutui siirtopyörän vaaralliseen koskettamiseen, taikka että putoava tukki musersi hänen käsivartensa? Tapahtuiko tämä sattuman eli „force majeure’n“ (voittamattoman syyn) seurauksena, tapahtuiko se vahingoittuneen omasta tahi toisen tahattomasta vaikutuksesta, kevytmielisyyden, ymmärtämättömyyden, taitamattomuuden seurauksena vai oliko vahinko

¹⁾ Jotta vertailu olisi tarkka on tästä laskusta jätetty pois ne tapaturmat, joiden synnystä tietoja puuttuu.

tahallisesti tuotettu j. n. e.; nämä kaikki ovat kysymyksiä, joihin varma vastaus voisi luoda arvokasta valoa tapaturmatilaston numeroille.

Ikävä kyllä kotimaiset tiedonannot ovat tässä kohden olleet niin epämääräiset ja epätäydelliset, että niiden käsittely mainitulta kannalta ei ole näyttänyt johtavan mihinkään tuloksiin.

Koska puheena oleva kysymys on erinomaisen tärkeää työssä tapahtuneitten tapaturmien, niiden luonteen ja merkityksen oikeaksi arvostelemiseksi, lienee syytä tässä esittää muutamia asiaa valaisevia tietoja Saksan tapaturmatilastosta.

Saksan valtion vakuutusvirasto on näet toimittanut erityisen tutkimuksen, joka tältä kannalta tarkastelee v. 1887 Saksassa tapahtuneita tapaturmia. Mainitun tutkimuksen mukaan, joka käsittää ne 15,970 tapaturmaa, joista vuonna 1887 annettiin apurahaa, s. t. s. joita seurasi kuolema tahi yli 13 viikkoa kestävä työhönkykenemättömyys, olivat onnettomuuteen syynä:

Vahingoittuneet työntekijät itse	4,094 tapauksessa	= 25.64 %
Työnantajat	3,156 ”	= 19.76 „
Työntekijät ja työnantajat yhteisesti	711 ”	= 4.45 „
Työtoverit tahi muut	524 ”	= 3.28 „

Siis 8,485 tapaturmaa eli 53.13 %, jotka vakuutusviraston tiedonantojen mukaan „kaikkien asianomaisten tarkimasti velvollisuuttaan noudattaessa“ olisi voitu välttää ja niistä ainoastaan 3,867 tapaturmaa eikä siis täyteen neljättä osaa (24.21 %) kaikista tapaturmista, joihin työntekijät itse olivat syypäät. Tuo suuri loppuosa tapaturmia, 7,485 (46.87 %) oli melkein yksinomaan luettava *vakituiseen ammattivaaraan*, tapaturmia, joita itse työn laatu ja luonto yhä edelleen tuopi muassaan suojelustoimista ja tavallisesta varovaisuudesta huolimatta.

Tapaturmain perussyyt ovat vuodelta 1887 vielä jaetut kolmelle ikäryhmälle ja ilmaantuvat siinä seuraavat huomattavat tulokset. Joka ikäluokassa erikseen kohtasivat tapaturmat:

	Vahingoittuneen omasta syystä.	Vielä poistamattoman ammatti-vaaran syystä.
Henkilöitä alle 16 vuoden . .	40.14 %	19.04 %
„ 16—20 vuotiaita	33.45 „	30.30 „
„ yli 20 vuoden	24.41 „	45.46 „

Täysi-ikäisten toimet ovat niinmuodoin itsessään vaarallisimmat, nuorempain vähemmin vaaralliset, jota vastoin näitten joukossa kevytmielisyys, varomattomuus ja taitamattomuus vaatii paljoa useampia uhreja. Samallinen eroitus ilmaantui miehen- ja vaimonpuolisten työntekijäin välillä. Tapaturmista oli erikseen molemmissa sukupuolissa luettava: ammattivaaran syyksi . 44.36 % miehissä ja 18.92 naisissa; työntekijäin omaksi syyksi 25.08 „ „ „ 39.65 „

Erityistä huomiota ansaitsevat vielä ne tiedot, jotka Saksan tapaturmatilasto vuodelta 1887 antaa siitä erilaisesta tapaturmain lukuisuudesta, joka kohdistuu työpäivän eri tunteille. Tämä tilasto on näet tuonut ilmi, että tapaturmia tapahtui:

edelläpuolisen k:lo	6—7	435	jälkeenpuolisen k:lo	12—1	587
„	7—8	794	„	1—2	745
„	8—9	815	„	2—3	1,037
„	9—10	1,069	„	3—4	1,243
„	10—11	1,598	„	4—5	1,178
„	11—12	1,590	„	5—6	1,306

Kumpaisellakin työpäivän puoliskolla kasvaa niinmuodoin tapaturmain luku siinä määrässä kuin työ edistyy ¹⁾.

¹⁾ Ainoastaan tunnit k:lo 11—12 e. pp. ja 4—5 j. pp. eroavat hiukkasen muutoin täysin tasaisesta numerosarjasta. Tämän selittämiseksi on huomautettu, että useassa tehtaassa työväestön tahi ainakin osan puolipäivälepo alkaa jo k:lo 11½ sekä „vesper-loma“ sattuu k:lo 4:n ja 5:n välille j. pp.

Aivan likellä on se selitys, että tunnista tuntiin kasvava tapaturmain lukuisuus on seurauksena työntekijän työn kesäessä lisääntyvästä väsymyksestä ja lamaudesta. Näin Saksan vakuutusvirasto käsittääkin tämän ilmauksen.

Tapaturmat on, niiden seurauksien mukaan, jaettu kolmeen ryhmään: 1) tapaturmiin, joita kuolema on seurannut; 2) tapaturmiin, jotka ovat jättäneet pysyvää haittaa elinajaksi, invalidisuustapauksia; 3) tapaturmiin, jotka ovat tuottaneet vaan ohimenevää vahinkoa pitemmäksi tai lyhyemmäksi ajaksi. Tiedot tästä tapaturmien jaosta ilmaisevat, missä määrin ja kuinka pitkäksi ajaksi vahingoittuneitten työntekijäin työ- ja ansaitsemiskyky tapaturmien kautta on vähentynyt tai kokonaan lakannut.

Melkein itsestään on selvä, että eri ammatit ja teollisuushaarat tässä kohden tuntuvasti eroavat toisistaan. Tilasto osoittaaakin että näin todella on asian laita. Saksassa, jossa valtion ohjaama suurenmoinen tapaturmavakuutus v. 1891 ulottui enempään kuin 18 miljoonaan työntekijään, on tilasto aivan tarkasti voinut osoittaa, kuinka suuri ja millainen tapaturmavaara uhkaa kunkin erityisen ammatin harjoittajia. Ne tulokset, jotka tapaturmatilasto meidän maasta on antanut, perustuvat verrattomasti vähempään aineistoon eikä niitä muistakaan syistä voi pitää tyypillisinä, mutta koskien oman maan teollisuusoloja ansainnevat kuitenkin muutamat niistä tässä paikkansa.

Tuhatta työntekijää kohti tuli allaseisova määrä tapaturmia, jotka tuottivat:

	kuoleman.	elinaikaista viallisuutta.	tapaturmia.	sairaspäiviä.	Yhteensä.
M i e h i ä.					
Teollisuus kokonaisuudessaan	0.65	4.38	19.11	388.14	24.14
Erikseen:					
Rautatehtaat ja konepajat	1.07	4.02	20.91	407.75	26.00
Muut metallitehtaat ja -käsityö- laitokset	—	2.88	15.37	279.73	18.25
Muu koneteollisuus	4.20	—	8.40	172.20	12.60
Kiviteollisuus	1.11	1.11	9.95	267.66	12.17
Kemiallinen teollisuus	—	9.12	39.51	545.24	48.63
Paperiteollisuus	—	5.12	17.90	624.71	23.02
Sahalaitokset	1.03	9.62	33.31	780.56	43.96
Rakennusteollisuus	0.67	3.36	13.80	271.86	17.83
Ravinto- ja nautinto-aineteolli- suus	—	3.23	21.98	461.58	25.21
Siitä sokuri-, sikuri- ja kahvin- apuaaineteollisuus	—	9.80	49.02	524.82	31.91
„ tupakkatehtaat	—	—	4.98	838.24	58.82
Vaatetus- ja puhdistusteollisuus	—	0.59	3.53	64.60	4.12
Kuvaava teollisuus	—	1.91	13.36	268.54	15.27
N a i s i ä.					
Teollisuus kokonaisuudessaan	—	1.53	6.43	111.62	7.96
Erikseen:					
Kutomateollisuus	—	0.64	6.42	67.46	7.06
Ravinto- ja nautintoaine-teolli- suus	—	—	2.36	42.45	2.36

Ilman selittämistäkin tarkka lukija itse kyllä huomaa, miten yllä seisovat numerot selvin piirtein kuvaavat sitä erisuurta ja erilaatuista tapaturma-vaaraa, joka eri ammateissa uhkaa ja kohtaa työntekijää.

Huomauttamista ansainnee, että Suomen teollisuutta koskevat tiedot odottamattoman hyvin pitävät yhtä Ruotsin ja Norjan tapaturmatilaston kanssa, osoittaen kuitenkin verrattain suurempaa lukua vaikeanlaisia, pysyvää viallisuutta tuottaneita tapaturmia.

Mahdotonta on tietysti varmuudella määrätä tapaturmien taloudellista ja yhteiskunnallista merkitystä työväenluokalle semmoisenaan. Eri perusteiden mukaan tehty arviolasku, joka perustuu ilmoituksiin vahingoittuneitten henkilöiden palkoista, valaisee kuitenkin jossakin määrin tätä tapaturmavakuutus-kysymyksen ylen tärkeää puolta. Tappiot eri teollisuus-ammateissa tekivät:

Kuolemantapaukset 273,335 markkaa.

Elinaikainen invalidisuus 199,893 „

Ohimenevä sairaus 25,386 „

Yhteensä 498,614 markkaa.

Noin puolen miljoonan ovat siis meidän maassa yhden vuoden kuluessa työssä kohdanneet tapaturmat hävittäneet siltä 26,618 henkeen nousevalta työväenluokalta, joka tässä kertomuksessa on tarkattu.

Edellisessä on ollut puhe yksinomaan tapaturmien aikaansaamista välittömistä taloudellisista tappioista. Välillisiä, esim. sairashoito- ja hautauskustannuksia, työn-häiriöitä, työntekijän ja hänen perheensä pulasta ja puutteesta syntyviä vaikeuksia y. m., ei voida lähemmin arvata ja on ne sen tähden tässä jätetty kokonaan huomioon ottamatta.

Edellisestä käynevät seuraavat johtopäätökset selville:

- 1) Työssä tapahtuvat tapaturmat syntyvät meidänkin maassa hyväksi, ehkäpä suurimmaksi osaksi, enemmän tahi vähemmän karttamattomina, itse ammattityöstä;

- 2) Tämä tapaturmavaara on eri ammateissa ja teollisuuslajeissa hyvin erilainen;
- 3) Työntekijät joutuvat verrattain harvoin semmoisen oman tahallisen uhkarohkeuden, välinpitämättömyyden tai törkeän varomattomuuden kautta tapaturmien uhriksi, että täytyy pitää niitä itseä yksinomaisesti syypäänä onnettomuuteensa;
- 4) Ne tappiot, jotka tapaturmat tuottavat vahingoittuneille työntekijöille ja heidän omaisille, ovat sentähden pääasiassa luettavat tuotantokustannuksiin ja laskettavat työntuotteiden hintoihin.
- 5) Näitten tappioitten korvaaminen on siis työnantajain asia, eikä yleisen köyhäinhoidon. Vielä vähemmän oikeuden mukaista, on että tapaturmien kohtaamat työntekijät jätetään ilman apua ja korvausta usein koko elinajakseen kärsimään tapaturmista syntyviä vahinkoja.

Aug. Hjelt.

Työväenpyrinnöt Suomessa v. 1892.

Kun työväenliike ulkomailla paikkapaikoin on mukaansa vetänyt suurimman osan työväestöstä ja työväenasia siellä on tullut yhdeksi päivän polttavimmista, emme me täällä Suomessa niinä kymmenenä vuotena, jotka ovat kuluneet siitä kuin ensimmäinen kehoitus työväenyhdistysten perustamiseen julaistiin, ole päässeet pitemmälle kuin että meillä on 23 paikkakunnissa työväenyhdistyksiä, joiden jäsenluku nousee yhteensä noin 10,000:teen, koko teollisuustyöväestön lukumäärän ollessa noin 35,000.

Tämä verrattain vähäinen yhdistyksiin liittyminen tulenee siitä että työväen tila maassamme muutamissa suhteissa on parempi kuin ulkomailla ja osaksi myöskin lienee siihen syynä työväestömme enemmistön alhainen sivistyskanta.

Kun työmiesten ei tarvitse nähdä nälkää, eivät useimmat heistä huoli yhdistyselämästä, koska yhdistykset eivät heti voi heille hankkia suoranaisia persoonallisia etuja, n. k. suurempaa palkkaa j. n. e. Työväki ei käsitä että myöskin vähäinen työajan lyhennys ynnä muut parannukset työväen tilassa ovat sen arvoisia että niitä kannattaa koettaa hankkia, eivätkä myöskään että ne tiedot, joiden levittämiseksi yhdistykset työskentelevät, ovat työväelle hyödyllisiä.

Työväenyhdistyksiin liittymistä on vähentänyt sekin että työnantajat yleensä ovat olleet työväenpyrinnöistä välin-

pitämättömiä vaikka työmiehet usein ovat kehoittaneet heitä niihin osaa ottamaan.

Näyttää todellakin siltä että maamme sekä työnantajain että työmiesten täytyy saada kokea kovia tapahtumia, semmoisia kuin ulkomailla on tapahtunut, ennenkuin he tajuavat että on parasta ajoissa ryhtyä yhteisiin toimiin ja keskusteluilla poistaa sen *tietämättömyyden* toistensa oloista, joka useinkin on ainoana todellisena syynä riitojen syntymiseen ja senlaisten parannusten viivytykseen, jotka ajoissa toimeenpantuina olisivat voineet poistaa aiheet katkeruutta ja vihaa synnyttävään tyytymättömyyteen.

Sen vuoksi onkin mielestäni työnantajiemme välinpitämättömyys työväenpyrintöjen suhteen surkuteltava ja vastaisuudelle vaarallinen. Sekä työnantajain että yhteiskunnan-kin etu vaatii että työnantajat lukuisasti yhtyvät työväenyhdistyksiin, joissa he vaikutuksellaan voisivat edistää hyödyllisiä parannuksia samalla kuin he estäisivät järjettömiä vaatimuksia esiin tulemasta.

Lukuisampi liittäminen yhdistyksiin poistaisi niistä myöskin tuntuvan henkisten voimain puutteen. Näyttää ehkä että semmoista puutetta ei ole, koska yhdistyksissä on kymmeniä, jopa satojakin jäseniä, mutta todellisuudessa on henkisten voimain puute niissä suurempi kuin voisi luulla.

Sitä osoittavat osaksi muutamain yhdistysten toiminnan mitätöin tulos, osaksi ne monet toivomukset joita työmiehet eivät vielä ole saaneet toteutetuiksi. Kaikkialla näyttää olevan vaikeata saada sovelijaita henkilöitä yhdistysten moninaisiin tarpeisiin. Ne harvat, jotka vaikeampiin tehtäviin pystyvät, saavat työtä niin paljon, että useat heistä väsyvät yhdistyselämänsä ja vetäytyvät siitä pois. Yhdistysten on siten vaikea parannuspuuhissaan toimia, jopa juoksevia asioitaankin hoidetuiksi saada. Monen yhdistyksen toimet käytätkin valitettavan hitaasti ja heidän kirjoituksensa ovat toisinaan muotonsakin puolesta hyvin vaillinaisia.

Tämä nyt puheenaoleva epäkohta on viime vuoden kuluessa suuresti vaikeuttanut yritystä saada aikaan yhteisvaikutusta maamme työväestön kesken ja sitä punhaavain miesten kärsivällisyyttä kovasti koetellut. Vaikka aikaa vastauksien lähettämiseen v. 1891 pidettäväksi aiotun työväenkokouksen keskustelukysymyksiin pidennettiin lokak. 1 p:ään 1892, eivät vastauksista ole puoletkaan saapuneet vielä nytkään kun tätä kirjoitetaan kesäkuussa 1893.

Tähän kalenteriinkin pyydetty tiedot maamme työväenyhdistyksistä ovat myöskin tulleet hitaasti ja on niiden saamiseen tarvittu useita, sekä yksityisiä että julkisia muistutuksia.

Ehdotus maamme työväkeä edustavan valiokunnan aikaansaamisesta näytti saavuttavan yleistä suosiota, mutta kun aiottiin koettaa mitä tuommoinen valiokunta voisi aikaansaada antamalla hallitukselle lausunnon työväelle erittäin tärkeästä työväenvakuutusasiasta, olivat ainoastaan harvat yhdistyksistä halukkaita edustajia lähettämään pääkaupunkiin, ovatpa muutamat yhdistykset unohtaneet pyydettyjen lausuntojen lähettämisenkin.

Mutta mitä hyödyttää tällaisilla kertomuksilla työväenyhdistysten heikkojen puolien paljastaminen? Sen teemme antaaksemme *todenmukaisen* kuvan olevista oloista ja saadaksemme puheenaolevat puutteellisuudet poistetuiksi.

Sanoimme että osanotto työväenyhdistyksiin maassamme on verrattain vähäinen. Mutta yhdistysten jäsenluku nousee kuitenkin, kuten jo mainitsimme, noin 10,000. Liike, joka nojautuu niin suureen ympäri maan hajaantuneeseen väkilukuun ja jota sitä paitsi muikin työväestö kannattaa sekä tukee kansamme kansanvaltainen katsantotapa, voisi kuitenkin, niin kauan kuin se pysyy maltillisena, saada aikaan paljon hyvää, etenkin koska maaseutuyhdistysten taloudellinen tila nyt jo on jotakuinkin hyvä ja nopeesti varmistuu siten että yhdistykset hankkivat itselleen kiinteistöstä.

Mitä ovat yhdistykset pääasiallisesti puuhanneet?

Osaksi työväen sivistyksen kohottamiseksi, osaksi sen taloudellisen tilan parantamiseksi ovat ne työskennelleet. Lukusaleja ja kirjastoja on harrastettu ja missä voimat ovat riittäneet, on alkeisoppijaksoja ja esitelmiä, vieläpä kansanopistokurssejakin toimeenpantu.

Työväen taloudellista tilaa on koetettu parantaa työväen vakuutusasiaa ajamalla, työttömyyden poistamista tarkoittavilla toimenpiteillä ja raittiuden edistämällä.

Työväen vakuutusasiassa ovat yhdistykset antaneet lausuntoja sairasapurahastoja koskevasta lakiehdotuksesta. Muutamat yhdistykset näkyvät käyttäneen paljo työtä lausuntojensa laatimiseen, mutta ylipäänsä näyttää, ikävä kyllä, etteivät yhdistykset ole oikein tajunneet puheena olevan asian tärkeyttä. Ikävä on sekin seikka, että työmiesten mielipiteetkin vakuutusasiasta ovat niin eroavaiset, että 10 yhdistystä on puollustanut vapaaehtoista ja 11 pakollista vakuutusta. Ei ole siis helppoa näistä lausunnoista nähdä mitä työmiehet, joita asia enin koskee, siitä ajattelevat.

Työpalkkojen ylennystä ja työajan lyhennystä ei ole v. 1892 voitu aikaansaada koska ajat ovat olleet hyvin ahtaat, mutta lieenee työväestön liittäminen yhdistyksiin kuitenkin estänyt työpalkkojen alentumista. Yhdistyksiin järjestäytyneet työmiehet nimittäin aina pitävät palkkansa parempina kuin ne, joilla ei ole toistensa kanssa minkäänlaista yhteyttä.

Siten ovat työväenyhdistykset myöskin v. 1892 pysyneet laitoksina, jotka jossakin määrässä voivat työväen etuja valvoa asettamalla työnantajain suuremman varallisuuden vastapainoksi työmiesten yhteisvaikutuksen. Ja siitä seuraa että työmiehet tuntevat itsensä työnantajain kanssa tasaväkisemmiksi.

Kuluneen vuoden merkillisimpiä tapahtumia ovat myöskin useilta tahoilta tehdyt vaatimukset yhteistyön aikaansaamisesta eri paikkakunnissa olevain työväenyhdistysten

kesken. Kaikkialla missä asia on ollut keskustelun alaisena näyttää olleen yksimielisiä siitä että eri yhdistysten edusmiesten pitäisi päästä yhteisesti asioistansa neuvottelemaan. Varmana voitaneekin pitää että ne siemenet, mitkä v. 1892 tässä asiassa kylvettiin tulevat pian hedelmiä tuottamaan ja johtavat siihen, että yleisen työväenkokouksen asemesta, jonka pitämisen kieltämisestä kaikki sanomalehdet paheksuivat, pidetään „komiteakokous“, johon kutsutaan osanottajia maamme eri paikkakunnista.

Työväen vaikutusta valtiollisiin ja kunnallisiin vaaleihin on edistetty siten että työväenyhdistysten toimesta vaaliaika on muutettu niin että työmiehetkin työajan hukatta saattavat vaaleihin osaa ottaa ja osaksi myöskin siten että korkein äänimäärä on saatu alennetuksi 10 ääneksi.

Vielä on mainittava että kun joku virasto on käsitellyt jotain työväelle tärkeää asiaa, ovat työväenyhdistykset, mikäli nykyisissä oloissa on mahdollista, esiintuomalla työväen mielipiteet, koettaneet saada työväen etuja huomioon otetuiksi asiaa ratkaistaessa.

Mitään suurenmoista eivät työväenyhdistykset siis ole v. 1892 kuluessa aikaansaaneet, mutta työväenasian ystävillä ei kuitenkaan ole syytä epäilyksiin asiansa menestymisestä. Parannuksia työväen tilassa on tehtävä, koska yhteiskunnan etu sitä välttämättömästi vaatii ja ulkomaiden esimerkki ei kehoita entisellään olemaan. Sitä paitsi ovat sekä säädyt että hallitus, kuten pitääkin, osoittaneet työväenliikkeelle suosiollista huomiota, josta on hyvät toiveet tulevaisuudelle.

Parannuksia, jotka yhdessä maassa ovat huomattavat käytännöllisiksi, pitää muidenkin maiden tehdä. Ja kummallista on kuinka mielipiteet tässäkin suhteessa kehittyvät. Huomautamme ainoastaan kuinka vielä muutamia vuosia sitten Englanti otettiin esimerkiksi lain säätämisen normaalityöpäivän tarpeettomuudesta. Nyt ei se ase enää kelpaa, sillä sittekun Englannin työmiehet yleisesti vaativat normaali-

työpäivän säätämistä on parlamentti äskettäin suurella enemmistöllä hyväksynyt sitä koskevan lakiehdotuksen.

Työväenliike on kaikkialla voimistunut ja niin on käyvä meilläkin. Uusia, parempia voimia on ilmestynyt. Ne antavat työväenpyrinnöille suuremman merkityksen ja parannukset, jotka nyt kuuluvat hurskaiden toiveiden joukkoon, kuten lyhyt työaika, tehokas vakuutus sairauden, tapaturman ja vanhuuden varaksi, vaikuttavampi ammattientarkastus y. m. ovat vähitellen toteutuvat.

Mutta tuleeko se tapahtumaan ennemmin tai vasta aikojen kuluttua, se riippuu pääasiallisesti siitä kuinka innokkaasti *työmiehet itse* asiatansa ajavat.

V. v. Wright.

Silmäys
työväenliikkeeseen ulkomailla
v. 1892.

Voidakseen luoda lukijalle johonkinkaan määrin eheän ja yhtäjaksoisen käsityksen niistä liikkeistä ja tapauksista, joita viimekuluneella vuodella on työväenolojen alalla tapahtunut ulkomailla, s. o. kaikissa Euroopan ja Ameriikan suurissa sivistysmaissa, täytyisi kirjoittajan välttämättä ensiksi tehdä selkoa tuon mahtavan liikkeen, koko tämän, yhä suurempaa huomiota vaativan ja ansaitsevan „viidennen säädyn“ edellisestä kehityksestä, sen pyrinnöistä ja vaatimuksista, sen oikeuksista ja sen eri esiintymistavoista. Sillä ainahan yhden ajanjakson, pitemmänkin, tapaukset ja ilmaukset perustuvat niin läheisesti edelliseen, että niitä erikseen on vaikea ymmärtää ja yksi ainoa vuosi on tuollaisessa suuressa, kokonaisessa vuosisataisliikkeessä niin kiinteä osa, että „katsaus“ siihen ei voi muuttua muuksi kuin pelkäksi tärkeimpään tapausten „luettelemiseksi“. Mutta tuommoiseen luettelemiseenpa täytyy tässä tyytyäkin koska sekä tilan puute että muut asianhaarat vaikuttavat, ettei minkäänlainen lyhyempikään selonteko työväenliikkeen vaiheista, sen yleisestä suunnasta ja päävirtauksista eri maissa voi tulla kysymyksenkään.

Viimeinen vuosikymmen ja erittäinkin sen viimeiset vuodet tulevat epäilemättä, kun kerran kirjoitetaan 19:nen

vuosisadan työväenliikkeen historiaa, olemaan tärkeitä merkivuosia. Sillä juuri tällä ajallahan on työväenliike eri maissa yhä varmemmin ja tarkemmin vakautunut määrättyihin suuntiinsa, määrättyjä tarkoituksiaan ajamaan, se on entisestä hajanaisuudestaan kokoontunut ikäänkuin itsetietoiseksi kokonaisuudeksi. Ja tällä, varman vaikka rauhallisemman kehityksen alalla on vuodella 1892 kylläkin merkityksensä. Varsinaisista huomattavista erikois-tapauksista ei se vuosi kenties ole niin rikas kuin monet muut vuodet, esim. tämä nyt kuluva vuosi, jolloin esim. Belgiassa työväestö jyrkällä, päättävällä esiintymisellään pakoitti molemmat valtiomahdit myöntämään kansalle valtiollisissa vaaleissa laajennetun, jokseenkin vapaamielisiin periaatteihin perustuvan äänestys-oikeuden. Mutta muistettavia yksityiseikkojakin on sentään sinäkin vuonna tapahtunut. Käymme tässä niistä merkittävimpiä katselemaan.

Ranskan tasavallan presidentti Carnot lausui syksyllä 1892 eräässä julkisessa puheessaan, joka oli jonkunlainen valtiollinen ohjelma-puhe, työväen liikkeestä ja harrastuksista puhuessaan m. m. näin:

„Kansa vaatii valtiollista rauhaa, jotta kaikki harrastukset voitaisiin suunnata yhteiskunnallisten pulmakysymysten selvittämiseen, niiden parannusten toimeenpanemiseen, joita ne, jotka tekevät työtä ja kärsivät, ovat oikeutetut tasavaltahallitukselta odottamaan“. Niitäpä juuri „yhteiskunnallisia pulmakysymyksiä“, joita työväenliike on herättänyt, ja joiden ympärille sen harrastukset ovat keskistyneet, on viimekuluneenakin vuonna eri maissa rauhallista tietä utte-
rasti koetettu selvittää ja ratkaista. Kokouksia, suuria ja pieniä, yhteisiä työväenkokouksia ja erityisiä suurempia ammattikokouksia on sitä varten monessa paikassa pidetty. Näissä kokouksissa, samoin kuin eri valtioiden edustuslaitoksissa ja sanomalehdistössä on etenkin eräs, työväenliikkeen tätä nykyä epäilemättä polttavin kysymys ollut vilkkaan keskustelun ja harkinnan alaisena, — kysymys 8-tunti-

sesta työpäivästä. Se kysymys on eniten mieliä kiihoittanut, se kysymys on antanut yhteiskunnallisten pulmakysymysten selvittäjille eniten päänvaivaa. Syystäpä kannattaakin ottaa se ensiksi puheeksi.

Varsinkin Englannissa on tämä kysymys jo vuosikautia ollut pääkysymyksenä. Työväestö vaatii yksimielisesti ja jyrkästi, että on säädettävä laki, joka määrää työajan pituuden päivässä kaikissa tehtaissa ja työpaikoissa kahdeksaksi tunniksi. Jo pari kertaa on tämä kysymys ennen ollut esillä Englannin parlamentissa, vaan ei ole saavuttanut yleistä kannatusta. Varsinkin se hallitus, Salisburyn ministeristö, joka Englannissa vielä viime vuoden alkupuolella hallitsi, ja jonka mieleinen parlamentin silloinen enemmistö oli, on tätä ehdotusta jyrkästi vastustanut, ja niin hyljättiin taas parlamentin toisessa lukemisessa maalisk. 24 p:nä 1892 ehdotus 8-tuntisesta työpäivästä. Mutta osaltaan oli tämä epäilemättä vaikuttavana siihen, että mainittu ministeristö syyskesällä kukistui. Sillä ennen vaalien alkamista hankki työväestö tiedon, mille kannalle sen oli vaaleissa asetettava. Lontoon Käsityöläisyhdistys lähetti toukok. 11 p:nä Salisburyn luo lähetystön ilmoittamaan että työväestö katsoi 8-tuntisen työpäivän sulaksi välttämättömyydeksi ja oli päättänyt vaaleissa ja parlamentissa ajaa sitä asiata. Salisbury vastasi, että hän ei voinut katsoa tuota tapaa, lainsäädännön kautta määrätä työpäivän pituutta, hyväksyttäväksi. Tuommoista asiata ei saa lain eikä pakon kautta määrätä, sanoi hän, sillä sellaisten pakkokeinojen kautta ajetaan työnantajat maasta pois ja työväestö jää leivättömäksi.

Uuden, vapaamielisen ministeristön johtaja, vanha Gladstone, sitävastoin suostui ottamaan huomioon työväestön vaatimukset tässä kohden. Vaaleissa sai työväestö 4 omaa, erikoista edusmiestään alahuoneeseen, ja parlamentissa on muodostunut erityinen valtiollinen työväenpuolue, jonka johtaja on Keir Hardie.

Tuo 8-tuntisen työpäivän kysymys oli sitten lopumalla vuotta vielä erityisen tarkemman pohdinnan alaisena siinä suuressa yleisessä työväen edustajain kokouksessa, joka alkoi syyskuun 5 päivänä Glasgovissa. Sinne saapui noin 500 työväenvaltuutettua, jotka edustivat noin 1½ miljonaa työmiestä. Siellä olivat läsnä etevimmät työväenjohtajat — puheenjohtajana John Hodge — ja useat parlamentin jäsenet kuten Burt, John Wilson ja Keir Hardie.

Tämä kokous, jonka keskusteluja koko Englannin kansa seurasi yhtä suurella jännityksellä kuin mielisuosioilla, päätti, mikäli 8-tuntisen työpäivän kysymyksen vastaiseen ajamiseen tulee, yhtyä seuraavaan loppupönteeseen: „Kokouksen mielestä on kysymys työajan lyhentämisestä kaikissa maissa 8 tunniksi päivässä niin tärkeä ja kiireellinen asia, että on välttämätöntä sitä varten pitää kansainvälinen kongressi, jossa voitaisiin sopia yhteisestä menettelytavasta“. Ja komitean huoleksi jätettiin valmistaa tuollainen kongressi vuodeksi 1893. Erityisesti Englannissa päätettiin vielä jättää uudelleen parlamenttiin 8-tuntisen työpäivän lakiehdotus; laissa älköön kumminkaan pakotettako niitä ammatteja, joissa työväen enemmistö ei halua työpäivän lyhentämistä, noudattamaan tätä lakia.

Kuten näkyy tuosta viimeisestä toivomuksesta joka hyväksyttiin 205:llä äänellä 155 vastaan, ei Englannin työväenpuolueella ole tarkoitus pakottaa sitä osaa työväestöstä, joka ei tätä rajoitusta tahdo hyväksyä, sitä noudattamaan; se ainoastaan tahtoo velvottaa työnantajia, milloin työväestön enemmistö sitä vaatii, suostumaan 8-tuntiseen työpäivään. Kaivostyömiesten suhteen kumminkin päätettiin, että heillä ei työpäivä saisi koskaan olla 8 tuntia pitempi.

Vielä on Englannin työväestö koettanut erinäisillä, suurilla joukkokokouksilla vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen 8-tuntisen työpäivän eduksi. Niinpä pani Pohjois-Walesin hiilikaivosten työväenyhdistys syyskuun 19 p:nä toimeen suuren kokouksen, johon otti osaa yli 50,000 työmiestä.

Täällä pidetyissä useissa puheissa lausuttiin jyrkästi vaatimus, että työpäivä kaivostöissä olisi lyhennettävä. Walesissa näyttääkin tämä kysymys muuten erittäin tulisesti voineen kiihottaa mieliä. Vähän myöhemmin pidettiin siellä erään tapahtuneen työlakon aikana varsin myrskyisiä, metelisiä kokouksia, joiden seurauksena oli, että 6 työmiestä tuomittiin pakkotyöhön lyhyemmäksi tai pitemmäksi ajaksi. Lontoossa tuollaiset joukkokokoukset Salisburyn ministeristön aikana olivat kielletyt. Ainoa sellaisten pitoa varten sovelias paikka, Trafalgar Square, pidettiin suljettuna. Vapaa-mielinen Gladstonen ministeristö antoi kohta hallitukseen tultuaan luvan tuollaisten kokousten pitämiseen tällä vanhalla „mielenosoitusten“ paikalla, Nelsonin patsaan ympärillä. Marraskuun 13 p:nä keräysi sinne siis noin 50,000 työmiestä ja siellä taivasalla pitivät Englannin etevimmät puhujat pitkän sarjan puheita työväen riennoista, myöskin 8-tuntisesta työpäivästä.

Vaan muuallakin kuin Englannissa on tämä tärkeä kysymys v:n 1892 kuluessa ollut työväenpiireissä päivän polttavin. Loistavin tulos on työväenpuolueella tässä pyynnössään ollut Ameriikan Yhdysvalloissa. Siellä näet saatiin elokuun alussa hyväksytyksi laki, että kaikissa valtion yleisissä töissä joita hallitus teettää urakalla, on 8-tuntista työpäivää noudatettava, ja että hallitus ei valtion tarpeisiin saa hankkia tavaroita muualta kuin sellaisista tehtaista ja työpajoista, joissa 8-tuntinen työpäivä on vallalla. Se on vähäinen alku tämän pyynnön toteuttamiseksi, mutta kummin-kin jo tosioloihin sovitettu alku, josta 8-tuntisen työpäivän harrastajilla on oikeus toivoa jatkoa ja laajennusta.

Myöskin muissa maissa, Belgiassa, Ranskassa ja Saksassakin on 8-tuntisesta työpäivästä vilkkaasti keskusteltu, vaikkei näissä maissa ole toivoa saada sitä toteutetuksi hetikään niin pian kuin Englannissa ja Ameriikassa. Olipa siinäkin neljännessä skandinaavian yleisessä työväenkongressissa, joka pidettiin Malmössä elokuun 18–20 päivinä, 8-tuntinen työpäivä kes-

kustelun alaisena, ja päätettiin pontevasti toimia tämän päämäärän toteuttamiseksi, koettaa saada työväestöä niin lukuisasti kuin suinkin yhtymään siihen ja seuraavan toukokuun 1 päivänä päätettiin panna toimeen mielenosoituksia sen hyväksi.

Olen laajanlaisesti kertonut kysymystä 8-tuntisesta työpäivästä, syystä että se v:n 1892 kuluessa on työväenriennoista ollut enin silmiinpistävä, vaikka ehkä kyllä joitakuuta muita kysymyksiä voisi pitää tärkeämpinäkin. Niinpä on esim. kysymys *äänestys-oikeuden laajentamisesta*, joka muutamissa maissa on ollut vireillä, epäilemättä työväenasialle erinomaisen suuresta merkityksestä. Varsinkin Belgiassa on työväestö yhdessä edustuskunnan kansanvaltaisemman puolueen kanssa innolla ja tarmolla työskennellyt niiden rajoitusten poistamiseksi, jotka jättävät ratkaisuvallan kaikissa valtiollisissa ja kunnallisissa vaaleissa varakkaiden käsiin. Kun edustuslaitos syksyllä avattiin, päätettiin jo heti ottaa lujalle. Lukuisat työväenryhmät marssivat silloin, marrask. 8 p:nä, pitkin Brysselin katuja huutaen ääneen tuota tärkeätä vaatimustaan: „eläköön yleinen äänioikeus!“ Ja sen jälkeen on samaa menettelyä yhä jatkettu, — ei aina rauhallisesti, päinvastoin on työväestö monasti pannut toimeen metelisiä mielenosoituksia, joita poliisin ja sotaväen on täytynyt ryhtyä hillitsemään. Mutta tarkoituksensa työväestö saavutti, vaikkakin sen täytyi turvautua kapinan uhkaan. Huhtikuussa 1893 saatiin Belgiassa hyväksytyksi laki, jonka kautta $\frac{4}{5}$ Belgian ennen äänestys-oikeutta vailla olevista kansalaisista pääsi ottamaan vaaleihin osaa.

Skandinaavian maissa, Ruotsissa varsinkin, on myös yhä useammin työväen piireistä ruvennut kuulumaan ääniä, jotka vaativat laajennettua äänioikeutta. Ehdotuksia siihen suuntaan on valtiopäivilläkin kyllä tehty, mutta ensi kamarin sitkeä vastarinta on näihin saakka kumonnut kaikki yritykset.

Toisissa maissa on saatu joskin vähäsempää, mutta varsin hyödyllisiä työväen etuja koskevia lakeja hyväksytyksi. Niinpä päätettiin *Norjan* suurkäräjillä heinäkuun 30 p:nä muuttaa kaikki vaalit suoranaiseksi, jolloin luonnollisesti kansan tahto paljon selvemmin ja välittömämmin pääsee ilmi kuin vaalien tapahtuessa valitsijamiesten kautta. Norjassa on muuten sangen virkeästi ja valppaasti pyritty korjaamaan vanhemmassa lainsäädännössä vallitsevia, työväestölle haitallisia epäkohtia. Samoilla valtiopäivillä saatiin näet siellä valmiiksi uusi tehdaslakikin, joka, jos ei vielä kaikkien ajan vaatimusten mukainen olekaan, kumminkin on hyvä askel eteenpäin. Samoin olivat edistystä ja yhteiskuntaolojen korjaamista osottavia ne asetukset, joita siellä hyväksyttiin lasten kasvatuksesta, perintöoikeudesta ja avio- liittosuhteista. Noita uusia lakiehdotuksia oli työväenpuolue innokkaasti puolustanut ja siten antanut tukea valtiopäiväin vapaamieliselle puolueelle, joka niitä ajoi. Kun Norjassa sitten, konsulaattirettelöjen johdosta, vasemmistolainen Steenin ministeristö pääsi valtaan, osotti Norjan työväenpuolue mielihyväänsä siitä panemalla Kristiaaniassa lokakuun lopulla toimeen juhla-kulkueen pääministeri Steenin kunniaksi. Tässä tilaisuudessa eräs työväen lähetystö jätti Steenille kirjoituksen, jossa pyydettiin muutamia korjauksia työväenoloissa, m. m. leipurinammatintyömiesten yötyön poistamista. Vastauksessaan Steen lausui, että hallituksella todella oli aikomus esittää suurkäräjille lakiehdotus leipurityömiesten työajan järjestämisestä luonnollisemmalle kannalle. Tämä kysymys on kumminkin vielä vastaiseksi kesken.

Ranskassa astui tammikuun 1 päivänä 1893 voimaan uusi hyödyllinen laki naisten ja lasten työajasta ja iästä tehdastöissä. Se laki oli edellisenä vuonna hyväksytty molemmissa kamareissa. Tämä laki kieltää käyttämästä tehdastöissä 12 vuotta nuorempia lapsia, ja kaikilla alle 13 vuoden olevilla täytyy olla lääkärintodistus siitä että ovat terveet. Ammatintarkastajat voivat sitäpaitsi vaatia että

16-takin vuotta nuorempia pidetään lääkärintarkastuksen alaisena, etteivät yli voimainsa rasittuisi. Alle 16 vuoden ikäisiä lapsia ei saa käyttää 10 tuntia enempää päivässä työssä ja kaikkein 16—18 ikäisten korkein työaika on 60 tuntia viikossa. Yötyö on kielletty naisilta ja nuorilta työtöiltä sekä 18 vuotta nuoremmilta nuorukaisiltakin. Alle 18 vuotiaita ei saa koskaan käyttää työssä enempää 6 päivää viikossa, eikä juhlapäivinä milloinkaan. Kaivostöissä ei saa pitää naisia.

Useissa Euroopan maissa on vuoden kuluessa ollut paljon keskustelua siitä miten sunnuntaityö on järjestettävä. Niin erittäinkin Saksassa, mutta myöskin Englannissa ja Tanskassa. Työväestön puolelta vaaditaan että sunnuntaityö, joka noissa maissa on hyvin yleinen, miten mahdollista rajoitettaisiin, joten työväestölle jäisi koko pyhäpäivä vapaaksi eikä ainoastaan muutamat aamupäivätunnit, kuten tavallista on monenlaisissa liikkeissä. Ja hallitukset ovatkin tässä kohden koettaneet avustaa työväen pyrintöjä; uusia lainsäädäntöjä on asiasta tekeillä.

Varsinkin suurissa kauppaliikkeissä palvelevilla on sunnuntaityö tavallista. Heidän oloissa on muutenkin kohtia, jotka kaipaavat parannusta, ja siitä on vuoden kuluessa useampia kertoja huomautettu. Pitkä työpäivä, pienet palkat ja sitäpaitsi vielä velvollisuus kustantaa itselleen arkioloja varten hienot ja muodinmukaiset pukimet. Varsinkin myymälöissä palvelevat naiset ovat noissa suurissa kaupungeissa niin epäedullisessa asemassa, että on väitetty heidän suorastaan toimeentuloaan varten usein olevan pakoitettuja antautumaan kevytmielisempään elämään. Syystäpä ovatkin myymälänaiset Pariisissa yhä pontevammin ruvenneet puuhaamaan asemansa parantamista. Viime syyskuussa he pitivät sitä varten yhteisiä kokouksia, joissa neuvottelivat keinoista, miten saisivat työajan lyhennetyksi ja palkkansa parannetuksi. Heillä onkin paljon kannatusta näissä pyrintöissään.

Niin, monella alalla on työväestö puheena olevanakin vuonna vilkkaasti toiminut kohottautuakseen sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa siitä tukalasta, polkeenalaisesta asemasta, jossaa se vielä monesta syystä on. Utterasti on se tehnyt työtä kehittyäkseen yhä voimakkaammaksi kestä-mään sitä taistelua, joka työvoimain ja pääomain välillä suurissa sivistysmaissa jo on niin kiihkeä. Se on koettanut asemansa parantamiseksi käyttää rauhallisia, maltillisia keinoja. Vaan toisinaan, kun ne keinot eivät auta taikka kun edistyminen tuntuu kulkevan liian hitaasti, on jouduttu koettamaan vähemmän rauhallisiakin keinoja. Niinpä olivat varsinkin *työlakot*, joiden kautta työväki eri tehtaissa taikka eri teollisuusaloilla koetti pakottaa työnantajia tyydyttämään sen vaatimuksia, vuonna 1892:kin varsin tavallisia. Niistä sietänevät huomattavimmat tulla tässä katsauksessa mainituiksi.

Alussa vuotta oli huomattavin hiilikaivostyömiesten työlakko Englannissa. Maaliskuun 15 päivänä lakkautti 500,000 kaivostyömiestä yhtäaikaa työnsä vaatien edullisempia palkkoja. Lakko, joka muuten oli varsin rauhallinen, loppui kumminkin jo muutaman viikon perästä kun työmiehet pääasiassa olivat saavuttaneet mitä tahtoivat.

Pennsylvaniassa Pohjois-Amerikassa alkoi heinäkuussa suurenmoinen työlakko. Työväestö taisteli siinä periaatteellisen kysymyksen puolesta. Tahdottiin pakottaa työnantajia hyväksymään ja tunnustamaan työväestön, eri ammattien edusmiehistä kokoonpannun keskushallituksen, „unioonin“, joka saisi isäntien kanssa neuvotella ja sopia kaikista työväkeä koskevista kysymyksistä, sovittaa työnantajain ja tekijäin väliset riidat, järjestää palkkakysymykset j. n. e. Näihin vaatimuksiin eivät työnantajat luonnollisesti tahtoneet suostua, mutta työväen edustajat arvelivat ajan jo tulleen koettaa saada valta työväestön omiin käsiin. Lakkoa ja neuvotteluja kesti kauan, kunnes vihdoinkin elok. 10 p:nä saatiin hyväksytyksi eräs välitysehdotus, ja 40,000 rauta-

tehtaan työmiestä ryhtyi taas työhönsä. Mutta lakko, joka jo oli levinnyt laajemmalle ja johon useampia syitä ja vaikuttimia jo oli liittynyt, ei päättynyt siihen. Päinvastoin leimahti rauhattomuuksia samoina päivinä ilmi useammassa paikoissa. Vuorikaivostyömiehet Tenesseessä, hyökkäsivät 150 miehen voimalla Naschvillessa vankilaan, vapauttaakseen vangit, joiden joukossa oli heidän työtovereitaan. Rautatien vekselimiehet Newyorkin keskustadalla sekä Buffalon ja Pittsburgin radoilla yhtyivät lakkoon ja seisaus tuli rautatieliikkeessä. Sotaväkeä täytyi komentaa hillitsemään rauhattomuuksia. Lakkolaiset panivat dynamiittia kiskoille estääkseen sotaväkijunia pääsemästä kulkemaan. Muutaman matkustajajunan pysäyttivät vuorikaivostyömiehet Coalcreekin tienoilla. Elokuun 11 ja 12 päivinä oli Buffalossa kovia otteluja. Lakkolaiset irroittivat rautatievaunuja junasta, veivät junankuljettajan pois veturista ja matkustajain täytyi astua junasta ulos. Samanlaisia otteluja oli joka asemalla pitkin linjaa. Kokonaisia junia sytytettiin palamaan, varastohuoneita purettiin. Parina päivänä poltettiin noin 200 rautatievaunua.

Vaikka sotaväkeä hankittiin ja poliisivoimia lisättiin oli tukala saada kiihoittuneita lakkolaisia asetetuksi. Vasta vähitellen sai sotaväki pahimmat metelöitsijät karkoitetuksi vuoristoon taikka vangituksi.

Kaivos-seudut Belgiassa ja pohjois-Ranskassa ovat jo ennestään pahassa maineessa usein tapahtuvista työlakoinaan ja työväen rauhattomuuksista. Rauhattomuutta on näillä seuduin puheena olevan vuoden kuluessakin ollut vähäväliä. Syyskuun alussa täytyi työväkeä vähentää kaivoksista Orgniesista, Ranskan puolella. Täällä oli ollut työssä koko joukko belgialaisia, ja isännät katsoivat kohtuulliseksi erottaa nämä vieraat ja jättää työhön oman maan työmiehet. Siitä punousi pitkiä rettelöitä, yritti tulla valtiollistakin selkkausta vaan erittäinkin kävivät välit vihaisiksi rajan molemminpuoleisten työmiesten kesken. Syntyi tappeluja, ranskalaiset työmiehet

tekivät hyökkäyksen Belgian puolelle. Belgialaiset vaativat, että Belgian puolella työskenteleväiset ranskalaiset karkoitettaisiin. Vaikka sotaväki koetti metelöiviä hillitä kesti sitä kumminkin Bethurmen tienoilla kotvan aikaa.

Rauhattomuutta kesti pitkin matkaa, kunnes lokakuussa kiivas työlakko puhkesi ilmi Carmauxissa. Kaivosyhtiön ja työmiesten välillä, jotka lukuisasti lakkoon liittyivät, syntyi niin kiivas kina, että Ranskan hallitus näki itsensä pakotetuksi ruveta sitä sovittamaan. Ministeristö Loubetin välitysehdotukseen tyytymättömät työmiehet suostuivatkin, vaan heidän lakkokomiteansa vaati, että lupaukset olisivat ennen täytettävät, ennenkuin työväki jälleen ryhtyy työhönsä. Joukko levottomimpia lakkolaisia oli vangittu. Hallituksen täytyi vapauttaa nämä välttääkseen pahempia metelöitä, ja sotaväen, joka oli lähetetty lakkolaisia hillitsemään, täytyi vetäytyä takasin. Tuo hallituksen välittäjätoimi osoittautui siis hyvin epäonnistuneeksi, kun se koetti käyttää ankaruutta mutta sittenkin peräytyi lakkolaisten edestä. Tässä työlakossa osottikin työväki ennen kuulumatonta lujuuutta ja johdonmukaisuutta ja saikin läpi vaatimuksensa, m. m. että kaivoshallintoon määrättiin uusi johtokunta.

Monet muut työlakot, kuten villakehrääjain työlakko Lancashierissa marraskuussa, vetivät vielä huomiota puoleensa, vaan pitkäksi kävisi niistä kaikista kertoa, eikähän niitä sovi pitääkään minään erittäin ilahduttavina ilmiöinä työväenkysymyksessä. Ahtaat taloudelliset suhteet eri maissa jo yksin johtivat usein työnpuutteeseen ja sen kautta levottomuuksiin. Niinpä täytyi useiden tehdaslaitosten Italiassa alusta vuotta mainitusta syystä lopettaa työt ja työttömiä laumojä retkeili sen vuoksi viljalti maakunnassa. Siitä jo uhkasi tulla varsinainen yhteiskunnallinen pula, kun hallituksellakaan, jonka raha-asiat, kuten tunnettu, ovat äärettömän huonot, ei ollut muuta millä vastata työmiesten vaatimuksiin, kuin turhia lupauksia ja — sotaväen pistimiä. Saksassa oli niinikään vuoden alussa työn puute, Berliinissä

erittäinkin. Siellä syntyi sen johdosta katumeteleitäkin, puutteessa olevat työmiehet hyökkäsivät ryöstämään myymälöitä ja kuten tavallista täytyi sotaväen olla esillä.

Sitävastoin kului vapunpäivä, jona päivänä useissa maissa peljättiin rauhattomuuksia ja metelisiä mielenosoituksia työväestön puolelta puhkeavan ilmi, kaikkialla rauhallisesti, häiriöttä. Hallitukset olivat jo edeltäkin ryhtyneet kaikenmoisiin varokeinoin, epäilyksenalaisia kansankiihoittajia oli vangittu j. n. e., mutta se oli aivan turhaa. Työväki, joka useimmissa suurimmissa kaupungeissa kyllä pani toimeen kokouksia ja juhlakulkueita, käyttäytyi kaikkialla maltillisesti ja tyyneesti. Muuten näyttääkin siltä kuin vapunpäivä rupeaisi muodostumaan työväestön rauhalliseksi keväthulaksi, eikä miksiäkään sosialistisen kiihoituksen merkkipäiväksi, joksi sitä moniaita vuosia sitten ajottiin.

Tuon sosialistisen liikkeen vaikutuksesta työväenliikkeeseen sietää lopuksi mainita joku sananen niiden merkkien mukaan, joita vuoden kuluessa on näkynyt. Tuolla edellämaintulla liikkeellä on useampia ilmestymismuotoja, rauhallisempia ja vallankumouksellisempia, teoreettisia ja käytännöllisiä. Pariisissa julistettiin vuoden alussa kilpailu paraasta määrittelystä mikä „socialismi“ on, ja seuraava määrittely sai palkinnon: „Socialismilla käsitetään niitä harrastuksia ja suunnitelmia, joiden on tarkoitus eri tavoilla muuttaa lainsäädäntö saadakseen aikaan niin suurta yhtäläisyyttä kuin mahdollista ihmisten varallisuudessa ja kurjuudessa“. Varsinainen työväenliike on tästä kumminkin pysytellyt erillään. Niinpä Carmauxin vuorikaivosten lakontehneet työmiehet julkisesti julistivat, että he eivät ole missään tekemisissä niiden sosialistein kanssa, jotka väkivaltaisilla keinoilla (dynamiitilla y. m.) tahtovat voittaa tarkoitustaan. Samoin tuossa edellämaintussa, huomiota ansainneessa skandinaviin työväenkongressissa Malmössä hyväksyttiin päätöslause, että työväestön pitäisi varovaisuudella ottaa vastaan kaikkea sitä mitä sosialistisina vaatimuksina sille tarjotaan. Mutta

luonnollista on, että sosialistit koettavat vaikuttaa työväestöön niin paljon kuin mahdollista. Niinpä kerrotaan Saksasta että Berliinistä lähtee sunnuntaisin tuhansittain sosialistisia puhujia ympäristölle maaseutuun, joka kylään ja pikkukaupunkiin levittämään mielipiteitään työväen keskuuteen. Erityisesti koetetaan tietysti tehdaspaikoissa vaikuttaa. Ranskassa, Pariisissa valmistui vuoden kuluessa erään sosialistisen yhdistyksen rakennuttama, suuri, mahtava „Kansan talo“. Tässä talossa on tarkoitus tarjota työväestölle hyvää ravintoa huokealla hinnalla, mutta sen on samalla tarkoitus olla sosialististen mielipiteiden levittämisen keskuspaikkana. Talo vihittiin syyskuun 24 päivänä.

Monta kohtaa työväen laajassa kysymyksessä olisi epäilemättä vielä tällaisessa katsauksessa kosketettava. Niin esim. luotava silmäys siihen kirjallisuuteen, jota puheenaolevankin vuoden kuluessa on ilmestynyt tämän kysymyksen selvittämiseksi. (Yksi sellainen kirjailija, ranskalainen Emile de Laveleye, joka on tunnettu yhteiskunta-olojen ja kansallistalouden tutkijana ja selvittäjänä, kuoli alkuvuodella.) Mutta koska vuoden varsinaisista „tapauksista“ tärkeimmät jo lienevät tulleet mainituiksi, lienee aika lopettaa. Näistä harvoista, lyhyivistä piirteistä jo näkyy, että se liike, jonka on tarkoitus kohottaa yhteiskunnallisessa arvossa sivistyneiden kansojen „viidettä säätyä“, on puheenaolevanakin vuonna eri tahoilla herkeämättä edistynyt.

Santeri Ingman.

Työnantajain ja työntekijäin oikeussuhteet

käsityöammateissa ja tehtaissa,

Suomen lain mukaan.

Alkuselitys. Korkeamman sivistykannan saavuttaminen on mahdollinen ainoastaan siten, että ihmiset yhdistyvät yhteiskunniksi, joissa he perustavat järjestetyn oikeustilan ja ylläpitävät sitä. Niissä ei yksilön toimintatavan määrääjänä saa olla vallattomuus tahi mielivalta vaan se mikä on oikea, s. o. erityiset muodostuneen tavan tai kirjoitettujen lakien kautta määrätty periaatteet ja säädökset, jotka ilmaisevat ne rajat, joitten sisällä eri yhteiskuntajäsenet vapaasti voivat päättää teoistaan, mutta joitten ulkopuolella heidän pitää antaa arvoa samanlaiselle muitten vapaudelle.

Jokaisen yhteiskuntajäsenen pitää vapaasti voida kehittää henkisiä ja aineellisia voimiaan, siten puolestaan toteuttaakseen ihmiskunnan tarkoitusta — korkeinta mahdollista siveellistä kehitystä. Kaikilla yhteiskunnallisen toiminnan aloilla pitää senvuoksi ei ainoastaan jokaisen yksilön oikeuksien laajuus olla mahdollisimman tarkasti määrätty ja sitä paitse suojattu muitten sortoa vastaan, vaan myös näihin oikeuksiin eroittamattomasti yhdistyvät velvollisuudet tarkoin huomioon otetut. Kuta enemmän käytännöllinen yhteiskuntaelämä kehittyy sen moninaisissa haaroissa ja eri muodoissa, sitä tarpeellisimmiksi käyvät lainsäädökset

ja määräykset, jotka järjestävät oikeussuhteet kansalaisten yhteiselämässä.

Meidänkin maassamme on oikeustilan vahvistumisesta ja kehittymisestä pidetty huolta lainsäätämällä yhteiskuntaelämän eri aloilla. Erittäinkin on näin tapahtunut sen jälkeen kuin maan säädyt kutsuttiin ottamaan osaa lainsäätämistyöhön. Teollisuuden alalla ovat oikeussuhteet järjestetyt kahden säätyjen myötävaikutuksella syntyneen, nyt voimassa olevan, asetuksen kautta, nimittäin: Elinkeinolaki maaliskuun 31 p:ltä 1879 ja Työntekijäin suojeluslaki huhtikuun 15 p:ltä 1889. Nämä molemmat lait ovat seuraavan esityksen pohjana työnantajain ja työntekijäin oikeussuhteista käsityöammateissa ja tehtaissa, jonka tarkoituksena on sekä työntajille että tekijöille helpoittaa perehtymistä niihin yleisiin periaatteisiin ja erikois-säädöksiin, joitten mukaan yksityiset käytännöllisessä elämässä esiintyvät tapaukset ovat arvosteltavat ja ratkaistavat.

Oikeussuhteen perusteena työnantajan ja työntekijän välillä on se työsopimus, jossa työntekijä sitoutuu, määrättyä korvausta vastaan rahassa tai muissa eduissa, asettamaan persoonallisen työvoimansa työnantajan käytettäväksi, pääasiallisesti ruumiillisia töitä tehtäessä, enemmän tai vähemmän rajoitetulla työalalla.

Tämmöiset sopimukset, kun siihen oikeutetut henkilöt niitä tekevät vaarinottamalla mitä laki muutoin niistä määrää, ovat sopimuksentekijöille laillisesti sitovia ja tuottavat molemmille asianosaisille sillä aikaa kuin työsopimus kestää, määrätty oikeudet ja velvollisuudet, joita viimeksimainittuja ei voi laiminlyödä laillisetta edesvastuutta.

Työsopimusta ei myöskään voi, ilman laillista edesvastuuta, kumpainkaan sopimuksentekijä mielivaltaisesti rikkoa. Sen voi laillisesti purkaa ainoastaan määrättyssä järjestyksessä ja noudattamalla erityisiä laillisia määräyksiä.

Ylläolevan esityksen johdosta on näyttänyt johdon mukaisimmalta esillä olevan kysymyksen valaisemiseksi työnantajain ja työntekijäin oikeussuhteista käsityöammateissa ja tehtaissa, käsitellä sitä seuraavista näkökohdista: I. Ne henkilöt, jotka ovat oikeutetut työnantajina tai työntekijöinä tekemään lakivoimaisia työsopimuksia, sekä erityiset määräykset sopimuksen muodosta tai sisällyksestä, joita on noudattaminen; II. Ne oikeudet ja velvollisuudet joita laillisesti sitova työsopimus tuottaa kummallekin sopimuksen tekijälle; III. Miten työsopimus ja siihen perustuva oikeussuhde työnantajan ja työntekijän välillä puretaan; IV. Minkä edesvastuun tuottaa työsopimuksen tekemistä, seurauksia ja purkamista koskevain lakimääräysten rikkominen; V. Miten puheena olevain lakimääräysten noudattamista valvotaan ja miten riitaisuudet työnantajain ja työntekijäin välillä ovat sovitettavat tai ratkaistavat.

Allaolevassa selonteossa itsekustakin näistä näkökohdista on sitä järjestelyä seurattu että ensin on lyhykäisyydessä ilmoitettu tai osoitettu niitten lainsäännösten pääsisältö, jotka koskevat tätä erikoiskysymystä, sekä viitattu vastaavaan lakipaikkaan. Senjälkeen ovat, jotta asianomaiset olisivat tilaisuudessa saamaan kaikki asiaan kuuluvat erikoistiedot, mainitut lakipaikat kokonaisuudessaan painetut, johonka lisäksi on liitetty selittäviä muistuksia, missä semmoisia on katsottu tarvittavan.

I. Ne henkilöt, jotka ovat oikeutetut työnantajina tai työntekijöinä tekemään lakivoimaisia työsopimuksia, sekä erityiset määräykset sopimuksen muodosta tai sisällyksestä, joita on noudattaminen.

A. Työnantajat. Oikeutettu harjoittamaan jokaista luvallista elinkeinoa ja siinä työnantajana tekemään sopimuksia työ-apulaisten ja oppilaitten kanssa on, muutamilla poikkeuksilla ja rajoituksilla (Elinkeinol. 4 ja 14 §§), jokainen Suomen kansalainen, mies tahi nainen, joka täyttää seuraavat ehdot: 1:o että hänellä on hyvä maine; 2:o itse hallitsee itseänsä ja omaisuuttaan, s. o. on täysikäinen eikä ole toisen holhouksen tai hoitomiehyyden alainen; 3:o on kirjallisesti ilmoittanut aikeestaan elinkeinoa harjoittaa käyttämällä muita työmiehiä kuin vaimoa tahi omia holhonalaisia lapsiaan. (Elinkeinol. 1 ja 2 §§).

Samanlainen oikeus harjoittaa elinkeinoa ja siinä käyttää työ-apulaisia ja oppilaita on muutamilla ehdoilla myöskin laillisesti naidulla vaimolla, holhonalaisella, sekä kuolleen elinkeinonharjoittajan leskivaimolla tahi kuolinpesän osakkaalla. (Elinkeinol. 3 §).

Sitäpaitse voivat saman oikeuden erityisen hakemuksen nojalla saavuttaa:

Pahamaineinen ihminen, joka saa hallita itseänsä ja omaisuuttansa (Elinkeinol. 6 §);

Ulkomaalainen, joka laillisella luvalla oleskelee maassa (Elinkeinol. 12 §).

Muist. Oikeus yksinomattain itsensä elättämiseksi, ilman työ-apulaisia tai erityistä myyntipaikkaa, harjoittaa luvallista elinkeino-ammattia, on ilman mitään ilmoitusta itsekullakin, silläkin joka ei ole hyvämaineinen tahi ei itse hallitse itseänsä ja omaisuuttansa.

Elinkeinolain 1 §. Jokainen Suomen kansalainen, mies tahi nainen, on oikeutettu, niillä ehdoilla kuin tässä alempana säädetään, harjoittamaan sitä tai niitä elinkeinoja, jotka hän hyväksi näkee. Tämä oikeus koskee niin hyvin kauppa-, tehdas- ja käsityöliikettä, kuin myös muuta ansionsaantia tahi elatusta tarkoittavaa ja hyviin tapoihin soveltuvaa liikettä tahi elinkeinoa kaupungissa ja maalla, niillä poikkeuksilla, jotka 14 §:ssä mainitaan. — Laillisesti tehdyllä yhtiöllä on oikeus samantapaiseen elinkeinovapauteen kuin yksityisellä henkilöllä.

2 §. Oikeutta varten harjoittaa kauppa- tahi muuta samantapaista liikettä avonaisessa puodissa, konttorissa tahi muussa erinäisessä myyntipaikassa, taikka, muissa elinkeinoissa, työ-apulaisena käyttää toista kuin vaimoa tahi omia holhonalaisia lapsia, vaaditaan ehdoksi, että on hyvä maine ja itse hallitsee itseänsä ja tavaraansa. Ja on se, joka tahtoo elinkeinoa näin harjoittaa, velkapää siitä siinä paikkakunnassa, jossa elinkeino on harjoitettava, kirjallisesti ilmoittamaan, kaupungissa Maistraatille tahi Järjestysoikeudelle ja maalla kihlakunnan Kruununvoudille. — Kun semmoinen ilmoitus tehdään, on myös tieto annettava siitä tahi niistä elinkeinoista, joita aijottu liike käsittää, siitä toiminimestä (firmasta), jolla se tulee käytettäväksi ja, jos liike tarkoittaa kauppaa maalla, paikasta, jossa sitä tullaan harjoittamaan, ja pitää ilmoitus myöskin tehtämän, jos semmoinen kauppa toiseen paikkaan muutetaan. Jos yhtiö elinkeinoa harjoittaa tahtoo, liittääköön myös todistuksen, että sen toiminimi on laillisessa järjestyksessä ilmoitettu. Viranomaisten velvollisuus on ennen kahdeksan päivän kuluttua sen jälkeen, kuin ilmoitus on tehty, siitä antaa todistus.

3 §. Elinkeinoon harjoittamiseen sillä tavalla, kuin 2 §:ssä on sanottu, olkoon myös laillisesti naitu vaimo sekä holhonalainen oikeutettu, kuin vaan ilmoitusta tehtäessä selvitetään, että vaimon mies tahi holhonalaisen hoitomiehen siihen luvan antaa ja että hän vastaa niistä sitoumuksista, joita liikettä varten tehtäneen. Jos mies on heikkomielinen, tahi asetettu vaimon holhouksen alaiseksi, taikka jos hän on karannut tahi muulla tavalla luopunut vaimostaan; taikka jos mies kärsii pitemmäksi kuin yhden vuoden ajaksi tuomittua vapausrangaistusta, taikka jos puoliset ovat saaneet laillisen vuode-asumuseron ja vaimo hoitaa pesää, taikka jos vaimo on saanut pesäeron, olkoon hänellä oikeus, ilman miehen suostumusta ja erityistä sitoumusta, harjoittaa elinkeinoa siinä laajuudessa, kuin 2 § sisältää.

Jos leskivaimo tahi kuolinpesän-osakas tahtoo jatkaa kuolleen elinkeinonharjoittajan liikettä, tehköön siitä ilmoituksen, niinkuin 2 §:ssä on sanottu, ja ilmoittakoon samalla kuka liikettä hoitamaan tulee. Sama laki olkoon, jos omaisuuden luovutettua velallisen harjoittamaa liikettä jatketaan saamamiesten puolesta, tahi jos elinkeinonharjoittaja on pantu holhomiehen alaiseksi ja tämä tahtoo elinkeinoon harjoittamista holhotavan puolesta jatkettavaksi; ollen viimeksi mainitussa tapauksessa myöskin selvitettävä, että holhomies vastaa tapahtuvista sitoumuksista. Jos joku pitemmäksi tai lyhyemmäksi ajaksi arennille ottaa toisen liikkeen, olkoon myös velvollinen teke-
mään ilmoituksen siitä.

4 §. Sitä oikeutta, josta 2 §:ssä mainitaan, ei saa: ylöskantomies tahi kruunun rahavarain hoitaja, viskaali tahi muu yleinen kantaja, tullitoimen tahi poliisilaitoksen virkamies ja palvelija, eikä myös näiden henkilöiden vaimot ja holhonalaiset lapset.

5 §. Luvallisen elinkeinoon harjoittamista varten ilman muita työapulaisia kuin vaimoa ja holhonalaisia lapsia ja siinä kauppa- puotia, konttoria tahi erinäistä myyntipaikkaa pitämättä, ei tarvita 2 §:ssä määrättyä ilmoitusta. Tämä itsensä elättämisen oikeus on jokaisella, myös silläkin, joka ei ole hyvämaineinen tahi ei itse hallitse itseänsä ja omaisuuttansa. Käsiyötä itsensä elättämistä varten harjoitettakoon ilman ilmoitusta myöskin ympärikulkiessa.

6 §. Jos pahamaineinen ihminen, joka saa hallita itseänsä ja omaisuuttansa, tahtoo saada oikeuden elinkeinosansa käyttää palkattuja apulaisia, työntekijöitä tahi oppilaisia sekä harjoittaa kauppaa tahi muuta samantapaista liikettä avonaisessa puodissa, konttorissa tahi muussa erinäisessä myyntipaikassa, anokoon sitä kirjallisesti kaupungissa Maistraatilta tahi Järjestysoikeudelta ja maalla läänin kuvernööriltä. Nämä viranomaiset saavat, sittenkuin asianomainen elinkeinoyhdistys kaupungissa tahi kunnallislautakunta maalla on vaaditun lausunnon semmoisesta hakemuksesta antanut, asianhaaran mukaan siihen suostua tahi sen hyljätä. Jos anomus hyväksytään, pitää sen ohessa määrättämän, onko hakija oikeutettava apulaisiksensa tahi työntekijöiksensä ottamaan holhonalaisiakin henkilöitä sekä sisään- ja uloskirjoittamaan oppilaisia. Jos elinkeinonharjoittaja, joka on harjoittanut liikettä semmoisen ilmoituksen jälkeen, kuin 2 §:ssä säädetään, on tuomittu syylliseksi rikokseen, jota paha maine seuraa, olkoon hän, jos

tahtoo liikettensä jatkaa, velvollinen siihen oikeutta hakemaan nyt määrättyssä järjestyksessä.

12 §. Jos ulkomaalainen, joka laillisella tavalla oleskelee maassa, haluaa harjoittaa kauppa- tai tehdasliikettä taikka muuta elinkeinoa kaupungissa eli maalla, tehköön siitä anomuksen läänin Kuvernöörin tykönä, liittämällä todistuksen että hakija on täysivaltainen ja hyvämaineinen, sekä täysivaltaisen takauksen tai muun vakuuden ulosteista valtiolle ja kunnalle kolmena vuotena. Jos ulkomaan asioimahuone haluaa maahan laittaa osastoa eli niin sanottua filiaalia ulkomaalla pitämästensä liikkeestä, anokoon sitä samoin läänin Kuvernööriltä ja liittääkseen mainitun vakuuden ulosteista. Kuvernööri tutkikoon erittäin kussakin tapauksessa, onko hakemus myönnettävä vai kiellettävä. Jos anottu oikeus myönnetään, pitää ennen liikkeen alkamista ilmoitus siitä annettaman 2 §:ssä mainitulle viranomaiselle, kuin myöskin tieto jätettävän siitä henkilöstä, joka elinkeinonharjoittajan poissa ollessa on liikettä johtava; jolloin myöskin on selväksi tehtävä, että tämä on sekä oikeutettu että velvollinen Suomen tuomioistuimen edessä vastaamaan oikeus-asioissa, jotka liikkeen johdosta voivat syntyä.

14 §. Mitä ylempänä on säädetty oikeudesta kaupan ja muun elinkeinon harjoittamiseen, ei koske:

1:ksi: (määräys on kumottu.)

2:ksi: Kirjakauppaa, kirja- tai kivipainoa, luku- tai lainakirjastoa;

3:ksi: Apteekkiliikettä sekä lääkkeiden, myrkkyin ja muiden vaarallisten aineiden kauppaa;

4:ksi: Paloviinan ja muiden väkiviinajuomain valmistusta ja myyntiä;

5:ksi: Mallasjuomain myymistä;

6:ksi: Tulitikkujen sekä kruutin ja muiden tuleenräjähtävään tai tulenarkain ainetten valmistusta ja myyntiä;

7:ksi: Ravintola-, konditori- tai muuta anniskeluliikettä;

8:ksi: Pankki- tai vakuutusyhtiöitä;

9:ksi: Meklaritointa;

josta kaikesta erittäin jo on määrätty tai vatedes määrätään.

B. **Työntekijät.** Oikeutettu työntekijänä ammatinharjoittajan kanssa tekemään työsopimusta on jokainen henkilö, mies tai nainen, joka on täysikäinen eikä ole toisen holhouksen alainen eikä myöskään ole sidottu minkään edellisen työsopimuksen kautta.

Työsopimuksen voi myöskin tehdä holhonalainen, joka omalla työllään elättää itseänsä. Mutta kun holhonalainen ei itseänsä elätä omalla työllään, voi ainoastaan asianomainen hoitomies hänen puolestaan tehdä laillisen työsopimuksen (Elinkeinol. 28 §).

C. **Työsopimuksen muoto ja sisälllys.** Työsopimuksen muodosta ammatinharjoittajan ja heidän työntekijäinsä ja oppilastensa välillä ei Elinkeinolaki sisällä mitään määrättyä säädöstä, jonka vuoksi tämän sopimuksen voi tehdä joko kirjallisesti tai suullisesti. Kirjallinen muoto on kumminkin parempi, koska mahdollisia vastaisia erimielisyyksiä ja riitaisuuksia sopimuksen sisällyksestä siten parhaiten vältetään. Työsopimuksen, joka ei ole tehty kirjallisesti, voi myöhemmin kirjoituttaa asianomaisen ammattiyhdistyksen pöytäkirjaan (Elinkeinol. 27 ja 30 §§).

Työsopimuksen sisällyksestä ei Elinkeinolaissa ole mitään erikoismääräystä niitten seikkain suhteen, joita työsopimukseen pitää sisältyä. Ainoastaan siitä ajasta, jona työsopimus kestää, määrää Elinkeinolaki että se, sopimusta tehtäessä vanhempain työntekijäin kanssa, ei saa olla pitempi kuin kolme vuotta, sekä että oppisopimus, joka tekee ammatinharjoittajan velvolliseksi, oppilaisen työtä siten palkitaksensa, opettamaan häntä elinkeinon, ei saa kestää kauvemmin kuin viisi vuotta, siihen luettuna puolen vuoden koetus aika, jota ennen sopimus kumminkin voidaan purkaa jos jompikumpi asiallinen sitä haluaa, sekä että tämä ajankäytäntö määräys työ- tai oppisopimuksessa, minkä hoitomies tekee holhonalaisen puolesta, ainoastaan noudattamalla määrättyjä ehtoja, saadaan ulottaa yli sen ajan, jolloin holhonalainen astuu täysivaltaisuuden ikään. (Elinkeinol. 28 §). Työ- ja

oppisopimuksen sisällyksestä muutoin voivat sopimuksen tekijät siis vapaasti päättää, kumminkin sillä rajoituksella, ettei sopimus saa sisältää mitään, joka sotii lakia tai hyvää tapaa vastaan.

Järjestyssäännöt erityisenä muotona työsopimukselle.

Edeltäpäin tekemättä sopimuksia yksityisten työntekijäin kanssa, voi työnantaja käyttää verstaassa eli työpaikassa naulattuja järjestyssääntöjä, määrätäkseen työntekijöille työssä vaarinotettavia huomautuksia, sakkoja laiminlyömisistä tai epäjärjestyksestä, tiedonantoja irtisanomisajasta y. m. Tämöisillä järjestyssäännöillä, jolleivät niitten määräykset sodi yleistä lakia vastaan ja jos niitten julkaisemisessa on noudatettu erityisiä määräyksiä, on kaikille työntekijöille laillisesti sitovan työsopimuksen voima. (Elinkeinolain 31 §.)

Tämöiset järjestyssäännöt, jotka sisältävät mahdollisesti tarkkoja ja selviä määräyksiä työntekijäin työhön ottamisesta ja eroittamisesta, työajasta, tavasta millä työpalkka lasketaan ja maksetaan, koko työjärjestyksestä työpaikalla, sakoista ja muista rangaistusmääräyksistä, ovat erittäin suotavat, erittäinkin kaikissa suuremmissa teollisuuslaitoksissa. Jos näitä tehdassääntöjä tehtäessä huomioon otetaan myöskin työntekijäin kohtuulliset toivomukset, ovat ne epäilemättä omansa tuottamaan ja vahvistamaan pysyvää hyvää väliä työnantajain ja työntekijäin kesken.

Elinkeinolain 27 §. Yhdistysten pitää antaman elinkeinonharjoittajille sekä työntekijöille ja oppilaille tilaisuutta saada heidän välillensä tehdyt sopimukset oppi- ja työajasta, palkasta ja muista ehdoista kirjoitetuiksi valtuusmiesten kokouspöytäkirjaan, helppoa sisäänkirjoitusmaksua vastaan, joka on elinkeinonharjoittajan suoritettava. Samoin ovat yhdistykset velkapäät kohtuulliseen hintaan elinkeinotyöläisten saatavilla pitämään todistuskirjoja, johon arvolauseet työntekijän käytöksestä, taidosta ja palvelusajasta voidaan kirjoittaa. 28 §. Jos elinkeinonharjoittaja tahtoo siinä sopimuksessa eli kon-

trahdissa, jonka kautta hän ottaa apulaisia tahi työntekijöitä, heidän kanssansa suostua vissistä ajasta sopimuksen kestämiselle, ei tämä aika saa olla pitempi kuin kolme vuotta. Oppisopimus, joka tekee elinkeinonharjoittajan velvolliseksi, oppilaisen työtä siten palkitaksensa, opettamaan ja harjoittamaan häntä elinkeinon, käsittäköön korkeintansa viiden vuoden ajan, siihen luettuna puolen vuoden koetus aika, jonka loppua ennen sopimus voidaan purkaa, jos jompikumpi asiallinen katsoo itsellensä olevan syytä siihen. Sopimusta, jonka kautta holhonalainen otetaan työhön tahi oppiin, ja jonka, jos ei hän itseänsä elätä omalla työllänsä, hoitomiehen hänen puolestansa tekee, ei kuitenkaan saa ulontaa sitä aikaa edemmäksi, jolloin holhonalainen astuu täysivaltaisuuden ikään, muussa tapauksessa, kuin että nuorukainen, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, elinkeino-yhdistyksen valtuusmiesten edessä siihen suostuu ja hänen hoitomiehensä sen myöntää.

30 §. Jos ei työ tahi oppisopimus ole kirjallisesti tehty, on kummallakin sopijalla valta kirjoittuttaa sopimus asianomaisen elinkeino-yhdistyksen pöytäkirjaan, niinkuin 27 §:ssä on sanottu.

31 §. Elinkeinonharjoittajalla on oikeus työntekijäinsä noudatettaviksi määrätä ohjeet työtunneista, vaarinotoista työssä ollessa, uhkasakoista epäjärjestyksiä tahi laiminlyömisistä varten, ylössanomimisesta ennen lähtöä y. m. Semmoisilla järjestysohjeilla on, jos eivät sodi yleistä lakia vastaan, laillisen työsopimuksen voima, ehdolla, että ne ovat tehdyt sillä kielellä, jota työntekijä osaa, ja että yksi kappale niitä on annettu asianomaiselle elinkeino-yhdistykselle kaupungissa tahi kruununvoudille maalla, ja toisia kappaleita, joihin todistus tästä on kirjoitettu, löytyy tehtaassa tahi verstaassa tahi työpaikalla julkinaulattuina. Kun ohjeita näin ruvetaan käyttämään ja ne julkinaulataan, pitää sen tapahtua jäävittömään todistajain läsnä ollessa niiden työntekijäin tietien, joilla siihen aikaan on työpaikka puheena olevan elinkeinonharjoittajan luona. Näitä työntekijöitä vastaan ei järjestysohjeilla ole sitovaa voimaa, ennekuin se ylössanomisaika ohjeiden julkaisemisen jälkeen on kulunut, jonka perästä heidän on ollut oikeus muuttaa pois; ollen sentään uusien järjestysohjeiden julkaiseminen kussakin tapauksessa ylössanomisen voimainen työnteettäjän puolelta.

II. Ne oikeudet ja velvollisuudet, joita laillisesti sitova työsopimus tuottaa kummallekin sopimuksentekijälle.

A. *Työnantajat.* Työnantajan oikeudet ovat: työntekijältä vaatia että hän tunnollisesti täyttää kaikki työ-sopimuksessa suostumansa sekä Elinkeinolain erityisten määräysten velvoittamat tehtävät. (Katso edempänä „Työntekijäin velvollisuudet“);

noudattaen erityisiä määräyksiä kohtuullisesti kurittaa oppilaita ja muita työntekijöitä, sekä mies- että naispuolisia, jotka eivät ole täyttäneet edelliset kahdeksantoista ja jälkimäiset neljäätoista ikävuotta (Elinkeinol. 34 §).

Työnantajan velvollisuudet ovat: sävyisästi kohdella työntekijöitään ja oppilaitaan (Elinkeinol. 23 §);

olla velvoittamatta oppilasta muuhun työhön, kuin mitä oppisopimus koskee (Elinkeinol. 38 §);

isällisesti valvoa että ne apulaiset, työntekijät ja oppilaat, jotka ovat työnantajan talossa ja ruuassa, erittäinkin alaikäiset, saavat tarpeellisen ruumiillisen ja siveellisen hoidon (Elinkeinol. 32 §);

valvoa että hänen oppilaansa ja holhonalaiset työntekijänsä ahkerasti käyvät ammattityöntekijöitä varten perustetuissa oppilaitoksissa, ja erittäinkin pitää huolta että alaikäiset työntekijät, jotka eivät vielä ole täyttäneet 15 vuotta eivätkä suorittaneet korkeamman kansakoulun oppimäärää, saavat opetusta kansakoulun oppimäärään kuuluvissa oppiaineissa (Elinkeinol. 32 § ja Työntekijäinsuojelul. 14 §);

työntekijänsä ja oppilaittensa työssä pitämisen suhteen tarpeen mukaisesti katsoa heidän terveyteensä ja työvoimiinsa sekä noudattaa Työntekijäinsuojelulain erityisiä määräyksiä työntekijäin suojelemisesta tapaturmilta ja terveyttä vahingoittavilta vaikutuksilta (Elinkeinol. 32 § ja Työntekijäin suojelul. 1—5 §§);

noudattaa määräyksiä alaikäisten ja naistyöntekijäin käyttämisestä teollisuustyössä (Elinkeinol. 33 § 2 ja 3 kohta, sekä Työnt. suojelul. 7, 8, 9, 12 §§);

työntekijöillensä maksaa sovitun työpalkan, sekä niille, jotka semmoista haluavat, antaa todistuslauseen osoitetusta työtaidosta ja käytöksestä sekä asianmukaisen erotodistuksen (Elinkeinol. 35 §);

suojella työntekijöitään semmoisilta henkilöiltä, jotka koettavat houkutella heitä laittomiin tahi siveettömiin tekoihin, sekä varjella oppilasta sortamista vastaan kisälleiltä tahi muilta työntekijöiltä (Katso tästä edempänä 37 ja 38 §§:ä työntekijäin oikeudesta ilman irtisanomista erota työnantajasta).

Asetuksessa yleisestä vaivashoidosta, 17 p:ltä maaliskuuta 1879 säädetään myöskin että isännän tai työnantajan tulee pitää huolta palkollisistaan sekä muista maatilalle, sahalle, ruukille, kaivokselle, tehtaaseen tahi käsitöihin asetuista työmiehistään sekä heidän vaimoistaan ja kotonaolevista lapsistaan, niin etteivät ne lankea vaivashoidolle raskautukseksi, jolleivät kovemmat taudinkohtaukset, suuremmat tapaturmat tahi muut erinomaiset syyt vaadi vaivashoitoa väliin tulemaan.

Elinkeinolain 23 §. Elinkeinojen harjoittajat kaupungissa pankoot, joko kaikki yhteisesti, taikka jakaantuen enintänsä kolmeen parveen, kaupan, tehdasteollisuuden ja käsityön mukaan, toimeen Yhdistyksiä niitten asiain hoitamista varten, jotka koskevat elinkeinoja, joita yhdistyksen jäsenet harjoittavat. Likintä huolta yhdistyksien vaikutustoimesta pitävät valtuusmiehet, joiden tulee hoitaa niiden kassoja ja muuta omaisuutta, antaa niitä mietintöjä ja selityksiä, joita asianomaiset virkakunnat yhdistyksiltä vaativat, ulosantaa kisällitodistuksia ja mestarikirjoja niille elinkeinojen työläisille, jotka sellaista todistuskirjaa saadusta taitavuudesta haluavat, koettaa sovitaa eripuraisuutta ja riitoja, joita elinkeinonharjoittajain ja heidän työntekijänsä välillä syntyy, kuin myös erinomattain silmällä pitää oppilasten ja muiden elinkeinoissa työskenteleväin työläisten opetusta, hoitoa ja sävyisää kohtelemista.

32 §. Elinkeinonharjoittajan tulee isällisesti valvoa, että hänen talossaan ja ruuassaan olevat apulaiset, työntekijät ja oppilaiset, etenkin ala-ikäiset, pysyvät jumalanpelvyssä, säädyllisyydessä ja hyvissä tavoissa sekä saavat terveellisen asunon, niin myös sopivan ja riittävän ravinnon. Elinkeinonharjoittaja on velvollinen valvomaan, että oppilaisensa ja holhonalaiset työntekijänsä ahkerasti käyvät sunnuntaikoulussa tahi muussa elinkeinoja varten perustetussa oppilaitoksessa. Jos hänellä on luonansa opissa tahi työssä nuorempia kuin viiden toistavuotiaita lapsia, jotka eivät ole kansakoulua läpikäyneet tahi muulla tavoin oppineet alemmille kansakouluille määrättyjä aineita, pitää hänen voida näyttää toteen, että hän on hankkinut heille tilaisuutta semmoiseen, sanotun koulun oppi-jaksoa vastaavaan opetukseen, jota kunnassa voipi saada.

Elinkeinonharjoittajan tulee myös työntekijänsä ja oppilaistensa työssä pitämisen suhteen tarpeenmukaisesti katsoa heidän terveytensä ja työvoimiinsa sekä ryhtyä tarpeellisiin toimiin varjellaksensa heitä ruumiin vahingoista määrättyjen töiden toimittamisessa.

Muist. Yllä olevat määräykset lasten opetuksesta, jotka eivät ole läpikäyneet kansakoulua, ovat nyt voimassa ainoastaan semmoisten teollisuuslaitosten suhteen maalla, joissa käytettyjen lasten luku on viittätoista pienempi tai joissa heitä käytetään vähemmän aikaa vuodesta kuin kuusi kuukautta. Muitten teollisuuslaitosten suhteen ovat voimassa määräykset Työntekijäinsuojelulain 14 §:ssä.

33 §. Nuorempaa kuin viisitoista vuotiasta lasta ei saa elinkeinotyössä pitää kauvemmin kuin kahdeksan tuntia päivässä, soveliailla väliajoilla.

Sitä, joka ei ole täyttänyt kahdeksaatoista vuotta, ei saa käyttää työhön kello 9:stä illalla kello 5:teen aamulla, ilman hänen hoitomiehensä luvatta ja paikkakunnan lääkärin todistusta, että se vahingetta työläisen terveydelle tapahtua voi, jota varten semmoinen ala-ikäinen yötyöläinen vähintään keran vuodessa on lääkärin tarkastettava.

Muist. 1. Ylläolevat määräykset ala-ikäisten työntekijäin työajoista ovat nyt enää voimassa ainoastaan käsityöammatteissa, jota vastoin vastaavien olojen suhteen tehtaissa ovat 8 ja 9 §§ Työntekijäin suojelulaissa voimassa.

Muist. 2. Ensi momentin mukaan Elinkeinolain 33 §:ssä, joka tässä on jätetty pois, oli kahtatoista vuotta nuorempain lasten käyttäminen tehtaissa ja käsitoissa sallittu erityisillä

ehdoilla, mutta on nyt tykkänään kielletty Työntekijäinsuojelulain 8 §:n kautta.

34 §. — — — — —
Oppilaiset ja muut työntekijät, sekä mies- että naispuoliset, ovat, kunnnes täyttävät, edelliset kahdeksantoista ja jälkimäiset neljätoista ikävuotta, kohtuullisen kurituksen alaisia, jonka antakoon elinkeinonharjoittaja taikka hänen sijaisensa: kuitenkin on semmoinen kuritus annettava ainoastaan ala-ikäisen holhomiehen taikka kutsutun vieraanmiehen läsnä ollessa. Jos elinkeinonharjoittaja on oppiin tahi palvelukseen luoksensa ottanut köyhän lapsen, jolla ei ole hoitomiestä, olkoon hänellä vanhemman-oikeus semmoisen lapsen suhteen, kunnes se on tullut täysivaltaiseen ikään.

Työntekijäinsuojelul. 1 §. Työhuoneiden ja verstaiden, joita ammattiliikkeeseen käytetään, tulee olla sellaiset, että työntekijöillä niissä on tarpeellinen tila ja riittävä määrä, mikäli mahdollista, puhdasta ilmaa. Myöskin tulee niiden ynnä käytävien ja portaiden työn aikana olla tarpeeksi valaistut.

Kaikissa työhuoneuksissa on järjestys ja puhtaus voimassa pidettävä.

2 §. Työhuoneuston pitää ammatin tulenarkuuden ja työntekijäin luvun mukaan olla varustettuina yhdellä tahi useammalla uloskäytävällä, jotka ovat niin laitettut, että työntekijät tulipalon tahi muun onnettomuuden sattuessa ilman vaikeutta saattavat päästä vaarasta pois.

Lattialuukut, porras-aukot ja muut sellaiset pitää kehysaitauksella varustettaman.

3 §. Työpaikkoihin, joissa valmistuksen aikana syntyy vahingollisia höyryjä tahi terveydelle vaarallista pölyä, pitää asetettaman erityisiä laitoksia, jotka mikäli se on mahdollista, niitä poistavat tahi tekevät ne työntekijöille vahinkoa tuottamattomaksi.

4 §. Ammattiliikkeessä käytettävien koneiden, välityslaitosten (transmissioonein), telien ja muiden laitosten pitää olla niin järjestettyinä ja kunnossa pidettyinä, sekä niiden liikkuvat osat, missä se käy laatuun, niin aidattuina, että vaara työntekijän hengelle ja jäsenille tulee estetyksi.

6 §. Senaatin asiana on yleisellä julistuksella antaa niitä tarkempia määräyksiä, joita edellä olevain viiden pykälän käytäntöön panemista varten voidaan nähdä tarpeelliseksi. Järjestyksestä kaivosliikkeessä sekä höyrypannuin tarkastuksesta on voimassa, mitä sitä varten on erittäin säädetty tahi vastedes säädetään.

Muist. Tarkempia määräyksiä yllä lueteltujen pykäläin käyttämisestä on annettukin Arm. kuulutuksessa Joulukuun 21 p:ltä 1889.

7 §. Työhön tehtaassa, käsiammatissa tahi muussa teollisessa toimesta alkoon käytettävä lasta, joka ei ole tullut kahdentoista vuoden ikään, eikä myöskään lasta tahi nuorta henkilöä, joka kivulloisuuden tahi ruumiillisen heikkouden vuoksi saattaa kysymyksen alaisesta työstä kärsiä haittaa.

Ammatinharjoittaja, jonka luona lapsi tahi nuori henkilö on työntekijänä, pitää aina olla varustettuna papinkirjalla, joka näyttää sen iän. Ammatintarkastajan vallassa on, milloin siihen on aihetta, vaatia lääkärin todistus, onko työ ylempänä olevan perustuksen mukaan sellaiselle työntekijälle haitallista, ja ammatinharjoittaja olkoon velvollinen määrättyssä ajassa hankkimaan tämä todistus, jos hän tahtoo edelleen pitää sitä henkilöä työssään.

Sanat lapsi ja poika, merkitsevät tässä asetuksessa henkilöä alle viidentoista vuoden sekä sanat nuori henkilö, nuorukainen ja nuori nainen niitä, jotka ovat tulleet viidentoista vaan ei kahdeksantoista vuoden ikään.

8 §. Vuorilaitoksessa, ruukissa, tehtaassa taikka muussa tehtaalla tapaamassa käytetyssä toimesta alkoon lapsia alkoonkään nuoria henkilöä pidettävä työssä muuna vuorokauden aikana kuin jälkeen kello 5 ennen puoltapäivää ja ennen kello 9 jälkeen puolenpäivän, alkoonkään myöskään jokapäiväistä työaikaa olko edellisillä enemmän kuin seitsemän ja jälkimmäisillä enemmän kuin neljätuntia, lepoaika siihen luettuina.

Lasta, joka on sellaisessa työssä ollut ennen kello 12 päivällä, alkoon siinä käytettävä jälkeen kello 11 samana päivänä.

9 §. Lasten ja nuorten henkilöin, jotka 8 §:ssä mainittujen toimien alalla pidetään työssä, pitää saada nauttia säännöllisiä lepoaikoja siten, että nuori henkilö pisimpänä mainitussa §:ssä luvallisena työaikana saa olla joutilaana vähintään kaksi tuntia ja lapsi vähintään puoli tuntia, sekä että toisen lepoajan tulee olla viimeistään neljän ja toisen viimeistään yhdeksän tunnin kuluttua siitä, kuin työ alettiin.

Alkoon lasten ja nuorten henkilöin annettako lepoaikaa tehdä työtä ja sallittakoon heidän silloin oleskella työhuoneessa ainoastaan jos ne osat työliikkeestä, missä heillä on tehtävänsä, ovat kokonaan seisoutetut taikka myöskin asianomaisen tarkastajan lupa siihen on hankittu.

11 §. Helpoituksia 8 ja 9 §:ssä olevista säännöksistä voipi Teollisuushallitus antaa seuraavassa määrässä.

1. Työnantajalle voidaan hakemuksesta antaa lupa joka toinen työpäivä pitää työssä lapsia saman ajan, mikä nuoria henkilöjä varten on myönnetty, sitä vastaan, että lapset välipäivinä ovat työstä vapaat.

2. Sellaisen teollisuuden harjoittajat, joka vaatii säännöllistä yötyötä tahi jossa työntekijöitä ei käy jakaminen säännöllisiin vuoroihin, voivat saada luvan myöskin muina kuin 8 §:ssä mainittuina vuorokauden aikoina käyttää nuorukaisia ja poikia, jälkimmäisiä kuitenkin ainoastaan jos senlaatuinen teollisuus katsotaan ilman sitä mahdottomaksi sekä tarpeen mukaan turvaavilla ehdoilla.

3. Pitennystä 8 §:ssä määrättylle työajalle voidaan joskin ajaksi myöntää, joko yleisenä sääntönä sille teollisuudelle tahi teollisuuden osalle, jonka toiminta rajoittuu erityisiin vuodenaikoihin, taikka yksityisissä tapauksissa, kun luonnontapahtuma tahi onnettomuus on keskeyttänyt laitoksen säännöllisen käynnin taikka muu arvaamaton sattuma vaatii satunnaista isompaa kiirettä sen toiminnassa.

Myönnytyksen viimeksi mainittua laatua voipi myöskin asianomainen ammatintarkastaja antaa kolmen viikon ajaksi.

Muist. Nykyisin voi, Arm. kuulutuksen mukaan Tammi-kuun 23 p:ltä 1893, teollisuushallitus erityisestä hakemuksesta työnantajalle myöntää luvan käyttää lapsia, jotka täydellisesti ovat suorittaneet korkeamman kansakoulun, 8 1/2 tunnin varsinaisena työaikana, soveliaasti järjestetyillä lepoaikoilla.

12 §. Alkoon lasta eikä nuorta naista pidettävä työssä maan alla kaivoksessa tahi kivienmurroksessa, alkoonkään myöskään naista eikä lasta pantako puhdistamaan tahi voitelemaan käynnissä olevaa voimakonetta tahi välityslaitosta (transmissioonia).

13 §. Mitä tulee aikaan, jona lapsia ja nuoria henkilöä saa pitää työssä käsiammateissa ja teollisissa toimissa, joita ei tehtaalla tapaamassa käytetä, niin ovat määräykset elinkeinolain 33 §:n 2 ja 3 momentissa edelleen noudatettavina.

14 §. Jos tehdas- tahi muussa ammattityössä käytetään lasta, joka ei ole käynyt ylempään kansakoulun tahi sitä vastaavan oppilaitoksen läpi, niin sen pitää samalla saada säännöllistä kouluopetusta vähintään kaksitoista tuntia viikossa. Ammatinharjoittaja olkoon tämän määräyksen täyttämisestä vastuun alainen.

Sellaisen opetuksen antamista varten tulee kaupungissa niiden kunnallisviranomaisten, joiden tehtäviin se kuuluu, ryhtyä tarpeellisiin toimiin. Maalla on ammatinharjoittaja, joka työssään käyttää sellaisia lapsia, velvollinen tätä tarkoitusta varten ottamaan opettaja tahi opettajatar, ellei tarpeellista opetusta lapsille muuten voida antaa.

Näitä määräyksiä ei kuitenkaan tule maalla soveltaa niihin teollisuuslaitoksiin, joissa käytetään lapsia vähempi luku kuin viisitoista taikka vähemmän osan vuodesta kuin kuusi kuukautta, vaan olkoon näistä voimassa mitä elinkeinolain 32 § siitä määrää.

15 §. Ammatinharjoittaja, joka työssään käyttää kahdeksatoista vuotta nuorempia henkilöjä, on velvollinen niistä pitämään luetteloa, joka sisältää, Teollisuushallituksen vahvistaman kaavan mukaan, niiden nimen, kotipaikan ja iän sekä, mitä lapsiin tulee, ilmoituksen näiden vanhemmista tahi hoitomiehistä ja heidän koulunkäyntinsä ajasta.

Tämän luettelon ynnä 7 §:ssä määrättyin papinkirjain ja lääkärintodistusten pitää aina olla ammatintarkastajan ja muiden henkilöin saatavana, joille puheena olevain työntekijäin silmälläpito on uskottu.

16 §. Jokaisessa tehtaassa ja verstaassa pitää olla sopivaan paikkaan naulattuina, maan molemmilla kielillä:

1:ksi) Teollisuushallituksen antama ote tästä asetuksesta ynnä niistä ammattia koskevista erityisistä määräyksistä, joita asianomaisessa järjestyksessä on annettu;

2:ksi) ilmoitus niistä ajoista, milloin lasten ja nuorten henkilöin työ alkaa ja loppuu sekä milloin heillä on lepoaikansa; ja

3:ksi) ilmoitus ammattientarkastajan nimestä ja asuinpaikasta.

B. Työntekijät. Työntekijäin oikeudet ovat:

nauttia sitä kohtelua ja niitä etuja, jotka seuraavat niistä velvoituksista, joihin työnantaja erityisen sopimuksen kautta on sitoutunut eli jotka lainmääräysten mukaan kuuluvat hänelle. (Katso tästä „Työnantajan velvollisuudet“); ilmoituksen jälkeen asianomaisille ammattiyhdistyksille voida erityisillä ehdoilla saavuttaa:

oppilas eli työmies tehdas- eli käsityöammatissa kisällikirjan,

sekä kisälli mestarin nimen ja kirjan (Elinkeinol. 39 §).

Työntekijän velvollisuudet ovat:

säntillisesti ja omantunnonmukaisesti tehdä kaikki työsopimuksen kautta enemmän tahi vähemmän rajoitetulla työalalla hänelle määrättyt tehtävät, työnantajan tahi hänen sijaisensa antamain lähempien määräysten mukaan, jolleivät nämä ole ristiriidassa elinkeinolain tahi työntekijäin-suojelulain erityisten määräysten kanssa, esim. lapsista ja nais-työntekijöistä y. m.;

olla tahallisesti turmelematta työkaluja tahi työaineita, sekä varovaisesti pidellä tulta;

kaikissa suhteissaan työnantajaan tahi siihen, jonka hän sijaansa asettaa, osoittaa kunnioitusta, uskollisuutta ja kuuliaisuutta;

noudattaa työnantajan tahi hänen sijaisensa kehoituksia käydä ammattityöntekijöille tarkoitetuissa oppilaitoksissa;

olla julkaisematta olosuhteita, jotka koskevat ammatti-liikettä ja ammatinharjoittajan asioimatilaa;

olla viettelemättä työtovereita tekoon, joka sotii lakia, työ- tai oppisopimusta tai hyvää tapaa vastaan;

sävyisästi kohdella muita työntekijöitä ja palvelijoita sekä olla pahoin pitelemättä alaikäisiä työntekijöitä ja oppilaisia. (Elinkeinol. 34 §); sekä pienissä että suuremmissa asioiden välillä välttää epärehellisyyttä ja juoppoutta (Elinkeinol. 36 §).

Elinkeinolain 34 §. Apulaiset, työntekijät ja oppilaiset ovat velvolliset osoittamaan elinkeinonharjoitajalle tahi sille, jonka hän sijaansa panee, kunnioitusta, uskollisuutta ja kuuliaisuutta, tarkalleen noudattamaan suostuttua tahi paikkakunnassa tavallista työ-aikaa, ahkerasti ja huolellisesti täyttämään tehtävänsä, niin ettei heidän laiminlyömisensä tahi huolimattomuutensa kautta elinkeinonharjoittajan tavara pahennu, olemaan julkaisematta elinkeinoliikettä ja sen harjoittajan asioima-

tilaa koskevia olosuhteita, sävyisästi kohtelevaan muita työntekijöitä ja palvelijoita sekä olemaan pahoin-pitelemättä alaikäisiä työntekijöitä tahi oppilaisia.

39 §. Jos tehdas- tahi käsityö-elinkeinossa oleva oppilainen tahi työntekijä tahtoo taitavuuden ja hyvän käytöksen todistukseksi saada kisällikirjan, ilmoittakoon itsensä sitä varten asianomaiselle yhdistykselle. Jos hän hyvällä edistymisellä on läpikäynyt sunnuntaikoulun tahi muun elinkeinoja varten perustetun oppilaitoksen taikka muutoin on hankkinut tyydyttävän taidon niissä oppiaineissa, joita sellaisissa kouluissa esitellään, ja todistaa eläneensä siveästi ja kunnollisesti sekä tehdyllä näytteellä osoittaa saavuttamansa taidon elinkeinossa, annettakoon hänelle semmoinen kirja.

Kisälli, joka vähintäänkin kaksi vuotta on tehnyt työtä elinkeinossaan ja siinä saavuttanut erinomaisempaa taitavuutta, saakoon mestarin nimen ja kirjan, jos hän on täysivaltaisessa iässä ja asianomaisen yhdistyksen silmälläpitäessä tekee mestarinäytteen.

III. Miten työsopimus ja siihen perustuva oikeussuhde työnantajan ja työntekijän välillä puretaan.

1:o) Vapaaehtoisen suostumuksen kautta kumpaisenkin sopimuksentekijän välillä voi työsopimuksen purkaa milloin hyvänsä.

2:o) Jos työsopimusta tehtäessä erityinen määräys on tehty ajasta milloin sopimus lakkaa, purkautuu oikeussuhde määrätyn ajan kuluttua, jollei uutta sopimusta sopimuksentekijän välillä sitä ennen ole tehty. Mutta jolle erityistä määräystä työsopimuksen lakkaamisesta tahi irtisanomisajasta ole tehty, lakkaa se olemasta voimassa neljätoista päivää jommaltakummalta puolen tehdyn irtisanomisen jälkeen. (Elinkeinol. 29 §.)

3:o) Työ- tai oppisopimus lakkaa olemasta työnantajalle sitova ja on hän oikeutettu ilman edellistä irtisanomista heti eroittamaan apulaisen, työntekijän tahi oppilaan palveluksestaan, jos tämä on tehnyt itsensä syylliseksi muutamisiin erityisesti mainittuihin törkeihin rikoksiin, tahi on

osoittanut täydellisesti kelpaamattomaksi täyttämään sitä työtä, jota hänen työ- tahi oppisopimuksensa tarkoittaa, tahi potee parantumatonta tahi inhoittavaa tautia. (Elinkeinol. 36 §.)

4:o) Työ- tai oppisopimus lakkaa olemasta sitova apulaiselle, työntekijälle ja oppilaalle ja on tämä oikeutettu ilman edellä käynyttä irtisanomista eroamaan ja ammatinharjoittajalta saamaan lähtötodistuksen, jos sovitun työn jatkaminen tuottaa haittaa työntekijän terveydelle, tahi jos ammatinharjoittaja eli hänen sijaisensa tekee hänelle väkivaltaa tahi jos he koettavat houkutella häntä laittomiin tahi siveyttömiin tekoihin, tahi jos palkkaa ei makseta sovitulla tavalla, tahi jos ei ammatinharjoittaja anna kappaletyötä varten otetulle työntekijälle riittävää työtä. (Elinkeinol. 37 §.)

Sitäpaitse lakkaa oppisopimuksen sitovaisuus oppilaalle, jos oppilasta velvoitetaan muuhun työhön kuin mitä oppisopimus koskee, tahi jos ei ammatinharjoittaja suojele häntä sortamista vastaan muilta työntekijöiltä, tahi jos ammatinharjoittaja muuttaa toiseen paikkaan. (Elinkeinol. 38 §.)

Elinkeinol. 29 §. Jos sopimusta tehtäessä ei ole mitään määrätty sopimuksen lakkaamisen ajasta, olkoon siinä suhteessa molemmiin puolin ylössanomisaikaa neljätoista päivää.

36 §. Elinkeinonharjoittaja on oikeutettu ilman edellä käynyttä ylössanomista heti luotansa eroittamaan apulaisen, työntekijän tahi oppilaisen, kun tämä:

1:ksi tekee itsensä syylliseksi varkauteen, petokseen tahi muuhun epärehellisyyteen, on juovuksissa työpaikassa tahi sinne myötänsä viepi väkeviä juomia;

2:ksi osoittaa uudistettua epäkuuliaisuutta elinkeinonharjoittajaa tahi hänen sijaistansa kohtaan tahi käyttää ruumiillista väkivaltaa tahi törkeätä solvausta heitä taikka heidän perheittensä jäseniä vastaan;

3:ksi viettelee työkumppaneitansa tekoihin, jotka sotivat lakia, oppi- tahi työsopimusta taikka hyvää tapaa vastaan;

4:ksi on kelvoton täyttämään sitä työtä, jota hänen työ- tahi oppisopimuksensa tarkoittaa, potee parantumaton tahi inhottavaa tautia taikka omasta syystänsä on tullut kelvottomaksi työnsä jatkamiseen;

5:ksi tuomitaan syylliseksi suurempaan rikokseen;

6:ksi tahallansa turmelee työ-kaluja tahi työaineita;

7:ksi varomattomasti pitelee tulta.

37 §. Apulainen, työntekijä ja oppilainen on oikeutettu ilman edellä käynnyttä ylössanomista saamaan lähtötodistuksen elinkeinonharjoittajalta seuraavissa tapauksissa:

1:ksi jos sovitun työn pitkittäminen tuottaa haittaa työtätekevän terveydelle;

2:ksi jos elinkeinonharjoittaja tahi tämän sijassa olija tekee väkivaltaa hänelle;

3:ksi jos elinkeinonharjoittaja tahi tämän sijainen koettaa häntä houkutella laittomiin tahi siveyttömiin tekoihin taikka ei suojele häntä niistä;

4:ksi jos palkkaa ei makseta sovitulla tavalla, sekä jos ei elinkeinonharjoittaja anna kappaletyötä varten otetulle työntekijälle riittävää työtä.

38 §. Paitsi tämän edellisessä §:ssä mainituista syistä lakkaa oppisopimus myöskin olemasta oppilaiselle sitovainen:

1:ksi jos oppilaista velvoitetaan muuhun työhön kuin mitä oppisopimus koskee;

2:ksi jos ei elinkeinonharjoittaja suojele oppilasta sortamista vastaan hänen luonansa olevilta kisäileiltä tahi muilta työntekijöiltä;

3:ksi jos elinkeinonharjoittaja muuttaa toiseen kuntaan.

Ja on elinkeinonharjoittaja näissä tapauksissa velvollinen, vaatimuksesta, antamaan oppilaiselle erotodistuksen.

IV. Minkä edesvastuun työsopimuksen tekemistä, seurauksia ja purkamista koskevain lakimääräysten rikkominen tuottaa.

Joka, olematta siihen laillisesti oikeutettu, harjoittaa elinkeinoa, on sakon alainen kymmenestä viiteensataan markkaan. (Elinkeinol. 40 §.)

Ammatinharjoittaja, joka rikkoo määräyksiä vastaan Elinkeinolain 33 §:ssä lasten ja nuorten henkilöin käyttämisestä käsityöammateissa, tahi määräyksiä vastaan Työntekijäinsuojelulain 7, 8, 9, 12 ja 13 §§:ssä lasten ja nuorten henkilöin käyttämisestä tehtaissa eli tehtaan tapaan käytetyssä toimessa, on sakon alainen aina seitsemäänsataan markkaan. (Työnt. suojelusl. 25 §.)

Ammatinharjoittaja joka rikkoo määräyksiä vastaan Elinkeinolain 28 §:ssä työ- tahi oppisopimuksen tekemisestä, tahi määräyksiä vastaan Elinkeinolain 32 ja 35 §§:ssä sekä Työntekijäinsuojelulain 14 §:ssä työnantajan velvollisuuksista työntekijöitensä kohtaan, taikka 37 ja 38 §§:ssä mainituissa tapauksissa laimin lyöpi antaa todistuksia työntekijöille eli oppilaille, on sakon alainen kymmenestä aina viiteensataan markkaan, ja on, jos yleistä lakia samalla on rikottu, siitä erikseen edesvastuussa, sekä on sitäpäitse velvollinen korvaamaan kaiken hänen kauttansa syntyneen vahingon ja kulungin (Elinkeinolain 42 § ja Työnt. suojelusl. 24 §, viimeinen kohta).

Apulaisen, työntekijän eli oppilaan, joka rikkoo Elinkeinolain 34 §:n määräyksiä vastaan työntekijäin velvollisuuksista työnantajia kohtaan, taikka tekee itsensä syy-pääksi Elinkeinolain 36 §:ssä lueteltuihin törkeisiin rikkomuksiin, tulee korvata tekemänsä vahinko ja vetää sakkoo kymmenestä aina kolmeensataan markkaan, ellei rikostyöstä ole yleisen lain mukaan edesvastausta. (Elinkeinol. 43 §.)

Jos ammatinharjoittaja eroittaa apulaisen, työntekijän tahi oppilaan, taikka nämä lakkaavat työstänsä ammatinharjoittajan luona muussa järjestyksessä kuin mitä heidän välillensä tehty oppi- tahi työsopimus tahi 29 § sekä 36, 37 ja 38 §§ Elinkeinolaissa määräävät, tahi jos ammatinharjoittaja ottaa työntekijäkseen jonkun, joka ei ole oikealla tavalla eronnut edellisestä työsopimuksestaan, on hän sakon alainen kymmenestä aina viiteensataan markkaan. Amma-

tinharjoittaja on oikeutettu poliisiviranomaisen kautta saada se, joka sopimuksen on rikkonut, työhön tuoduksi tämän omalla kustannuksella. (Elinkeinol. 44 §.)

Elinkeinolain 40 §. Joka ilman edellä käynytä asianmukaista ilmoitusta tahi saatua lupaa, missä sitä tarvitaan, harjoittaa elinkeinoa, taikka joka menee yli sen elinkeino-oikeuden, joka tämän asetuksen ja annettujen määräysten mukaan hänellä on, vetäköön sakkoa kymmenestä aina viiteensataan markkaan asti.

(41 §:n sijaan on astunut työntekijänsuojelulain 25 §.)

42 §. Jos elinkeinonharjoittaja on rikkonut sitä vastaan, mitä 17, 28, 32 tahi 35 §§:ssä on säädetty, taikka jos hän laiminlyö 37 tahi 38 §§:ssä mainituissa tapauksissa antaa todistusta, vetäköön sakkoa kymmenestä aina viiteensataan markkaan asti, ja olkoon, jos yleinen laki samalla on tullut rikotuksi, siitä erikseen edesvastauksessa; palkitkoon myöskin kaiken hänen syystensä tulleen vahingon ja kulumgin.

43 §. Apulaisen, työntekijän tahi oppilaisen, joka rikkoo sitä vastaan, mitä 34 tahi 36 §§:ssä on säädetty, pitää palkitseman tuottamansa vahinko ja vetemän sakkoa kymmenestä aina kolmeensataan markkaan asti, ellei rikostyöstä ole yleisen lain mukaan edesvastausta.

44 §. Jos elinkeinonharjoittaja luotansa eroittaa apulaisen, työntekijän tahi oppilaisen taikka nämät lakkaavat työstänsä elinkeinonharjoittajan tykönä muussa järjestyksessä kuin mitä heidän välillensä tehty oppi- tahi työsopimus tahi 29 § sekä 36, 37 ja 38 §§ tässä asetuksessa määräävät, taikka jos elinkeinonharjoittaja ottaa tykönsä toisen miehen apulaisen, työntekijän tahi oppilaisen, joka ei ole oikealla tavalla tullut tämän luota eroitetuksi, vetäköön sakkoa kymmenestä aina viiteensataan markkaan asti ja palkitkoon kaiken vahingon.

Elinkeinonharjoittajalla on oikeus poliisiviranomaisen tahi Keisarin käskynhaltijan kautta saada se, joka on sopimuksen rikkonut, viipymättä työhön tuoduksi tämän omalla kustannuksella.

Työv. Suojell. 24 §. Jos ammatinharjoittaja on noudattamatta määräystä, jonka 20 §:n mukaan Ammattientarkastaja

on antanut tahi korkeampi viranomainen muuttaen tahi muuttamatta vahvistanut, niin rangaistakoon enintään viidensadan markan sakolla ja oikeus määrätköön ammatinharjoittajalle ajan ja uhkasakon tahi muun seuraamuksen, jonka uhalla laiminlyöty on täytettävä.

Sama olkoon laki, jos ammatinharjoittaja ei täytä 14 §:n mukaan hänelle pantua velvollisuutta hankkia alaikäisille työntekijöille opetusta.

25 §. Ammatinharjoittaja, jonka luona lapsi tahi nuori henkilö vastoin sitä, mitä 7, 8, 9, 12 tahi 13 § siitä sisältää, taikka vastoin 10 tahi 11 §:n mukaan annettua määräystä pidetään työssä, vetäköön siitä sakkoa enintään seitsemän sataa markkaa. Jos lasta siten on laittomasti pidetty työssä, niin olkoon myös sen isä tahi hoitomies vikapää enintään viidenkymmenen markan sakkoon, ellei hän saata uskottavaksi, että väärinteko on tapahtunut ilman hänen tietoansa, tahi erittäin vaikuttavat syyt puolla hänen rangaistavaisuutensa poistamista.

V. Miten työnantajain ja työntekijäin oikeussuhdetta koskevain lakimääräysten noudattamista valvotaan, ja miten heidän välillään syntyneet riitaisuudet ovat sovittavat tahi ratkaistavat.

Elinkeinolain 23 §:n mukaan on ammattiyhdistysten valtuusmiesten velvollisuus m. m. „silmällä pitää oppilaisien ja muiden elinkeinoissa työskenteleväin työläisten opetusta, hoitoa ja sävyisää kohtelemista“.

24 §:n mukaan Terveysdenhoito-asetuksessa Joulukuun 22 p:ltä 1879 on terveyshoitokunnan velvollisuus m. m. „valvoa, että asetuksissa annetut määräykset lasten ja nuorten henkilöin käyttämisestä tehtaissa ja käsitoissa tarkasti noudatetaan, kuin myöskin pitää silmällä että työnantajain näiden käytettäväksi ehkä jättämät asunnot ovat tarpeeksi tilavia eikä terveydelle vahingollisia“.

Valvomaan työntekijänsuojelulain määräyksiä tarvittavista suojelulaitoksista, alaikäisten työntekijäin käyttämi-

sestä y. m. on asetettu erityisiä virkamiehiä, ammattientarkastajat, jotka hoitavat tointansa Teollisuushallituksen ylimmäisen valvonnan alla ja ovat siinä oikeutetut saamaan tarpeellista apua terveydenhoito- ja kunnallislautakunnilta sekä ammattiyhdistysten valtuusmiehiltä, ja ovat he erityisesti oikeutetut mainittuin lautakuntain välityksellä toimittamaan käsiammattien silmälläpitoa, jota päitse ammattitarkastajain tulee ammattiyhdistysten valtuusmiesten kanssa „keskustella ja sopia käsityön-oppilaisien työskentelyn ja kohtelun vaarinpidoista sekä tehokkaan tarkastuksen aikaansaamisesta kouluvelvollisten alaikäisten työntekijäin koulunkäynnistä“.

Siten eivät ainoastaan ammattientarkastajat vaan myöskin ammatti-valtuusmiehet ja terveyshoitolautakunnat ole velvolliset jatkuvasti tarkastamaan ja valvomaan työntekijäin oloja käsiammateissa ja tehtaissa. Näille virkamiehille ja lautakunnille voidaan siis myöskin ilmoituksia tehdä sattunnaisista asioita koskevista epäkohdista, joitten poistamisesta heidän tulee pitää tarpeellista huolta. Ammatintarkastajat ja ammatti-valtuusmiehet ovat erityisesti velvoitetut koettaa sovittaa työnantajain ja työntekijäin välillä syntyneitä riitoja.

Ammattiyhdistykset voivat samalla olla jonkunlaisena ensimmäisenä oikeuspaikkana kysymysten ratkaisemiseksi, jotka koskevat eripuraisuutta ja riitoja ammatinharjoittajain ja heidän työntekijäinsä välillä, jota varten työnantajain valitseman ammattivaltuusmiesten luku lisätään määrätyllä luvulla valtuusmiehiä, jotka valitaan kaupungin hyvämaineisten ja täysivaltaisten työntekijäin kesken. Elinkeinolain 26 § säättää tästä seuraavasti: „Niiden asiain käsitlemistä varten, jotka koskevat eripuraisuutta ja riitoja elinkeinonharjoittajain ja heidän työntekijäinsä välillä, lisätään valtuusmiesten lukumäärä puolella tahi sitä lähemmällä luvulla, johon valitaan hyvämaineisia ja täysivaltaisia työntekijöitä kaupungista. Jos elinkeinoiniin kuuluvat työntekijät kaupungissa ovat laillisessa järjestyksessä välillensä tehneet

yhdistyksen keskinäistä avun antamista varten, toimittavat semmoisen yhdistyksen jäsenet sanotun vaalin; muussa tapauksessa valtuusmiehet itse valitkoot yllämainitun työntekijämäärän. Näin lisättyjen valtuusmiesten tulee esille ottaa sekä koettaa suorittaa taikka, jos tämä ei onnistu, kohtuullisten perustusten mukaan tutkia ja ratkaista sanottuja riitaisuuksia. Se riitaveli, joka ei tyydy valtuusmiesten päätökseen, saapi neljäntoista päivän kuluessa sen julistamisesta haastattaa vastuspuolensa laillisen tuomioistuinten eteen; muutoin on päätös laillisen voiman saanut ja ulosoton alainen“. (Elinkeinol. 26 §.)

Muist. 1. Ylläolevassa lakipaikassa mainittu menettelytapa riitojen ratkaisemiseksi työnantajain ja työntekijäin välillä lienee itse asiassa hyvin vähän tullut käytäntöön ja joka tapauksessa vähemmän usein kuin olisi suotava.

Muist. 2. Myöskin ilman edellä käynyttä sovintoyritystä voidaan syntyneet riidat työnantajain ja tekijäin välillä lykätä laillisen oikeuden ratkaistaviksi.

Loppulause. Näitten lainsäädösten kautta, joista ylempänä on kerrottu, on lainsäätäjä, s. o. maan säädyt ja hallitus, tehnyt osansa saadakseen maassamme toimeen inhimillisten periaatteitten mukaan järjestetyn oikeustilan työnantajain ja työntekijäin keskinäisissä suhteissa. Mutta missä määrin teollisuuden alalla työskentelevä väestö itse teossa tulee osalliseksi tämän oikeustilan eduista riippuu luonnollisesti tästä väestöstä itsestään, nimittäin siitä suuremmasta tahi vähemmästä tunnollisuudesta, jolla se noudattaa puheena olevia lainsäädöksiä, s. o. sen lainkuuliaisuudesta.

Siveellisen kasvatuksen kautta herännyt oikeudentunto sekä tarvittava lain tunteminen perustavat ja ylläpitävät

lainkuuliaisuutta. Suomen kansa on alati tehnyt itsensä tunnetuksi ei vähemmin sitkeästä, uutterasta työstään niukan toimeentulonsa puolesta, kuin lainkuuliaisuudestaan. Tästä uutteran ja tyytyväisen työn ja vilpittömän lainkuuliaisuuden perustasta on vähitellen kasvanut se aineellinen hyvinvoipaisuus ja henkinen viljelys, jonka olemme saaneet perintönä menneiltä sukupolvilta. Tämän perinnön turvaaminen ja edelleen rakentaminen vanhalle perustalle, niin että siitä kasvaa yhä rikkaampia satoja edistyksellemme varallisuudessa ja viljelyksessä, tulee olla nykyisen sukupolven velvollisuutena. Myöskin niillä, jotka joko työnantajina tai työntekijöinä toimivat teollisuuden palveluksessa, on suoritettavana ei suinkaan vähäpätöinen osa tästä isänmaallisesta työstä. Olkoon heidän toimintansa tuntu-merkkinä, sekä heidän suhteissaan toisiinsa että muihin kansalaisiin, vilpittömyys ja humaniteetti ja muistakoot he erityisesti vanhaa roomalaista sananpartta „Concordia res porvae crescunt, discordia maximae dilabuntur“ („sota sortaa, rauha rakentaa“). Saada jossakin määrin myötävaikuttaa teollisissa piireissä laintuntemisen levittämiseen ja siten teollisuuden alalla työskentelevän väestön oikeudentunnon ja lainkuuliaisuuden kehittämiseen sekä siten myöskin tämän väestön menestyksen edistämiseen on tätä pientä kyhäystä kirjottaessa ollut tekijän hartaana toivomuksena.

K. Leonard Lindeberg.

Työväenvakuutuskomitean ehdotusten johdosta.

Meilläkin on vuosi vuodelta kasvava teollisuus vetänyt teollisuustyömiehen epävarmaan asemaan siksi suuren väkijoukon että yhteiskunnan jo on velvollisuus ruveta tarkastamaan tuon alati lisääntyvän väestön toimeentuloa ja tarpeen vaetiessa, lainsäädännöllä johtaa olojen kehittymistä siihen suuntaan ettei teollisuuden palvelukseen antautunut kansalainen joudu kurjuuteen ja yhteiskunnalle rasitukseksi.

Työmies, kuten muutkin kansalaiset, on tietysti etupäässä itse velvollinen itsestänsä huolta pitämään ja siis myöskin vointinsa mukaan säästämään varoja semmoisten aikojen varaksi, jolloin hän ei työllänsä kykene elatustansa ansaitsemaan ja omaisiansa puutteelta turvamaan. Mutta tämä ei ole niinkään helppoa työmiehen pienillä tuloilla. Työmiehelle, kuten muillekin, tahtoo ilmestyä „välttämättömiä“ tarpeita tulojen mukaan. Ja vaikkapa hän suurella tahdon lujudella saapikin kokoon jonkun pienen summan, hupenee se pian muutaman viikon työttömyyden tai sairauden sattuessa.

Niin hyvä avu kuin se onkin, ei tavallinen säästäväisyys riitä työväkeä turvaamaan taloudelliseen perikatoon joutumasta. Työväen pienet tulot vaativat tehokkaampia säästämiskeinoja ja inhimillinen heikkous, joka vähävaraiselle on monin verroin turmiollisempi kuin suuria rahoja ansaitsemaan pystyvälle, tekee välttämättömäksi keinot, joilla työ-

mies saadaan näitä tehokkaampia säästämistapoja käyttämään. Mutta koska vähävaraisen on henkensä elatukseksi pakko antautua niinkin vaaralliseen ammattiin, joka häneltä ennen pitkää terveyden turmelee tai milloin tahansa tapaturmaisesti omatta syyttään voipi saattaa hänet tautivuoteelle ja ainiaaksikin työhön kykenemättömäksi, ei työmiehen aina ole mahdollista tehokkaimpienkaan säästämiskeinojen avulla varjella itseänsä tai omaisiansa toisten rasitukseksi joutumasta. Sen vuoksi on huolta pidettävä siitäkin, että, kuten oikeus ja kohtuus vaatii, teollisuus, jonka palveluksessa ja hyödyksi työmies henkensä ja terveytensä uskaltaa, velvoitetaan suojelemaan työmiehiänsä ammatin vaarallisuudesta johtuvilta pitempiaikaisilta taloudellisilta seurauksilta ja vahinkonansa pitämään siitä syntyvät kustannukset samoin kuin sen on maksettava muut liikkeen harjoittamisesta johtuvat menot.

Varmin ja tehokkain keino työväen taloudellisen tilan vakavammalle kannalle saattamiseksi on epäilemättä työväen vakuuttaminen. Ainoastaan sairas-apurahastoihin kuulumalla voipi työmies saada tulonsa sairaudenkohtauksista vähemmän riippuviksi ja tulla kykenevämmäksi säästöjä keräämään. Ja vähäisillä säästöillään voipi hän parhaiten turvata vanhuutensa päivät käyttämällä ainakin osan säästöistään maksuiksi eläkerahastoihin. Ja samoin on työmies suurempien tapaturmienkin seurauksilta todella turvattu ainoastaan siten että työnantaja velvoitetaan vakuutuslaitokseen maksamalla työväestänsä huolta pitämään.

Onko maamme työväestö tätä ainoata tehokasta apukeinoa hyväksensä käyttänyt ja onko sillä edes siihen tilaisuutta?

Sairas-, hautaus- ja eläkekassoja kyllä löytyy ja on niitä, etenkin viime aikoina paljon perustettu, eikä ole vähäinen niihin kuuluvain työmiesten määräkään. Mutta, kuten tarkat tutkimukset, joista tässäkin kalenterissa lähemmin selkoa tehdään, ovat osoittaneet, eivät nyt löytyvät ra-

hastot ole lähimainkaan tarkoitustansa vastaavia. Armolahjoista riippuvaisina eivät muutamat rahastot ole kykeneviä sitoumuksiansa täyttämään, toisissa menettää työmies oikeutensa avunsaantiin ja rahastoon suorittamiinsa varoihin työpaikastaan pois joutuessaan — ehkä juuri parhaiten avun tarpeessa ollessaan — ja mitä etenkin eläkkeihin tulee, on nykyisiin kassoihin kuuluvilla työmiehillä useimmasti vanhoilla päivillään odotettavana se lohdutus, että kyllä hekin ovat aikoinaan eläkettä saadakseen rahastoon maksaneet, mutta nyt, sitä tarvitessaan, ovat he joko oikeutensa sen saamiseen menettäneet tai kassa, jos se vielä olisikin olemassa, ei kykene lupaamiensa eläkkeitä antamaan.

Työväen apukassojen suhteen olisi siis paljonkin parannettavaa ennenkuin ne tulevat tarkoituksensa täyttäväksi. Siitä ei löytyne muuta kuin yksi mielipide. Mutta parannuskeinoista on työväenvakuutuskomiteassakin, jonka hallitus asetti niitä ehdottelevaan, oltu eri mieltä ja tehty eri ehdotuksia.

Komitean enemmistö on pitänyt riittävänä että säädetään laki, joka alistaa sairasapurahastot tarkastuksen alaisiksi ja myöntää niille valtiolta ja kunnalta apuakin, jos ne täyttävät määrätyt ehdot sekä sisältää varojen hoitoa, käyttämistä y. m. sairaskassojen varmuutta tarkoittavia säädöksiä ja siten halustetaan työväkeä apurahastoja hyväksien käyttämään sekä niitä perustamaan sellaisiin paikkakuntiin missä niistä on puute.

Tapaturmain tuottamilta taloudellisilta seurauksilta suojellakseen työväkeä ehdottaa komitean enemmistö, että työnantaja on velvollinen suorittamaan korvausta vahingoittuneelle työmiehelle tai hänen omaisilleen, ellei hän voi toteen näyttää:

että vahingoittunut itse on tuottanut vamman tahallansa tai ilmeisellä huolimattomuudella; että toinen henkilö on tahallansa tuottanut vamman; että vamma on tullut jonkun semmoisen henkilön huolimattomuuden tai varomattomuuden vuoksi, jolla ei ollut sillä kertaa toimenä johtaa tai pitää silmällä työtä, jonka toimittamisessa tapaturma kohtasi, eikä myöskään ryhtyä höyrykattilaan, koneeseen, raition vaihtajaan taikka muihin laitoksiin, joiden vaarallinen laatu ja virheellinen pitelemine on vamman aikaansaanut; sekä että vamma on johtunut luonnontapauksesta taikka muusta työn laadusta riippumattomasta onnettomuuden tapauksesta, jota ei voitu ennakolta arvata eikä sen vaikutuksia ehkäistä, vaikka asianmukaisiin varokeinoihin oli ryhdytty;

ja toivoo komitean enemmistö että kun työnantajat täten veloitetaan korvausta suorittamaan, he jotensakin yleisesti tulevat vapaaehtoisesti vakuuttamaan työväkinsä, koska se useimmille työnantajille on edullisempi kuin antautua sen vaaran alaiseksi että itse joutuu korvausta suorittamaan.

Työväen vanhuudenpäivien turvaamiseksi ei komitean enemmistö ole katsonut voitavan ryhtyä muihin toimiin kuin että eläkekassat saatetaan tarkastuksen alaisiksi, joten ne tulevat luotettavammiksi.

Komitean vähemmistö ei ole näihin „auttaviin“ toimenpiteisiin tyytynyt. Sen mielestä ei ole tarpeeksi tehty sillä että rahastojen perustamista ja ylläpitoa huojennetaan ja niiden toiminta saatetaan valvonnan alaiseksi. Täytyy myöskin saada työväestö niitä käyttämään. Ja siihen ei ole komitean vähemmistö keksinyt parempaa keinoa kuin sen mitä useimmat sairaspurahastoja perustaneet työnantajat työmiehiänsä kohtaan ovat nähneet tarpeelliseksi, sadakseen työmiehet sairauden varalta toimeentulostansa huolta pitämään: pakoittaa heidät sairaskassoihin kuulumaan. Ja se lieneekin ainoa tepsivä keino.

Samoin ei komitean vähemmistön mielestä ole työmies tapaturman seurauksilta tarpeeksi turvattu sillä että työnantaja veloitetaan eräissä tapauksissa korvausta suorittamaan, sillä ei ole luultavaa että tämä korvausvelvollisuus suuremmassa määrässä saisi etenkin pienempiä, vähävaraisia työnantajia työmiehiänsä tapaturman varalta vakuuttamaan. Ja koska muutoin kuin vakuuttamalla useimmat maamme liikkeenharjoittajista eivät kykene esim. elättämään parin tapaturmaisesti kuolleen työmiehen perhettä — ja jospa kykeneisivätkin aluksi, niin kuka takaa ettei vähävarainen teollisuudenharjoittaja joudu vararikoon, vieläpä juuri isomman tapaturman hänelle tuottaman korvausvelvollisuuden vuoksi, joka silloin on saattanut puille paljaille ei ainoastaan tapaturmasta vahingoittuneen tai hänen perheessä vaan myöskin työnantajan — ei vähemmistö ole tyytynyt siihen että korvausvelvollisuuden uhalla kehoitetaan työnantajia työmiehiänsä tapaturman varalta vakuuttamaan vaan ehdottaa että he siihen lain kautta pakoitetaan.

Toivoen, että kun työmiesten tulot tulevat paremmin sairauden ja tapaturmankorvauksista riippumattomiksi, työväki myöskin tulee kykenevämmäksi vanhuuden päivistänsä huolta pitämään, on komitean vähemmistökkin jättänyt työväen omaksi asiaksi elatuksen hankkimisen vanhuuden varaksi, koettaen kuitenkin ehdottamalla perustettavaksi valtion takaaman elinkorkolaitoksen, helpottaa työväelle varman eläkkeen hankkimista.

* * *

Työväki on vakuutettava. Mutta onko vakuutus tehtävä pakolliseksi vai jätettävä vapaaehtoiseksi, siinä tärkeä periaatteellinen kysymys, jonka ratkaiseminen on suuresta merkityksestä koko yhteiskunnalle ja tietysti erittäinkin sen teollisuuden palveluksessa työskenteleville jäsenille.

Syystä kyllä odotettiin siinä että työväki oivaltaisi asian tärkeyden ja hankkisi siitä mitä tarkimmat tiedot kaikissa työväenyhdistyksissä saatavina olevista tätä asiaa koskevista kirjoista sekä tarkoin asiaa harkittuansa antaisi mielipiteensä tulla kuuluviin. Mutta niin ei näytä olleen. Sitä todistavat ne hapuilevat lausunnot mitä useat työväenyhdistykset ovat puheenaolevasta asiasta antaneet.

Vielä ei ole liian myöhäistä. Miettikää siinä tarkoin tätä asiaa, joka koskee kymmenien tuhansien ihmisten toimeentulon varmistamista. Harkitkaa etenkin asian yhdenkohtaa: Onko parempi jäädä entisellen, miltei sallimuksen nojaan, vai olisiko järkevämpää ja turvallisempaa alistua semmoisen lain alaiseksi, joka pakottaa huolimattomimminkin siihen mitä ajattelevammat pitävät kunnian asianansa, nim. pitämään huolta sekä omasta että niiden toimeentulosta, jotka ovat hänen huolenpidostaan riippuvia.

Asia on tärkeä. Tutkikaa sitä, keskustelkaa siitä ja asiaa tarkoin harkittuanne, kokoontukaa miehissä mielipidetänne siitä julkilausumaan!

— o — n —

Kaupungissa.

Kirjoittanut

Minna Canth.

(Alku pitempään kertomukseen.)

I.

Jää oli kirkas kuin peili Kallaveden aavalla selällä. Se kimalteli taivasta vasten aivan kuin olisi tahtonut kilvoitella kauneudessa noiden loistavien pilkkujen ja tuon komean valokiekon kanssa ylhäällä korkeudessa. Mutta nämä olivat kiusoittavan rauhallisia voittonsa varmuudessa; lakkaamatta vaan antoivat hohdevirtansa valua alas, eivätkä olleet tietääkseenkään, vaikka jää rajussa ilveessä sinkahutteli heidän sädesäikeitään takaisin, minkä suinkin ennätti.

Lunta ei vielä ollut maassa, sentähden ratisivat reen raudoitetut jalakset pahasti Toivolan mäkeä alas laskiessa.

„Hyi, kuinka tuo käy ilkeästi“, sanoi Hellu, joka istui yksinään reessä.

„Pure hammasta!“

Aaku piteli ohjaksia ja käveli rinnalla. Vasta rannassa hän hyppäsi reen laidalle juuri siinä, missä kivet loppuivat ja sileä, tasapintainen jää alkoi.

„Ja nyt sinua sitten viedään kaupunkiin“, hän tuumaili.

„Nyt viedään, nyt“, hymyili tyttö.

„Millähän kyydillä takaisin tuotanee?“

„Jospa ei tuotaisikaan“.

„Ettäkö ijäksi jäät?“

„No, niin melkein luulen“.

Aaku nosti toisenkin jalkansa rekeen ja laittoi itsensä mukavasti istumaan Hellun viereen.

„Minkä tähden sinun mielesi oikeastaan sinne kaupunkiin niin palaa? Eikö ollut yhtä hyvä palvella maalla?“

„Ei toki! Siellä saan suuremman palkan ja vähemmän työtä. Ja semmoiseen reiluun taloon kun pääsen, kolme palvelijaa eikä herrasväkeä kuin neljä henkeä. Toista kuin Toivolan kievarissa, jossa ei ollut yön lepoa, ei päivän rauhaa“.

„Uusi kiittää, kypsi laittaa. Et tiedä vielä, mitä vastuksia sielläkin kohtaat. Huomasitko, kuka ensiksi tuli vastaan kun läksimme pihasta?“

„Ruotimummo. Entä sitten?“

Huolettomasti hän oli kysyvinään. Mutta povea vihlaasi, sillä salaisella kauhulla hän saman asian jo itsekin oli merkille pannut.

„Entä sitten?“ hän toisti, kun Aaku ei aivan heti vastannut.

Tämä, näet, oli saanut piipun suuhunsa ja koetteli sitä sytyttää kaikessa rauhassa.

„Pahaa sanotaan tietävän, kun akka ensiksi vastaan tulee.“

„Vielä mitä! Kuka tuommoisia vanhoja taikoja enää uskoo.“

„Niin, eipä siltä —“

Hevonen juosta vilisti eteenpäin, nosti päättään aina väliin, röhisteli sieramiaan ja potkaisi kavioidensa kovia sirpaleita heidän kasvoilleen. Reki sinkoili oikeaan ja vasempaan, anturat kolisivat ja jää joskus risahteli alla.

Aaku otti piipun huuliltaan ja puhalsi savun ulos.

„Et sinä enää parin viikon päästä tunne vanhoja leipätoveriasi, jos satutaan kadulla vastakkain tulemaan.“

„Ole hiljaa!“

„Ja ensi syksynä kysyt kuin entinen Turun piika: „miss’ noit rontikoi kasvaa, puuss’ vai maass’?“

„Ole hiljaa, minä sanon!“

Hellu pukkasi häntä kyynäspäällä kylkeen, niin että tuntui.

„Tappelemaanko rupeat?“

„Mitäs sinä olet noin häijy.“

„Kun sen niin hyvin tiedän jo edeltäpäin.“

„Petyt. Minä takaan että petyt.“

„Sittenpähan nähdään.“

„Kuule Aaku! Että sinä viitsit kiusoitella, vaikka viimeisiä hetkeä olemme yhdessä.“

„Koeta kärsiä. Pian tästä pahasta pääset.“

Kaupunki alkoi näkyä. Tulet tuikkivat sieltä, täältä, harmaan pimeyden lävitse. Selällä oli aukeata, kirkasta ja avaraa. Mutta tuolla kulmalla oli kuin kylmää kuuraa taikka sumua.

Outo paino tahtoi tunkeutua Hellun mieleen.

„Pistäythän sinä minua usein katsomassa, Aaku, kaupungissa käydessäsi?“

„Mikä sinne maalaisrenkinä hirviää tulla semmoiseen hienoon taloon?“

„Et hirviä pistäytyä, kun minun täytyy jäädä sinne olemaan?“

„Se on eri asia.“

„Jos minulle hyvinkin tulee siellä ikävä ja vaikea olla . . .“

„Kukas käski lähtemään?“

„Tekee mieli maailmaa koetella niinkauvan kuin on nuori . . . Mitenkä se nyt on niin kumman näköinen tuo kaupunki?“

„Kuinka kumman? Eihän sitä edes näekään vielä.“

„Yhtä harmaata kaikki. — Niinkö te minut sitten heitätte pois mielestänne, ettette katsomassakaan käy?“

„No, jos niin tahdot . . . Mutta sinä vielä häpeät tälaisia tuttuja, kun saat uusia ja parempia.“

„Elä nyt taas. Milloinkä minä ennen . . . Hyvä jumala, eikö se ole . . .“

Hellu tarttui Aakun käsivarteen ja kumartui eteenpäin.

„Mitä ole?“

„Eikö se ole porona koko kaupunki?“

„Horajat. — Paikoillaan tuo lienee, koska tulia tuikkaa.“

„Mutta minä en eroita rakennuksia?“

„Tottapahan erotat, kun lähemmäksi tullaan.“

„Niin, hupsuhan minä olen. — Milloinka se olisi palanut, kun ei ole kuulunut kellojakaan.“

Hän painui takaisin reen selkälautaa vasten ja vaiken hetken. Sitten alkoi taas.

„On se niin kummallista tämä elämä. Kun ei tiedä eteensä päin, ei niin mitään.“

„Ehkä tuo onkin ihmiselle parempi, koska kerran on niin asetettu.“

„Mutta voisihan välttää monta vaaraa ja onnettomuutta —“

„Sinä taidat ruveta jänistämään? — Käännytäänkö ympäri?“

Aaku oli molemmin käsin kiinni ohjaksissa, väänsi päätään ja katsoi häneen türkinkauluksen yli.

„Elä hädessä, mikä minut silloin perisi. Täytyyhän sinne nyt mennä, ei auta mikään.“

„Annat pestirahan pois ja olet itsekseksi siksi kuin saat paikan maalla.“

„Ja millä minä siellä eläisin niin kauvan?“

„Päivätöillä, ompeluksilla ja sen semmoisella. — Noh, päätetäänkö?“

„Mitä hupsuttelet joutavia.“

„Vielä on aika. Sano niin tai näin. Minä kysyn viimeisen kerran.“

„Se on sanottu, mikä on sanottu. Anna hevosen mennä vaan.“

„Vaikkako surman suuhun veisi?“

„Vaikka —“

„Niinpä menköön sitten!“

Aaku nykäisi ohjaksia, hevonen nosti päänsä pystyyn, pudisteli harjaansa ja syöksi lentämällä eteenpäin, kaupunkia kohti.

II.

He ajoivat pihaan. Hellu nousi reestä ja pudisteli vaatteitaan sillä välin kuin Aaku sitoi ruunan tikapuihin.

„Menemme kait' ensin sisään ja haemme sitten vasta kirstun reestä, vai kuinka?“

Hellu puhui kuiskaamalla, vaikk'ei ketään näkynyt pihassa.

„Niinkuin tahdot. Sama se minulle.“

Aaku kopisteli jalkojaan ja astui Hellun jäljessä portaita ylös. Oven edessä Hellu vielä kerran pysähtyi, silitteli hiuksiaan edestä ja veti huivin solmua kiinnemmäksi.

„Joko minä aukaisen?“

„Eläkä aukaise. Seiso siinä ensi Köyriin saakka.“

„Enpä seiso.“

Hän rohkaisi mieltään ja astui sisään.

Lamppu paloi katossa, kupariastiat kiilsivät seinällä ja hyllyä koristivat valkoiset, konstikkaasti leikellyt paperit.

Pöydällä oli koko joukko pesemättömiä lasia ja kuppia.

Kyökkipiika se varmaankin oli tuo joka hellan luona hääri semmoisessa touhussa, ettei joutanut silmiään oveen päin kääntämään, eikä hän liioin kansiensa ja kastrulliensä kolinalta kuulut, kun Hellu „hyvän illan“ teki.

He jäivät sinne oven suuhun seisomaan. Hellu pari kertaa rykäisi, mutta kun toinen ei heitä sittenkään huomioon ottanut, sanoi hän uudelleen ja vähän kovemmalla äänellä:

„Hyvää iltaa!“

„Perhana!“ kuului tuima ääni hänelle vastaan.

Keittäjä oli nostanut suurta vesikattilaa takimmaiselta reiältä, se läikähti hellalle, tulinen höyry puhalsi ylös ja poltti hänen käsivartensa.

„Perhanan perhana!“

Mutta nyt hän älysikin heidät, hellan luota väistytessään.

„Ketä siellä?“ hän kysyi, heiluttaen kirvelevää kättään.

„Hyvää iltaa!“

„Jesus, kuinka polttaa. — Mitä asiaa?“

„Eipä erinäisiä —“

Hän koetti katsoa tarkempaan, vaan kun oven suussa oli jokseenkin hämää, ei heidän kasvojaan sieltä oikein eroittanut. Eikä hän tuosta niin paljon lukuakaan pitänyt, vaan kääntyi kärsimättömänä takaisin keitoksiaan valmistelemaan.

„On niillä muutamilla aikaa töllistellä —“

Hellu hyvin kuuli, mitä hän mutisi ja kuuli sen Aaku myöskin. Mutta he eivät virkkaneet sanakaan, eikähän tuohon juuri osannut mitään virkkaakaan.

Sisähuoneen ovi survaistiin samassa auki. Sieltä tuli talon toinen palvelija, kantaen suurta tarjotinta, täynnä käytettyjä kuppiparia.

„Ala joutua, Lotta, rouva jo kiirehti. Tänä iltana kuuluvat Velinin lähtevän aikaiseen pois, kun lapsi on kipeänä.“

„Nytkö sitä vasta ilmoitetaan sitten? Ihme, kumma, kuinka vähän se rouvakin ymmärtää. Juuri kuin ne ruoat puhaltamalla tulisivat keitetyiksi.“

„Se on niin nätti, tuo herra Enehjelm. Et sinä usko! Niin kauniit silmät, ja tukka niin somasti. Hyvä jumala!“

„Onko nätimpi kuin nuori herasyötinki?“

„No, en osaa sanoa. Mutta melkeinpä voiton vie minun mielestäni.“

„Jokohan? Niin valkoisia käsiäkään en ole vielä nähnyt kenelläkään kuin hänellä on.“

„Mitäs käsistä.“

„Entäs kasvot sitten ja vartalo? Kyllä se toki on ko-meaa mies.“

„Kun ei vaan hra Enehjelm löisi laudoilta sittenkin. Hyvin olivat semplakkata Nanni neidin kanssa.“

„Nuori ylioppilashan se vasta on? Ei edes maisteri?“

„Vaikka. Ei se mitään. Muutamissa vuosissa saattaa tulla tohtoriksi tai professoriksi.“

„Tulee, jos tulee. Otapas, Emmi hyvä, vehnäjuhoppusi kahverin hyllyltä. Vai mihin sen laskin tuonoin käsistäni? Siel-läkö oli? Kiitoksia!“

„Joko saan mennä laittamaan pöytää?“

„Ei kiirettä.“

„Herranen aika, rouva tuskastuu.“

„Tuskastukoon, minä vähättelen. Menköön Velinin rouva ilman illallista, jos sillä semmoinen hätä on, ettei odottamaan jouda. — Puutkin loppuvat. Missä se Aaro vetelehtii taas.“

„Minä huudan pihalta. — Hyvät ihmiset, talon uusi neit-sythän täällä seisoo oven suussa.“

„Sekö se on? En älynnyt. — Tulkaa toki peremmäksi.“

„Istumaan tänne“, toimitti Emmi. Kuinka kauvan lienette jo täällä ollunnakin?“

„Eihän sitä hyvin kauvan“ — sanoi Hellu.

Emmi nosti heille kaksi tuolia vähän etemmäksi huonetta.

Siellä he sitten istuivat rinnakkain sisä-ovea vastapäätä. Joka kerran kuin Emmi kulki ovelle, saattoivat he vilkaisemalla nähdä valoisat huoneet, jotka Hellun mielestä tuntuivat niin ko-meilta ja vierailta, ettei luullut niihin milloinkaan perehtyvänsä.

Hänen sydäntään ahdisti, eikä hän saanut sanaakaan suus-tansa. Lotta ja Emmi häärivät siinä edes takaisin, teetä tarjo-sivat, mutta sen enempää eivät heistä lukua pitäneet.

Aaku tunsu itsensä kovin typeräksi, hän tuskin osasi juoda teetänsäkään, kun kupit olivat niin hienot ja vehnäset niin eris-kummallisia. Päästäkseen pikemmin irti hän laski leivät polvel-leen ja lusikan, kaasi teevadille ja ryyppäsi siitä.

Mutta silloin hän huomasi, kuinka Emmi ja Lotta vaihtoivat silmiä ja vetivät suutansa nauruun. Se häntä harmitti, hän oli punainen otsaansa myöten, kun vei kupit takaisin pöydälle ja nyökkäsi suuren kiitoksen.

Pahaksi onneksi oli hänen saappaistaan vielä valunut vettä koko lammikko lattialle. Lotta katsoi siihen pitkään syrjästä mutta Aaku ei ollut mitään huomaavinaan. Arveli vaan Hellulle hiljaa, että hänen nyt ehkä pitäisi lähteä jo pois.

Kirstun he nostivat ensin sisään; sitten saattoi Hellu häntä vielä ulos.

„Vie terveisiä, ja muista, että käyt minua katsomassa“,

hän sanoi hiljaa, nojautuen portaiden kaidetta vasten. „Muistatko, Aaku?“

„Elä usko, että käyn. Minä en nenääni pistä tähän taloon tuon koommin.“

„Minkätähden et? Ajatteles, jos minulle tulee paha olla, enkä saisi purkaa sydäntäni yhdellekään ihmiselle. Hyvä Aaku, käythän sinä edes jonkun kerran?“

„No, jonkun kerran tuota nyt voinee tulla.“

Aaku irroitti ohjakset tikapuusta ja pani rukkaset käteensä.

„Alussa vähän useimminkin, eikös niin?“

„Niin, sittenpäähän nähdään. Hyvästi nyt!“

„Herra jumala, etkö sinä anna edes kättä?“

„Kas, kun olin unohtaa.“

Hän otti naurahtaen rukkasen kädestään ja tuli taikaisin.

„Niin, voipa sitten hyvin! Eläkä pelkää turhia, ei sinulle täällä ikävä tule.“

„Jos sinä, Aaku, olisit täällä, ei silloin olisi hätää.“

„Mikäpä apu sinulla minusta olisi? Pikemmin vaan vastusta ja harmia, kun tekisin tuhmuuksia, niinkuin tuolla kyökissä äsken. Huomasitko, kuinka vihaisesti se paistin kääntäjä minun katsoi?“

„Entä sitten? Mitä välität heistä. Tulisit vaan minun luokseni, että saisin joskus vielä puhella kanssasi.“

„Olet sinä kummallinen, Hellu. Jos sinä noin —“

„Mitä noin?“

„Ei mitään. Täytyy lähteä nyt.“

„Sano ensin, mitä ajattelit?“

„Lapsellista joutavaa —“

„Minä en laske, ennenkuin sanot.“

Hellu tarttui hänen käsiarteensa kiinni ja koetti pidättää; Aaku käänsi päänsä toisaanne, arveli hetken, mutta teki sitten jyrkän, päättävän liikkeen, tempaisi itsensä irti ja meni reelleen“.

„Ei se ollut mitään. Hyvästi, hyvää yötä!“

Hän ajoi pois; Hellu seurasi silmillään rekeä, kunnes se

katosi portinpielen taakse. Hevoson jalankopsetta ja kolinaa kuului vielä hetken jäiseltä kadulta, sitten hiljeni kaikki.

Hellu meni sisään, otti nutun päältänsä ja kysyi uusilta tovereiltaan, jos hän voisi heitä millään auttaa.

Ei toki, näin ensi iltana hän saisi olla vapaana, vuosi oli pitkä edessä, kyllä kesti hääriä ennenkuin sen päähän pääsi, katselkoon nyt vaan aluksi talon tapoja, että perehtyisi...

Emmi näitä puhellessaan liikutteli astioita semmoisella varmuudella ja vikkelyydellä, että Hellu ihmetteli ja arveli itseksensä, ettei hän milloinkaan oppisi niitä särkemättä noin pitelemään. Peseminen kävi kuin tanssi, yks' kaks' olivat kupit ja lasit puhtaita taas ja nurkkahyllyllä koossa, kunnes ne uudelleen vietiin viereiseen huoneeseen, jota tuntuivat sanovan serveeraus-kamariksi.

Sinne kutsui Emmi Helluakin tulemaan, että paremmin näkisi saliin, jossa sekä talon herrasväki, että vieraat olivat. Oven raosta hän salaa voisi katsoa, ilman että häntä ollenkaan huomaisivat. Ja Hellu meni mielellään, varpaillaan astui koetti henkäystäänkin pidättää, säikähti kaikkea hienoutta ympärillään, mutta unohti sen pian, kun sai silmänsä ovenrakoon ja eteen aukeni toinen maailma, ihana kuin taivas.

Tietoja maamme työväenyhdistyksistä.

Akaan pitäjän Työmiessseura.

Perustettu v. 1889. Suomenkielinen. Tarkoitus: seuran sääntöjen 1 § mukaan on „Edistää parempaa vireyttä, niin henkisesti kuin siveellisessä sekä aineellisessa suhteessa, työväen oloja ja etuja koskevilla kysymyksillä, niin yhteisesti kuin yksityistä kohtaan“.

Katsahdus

viime vuoden toimintaan ei tälläkään kertaa nimenomaan käsitä mitään erityistä huomattavaa, sillä vähäpätöinen, vaikka ei sillä tarkoitukseton, on Seuran vaikutus ollut viimeksi kuluneenakin vuotena. On kuitenkin koetettu voimien mukaan eteenpäin pyrkiä aljettuun suuntaan. Seuran miltei päätehtävänä on nykyisten sääntöjen nojalla tähän asti ollut sairaus- ja hautaus-apurahaston vartuttaminen, kuitenkin ihan syrjäyttämättä muitakaan Seuran toimintaan kuuluvia tehtäviä mikäli taloudellinen tila ynnä muut vaikeudet ovat sallineet.

Kokouksia vuoden ajalla on pidetty 13, joissa on keskusteltu useammista eri kysymyksistä, jotka Seuran vaikutukseen kuuluu. Käsiteltävinä olleista kysymyksistä on lopullisesti ratkaistu 10.

Aiotun yleisen Suomen työväen kokouksen keskustelukysymykset anastivat kokouksissa suven ajalla tärkeimmän osan, ja joista sittemmin määrääjän kuluessa lähetettiin pöytäkirjoihin perustuvat lausunnot Helsingin Työväenyhdistykselle.

Asuntokysymystä koskevat tiedonannot niinikään toimitettiin Hels. Työv. yhdistyksen asettamalle asuntokysymystä käsittelevälle komitealle.

Muutos papiston palkkauksessa Akaassa antoi myös seuralle aihetta ryhtyä asiaan vaan käsiteltäessä sanottua kysy-

mystä päätettiin tyytyä asiassa tehtyyn kirkonkokouksen päätökseen, jonka mukaan uusi papiston palkkausjärjestelmä heti astuu voimaan.

Seuran sääntöjen epäkäytännöllisyys myös otettiin keskustelun alaiseksi, josta seurauksena oli että valittiin 12 miehin komitea uudistetun sääntöehdoituksen laatimista varten, joka sitte ennen vuosikokousta työnsä suorittikin.

Huoneuston puute on seuran toimintaa myös tähän asti suuresti vaikeuttanut; vaan nyt vuoden lopulla on sanottu puute poistettu kun Akaan kunta on hyväntahtoisesti V. P. K:nan sekä Raittiusseuran kanssa yhteisesti Seuran käytettäväksi luovuttanut vanhan kansakouluhuoneuston, toistaiseksi, ja on siis sanottu Kunnan myötävaikutus kiitollisuudella tunnustettava.

Torvisoittokunnan perustaminen Seuran yhteyteen saatiin toimeen vuoden loppupuolella. Koska se kuitenkin vielä on siksikin nuori ei sen toiminnasta ole erityistä mainittavaa.

Yleisiä huvia on vuoden ajalla toimeenpantu kahdesti, nim. yhdet arpajaiset ja yksi iltama. Tuloa näistä on ollut yhteensä *Smk*. 221: —.

Rahaston tila vuoden lopulla oli seuraava:

Akaan pitäjän Työmiessseuran Tili 31 p. Jouluk. 1892.

Tuloja:

Sisäänkirjoitusmaksuja.	16: —
Jäsenmaksuja	21: —
Iltahuveista ²⁵ / ₃	10: —
Arpajaisista ⁹ / ₁₀	211: —
Saatavia v. 1891	7: 95
Säästö v. 1891	603: 22
Korkoa	24: 32
Yhteensä <i>Smk</i>	893: 49

Menoja:

Postimaksuja	— 60
Paperia	— 60
Öljyä valaistukseen, y. m.	1: 05
Säästö vuodelle 1893	891: 24
Yhteensä <i>Smk</i>	893: 49

Yllämainittu rahasto on:

Akaanp. Säästöpankissa	665: 59
Soittokunnalla lainassa	225: —
Rahaston hoitajalla	— 65

Koko rahasto yhteensä *Smk*. 891: 24

Akaanp. Työmiessseuran:

Puheenjohtaja:

Sakari Gröndahl, räätäli, synt. 1844, valittu 1890.

Sihteeri:

Rikhard Helin, suutari, synt. 1859, valittu 1889.

Rahastonhoitaja:

Gustaf Adolf Saarinen, kauppias, synt. 1854, valittu 1889.

Jäsenluku lisääntynyt vuoden ajalla 30. Koko jäsenluku 59. Lisääntyminen viime vuonna suurin. Kaikki jäsenet yksinoman työmiehiä.

Kuten edellä olevasta näkyy ei Seuralla ole erityisiä osastoja tai komiteoja eli toimikuntia olemassa, jäsenten väkälukuisuuden tähden; on vaan yhteisin voimin koetettu toimia, jos tosin puutteellisestikin, sen tarkoituksperän toteuttamiseksi jonka Seura on tehtäväkseen ottanut, toivoen että Akaan pitäjän Työmiessseurakin, työväen asian eduksi, voisi vetää kortensa isäntämaalta.

Haminan Työväenyhdistys.

Työväenyhdistys perustettiin Haminaan vuonna 1890 ja se sai asianomaisen vahvistuksen saman vuoden heinäkuun 19 p:nä. Puhe- ja pöytäkirjakielenä on suomi.

Yhdistyksen tarkoituksena on:

Ylläpitää varojen mukaan lukusalia, jossa yhdistyksen jäsenillä on tilaisuus hankkia tietoja ammattikirjallisuudesta, sanomalehdistä, aikakauskirjoista y. m. mikä voipi kartuttaa heidän sekä ammatillista että yleistä sivistystänsä; varojen mukaan toimeenpanna luentoja työvälle hyödyllisissä tietoaineissa; lyhempiin esitelmän toimeenpanemisella sekä sivistyttävään ja jalostuttavain huvien pitamisellä, soitannon, laulun ja laususkelun y. m. kanssa valmistaa yhdistyksen jäsenille virkistyttävää ajanviettoa joutohetkinä; sekä tehokkaasti edistää säästi-, sairas-, apu- ja eläkerahastoja, ravinto- ja ammatti-yhdistyksiä ynnä muita yrityksiä, jotka saattavat olla omiansa vaurastuttamaan työväen toimeentuloa.

Yhdistys on perustamisestaan asti vuoden 1892 loppuun asti kaikkiaan pitänyt 19 kokousta, joissa on 89 asiaa käsitelty ja 48 ratkaistu. Johtokunta on käsitellyt 96 ja päättänyt 55 asiaa.

Kirjastoa ei yhdistyksellä ole vielä ollut, mutta se on päätetty perustaa ja saataneenkin toivottavasti kohdakkoin käytettävään kuntoon. Lukusali on yhdistyksellä sitä vastoin ollut jo kahden vuoden ajan ja siinä on käytettävänä ollut 12 suomen- sekä 2 ruotsinkielistä sanomalehteä, joista 9 on ollut yhdistyksen tilaamaa ja loput kaupungin Vapaaehtosen palokunnan, jonka kanssa lukusali on ollut yhteinen.

Alkeis- ja kansanopistokursseja ei yhdistys ole voinut toimeensaada, osaksi varojen ja kokonaan opettajain puutteessa. Luentoja ja esitelmiä sitä vastoin on voitu muutamia tarjota. Esitelmät ovat olleet lyhyitä, enempi hauskuuttavia kuin opettavaisia ja niitä ovat seuran jäsenet sekä jotkut ulkopuolella olevat henkilöt pitäneet maksuttomasti. Luentoja on voitu toimeensaada kaikkiaan kuusi. Neljä on ollut terveysopillista, ja ne on toimeensaatu Kansanvalistusseuran Haminan haaraosaston kustannuksella, kaksi luentoa on käsitellyt työväenkysymystä, joista toisen on yhdistys maksanut, toinen on pidetty maksuttomasti. Muuten on mainittava että luennon pitäjistä on paikkakunnalla ollut puutetta, ja muista paikkakunnista ei yhdistyksen varat ole kannattaneet erityistä luennon pitäjää kustantaa tänne. Lisättäköön tähän myös, että suurin osa paikkakunnan työväestöstä ei ymmärrä hyväkseen käyttää luentoja, vaikka pääsy niihin on ollut kaikille vapaa.

Työajan pituudesta on työmiesten kesken kuulunut toivomuksia, että ne olisivat lyhennettävät. Yhdistys on asiasta pitänyt keskustelukokouksen ja työmiesten siinä julkilausumat toi-

vomukset saatettiin julkisuuteen. Tästä toimenpiteestä lieene jonkun vähän ollut muutamille työmiehille hyötyä; suuri osa työnteettäjistä kumminkin otti tästä toivomuksesta nokkaantuakseen, minkä vuoksi yhdistys katsoi parhaammaksi lykätä tämän asian tuonnempiin aikoihin uudestaan pohdittavaksi.

Leipurit tekevät Haminassa 9 tuntia yöllä työtä, saavat 8 markkaa viikossa; nahkurit tekevät 12 tuntia, palkkana 8 markkaa viikossa; puusepät tekevät työtä 12 tuntia, 25 markkaa kuussa palkkaa; kirjansitojat 10 tuntia, palkka 30 markkaa kuussa. Ja omin ruuin työskentelijät: räätälit, jotka tekevät kappalettain työtä, saavat noin 4 markkaa päivässä, suutarit noin 2 markkaa, peltisevät kesällä noin 5 markkaa ja maalareilla noin 5 markkaa; kirjanpainajat saavat noin 60 markkaa kuussa ja työpäivä on 10¹/₂ tuntia.

Säästäväisyys paikkakunnan työväestön kesken voisi ylipäätten olla paremmalla kannalla, kuin mitä se nyt on.

Ravintoyhdistystä ei ole paikkakunnalla katsottu tarpeenvaatimaksi. Työväenkauppayhtiötä sitä vastoin vuonna 1891 koetettiin kaikin voimin saada kuntoon, mutta kun tällaista yritystä paikkakunnan vähävaraisen ja harvalukuisen työväestön kesken omin voimin ei ollut toivomistakaan kokoon saada, päätettiin kääntyä suuren yleisön puoleen toivossa että se antaisi kannatustaan yritykselle. Kannatusta hanke kylläkin sai osakseen, mutta ei kumminkaan niin suuressa määrin, että olisi uskallettu ryhtyä tuumasta toimeen, minkä vuoksi hanke sillä kertaa raukesi. Toivomuksia on kumminkin kuulunut, että asia olisi pantava uudelleen vireille, ja arvattavasti siitä vielä ennemmin tai myöhemmin tosi tulee jatkahan aate ennättää yksityisten kesken kypsyä.

Työväenasunnoita ei paikkakunnalla ole muuta, kuin Tervasaaren sahalla yksi rakennus, joka on työnteettäjän oma. Siinä on asuntoja useille työmiessperheille ja ovat ne muutoin tarkoitustaan vastaaviksi rakennetut.

Heti toimensa alettua oli yhdistyksen ensimmäisenä silmämääränä saada perustetuksi Haminaan sairaus-, eläke- ja hautausapurahasto. Laitoksen tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä oli työväestön keskuudessa aivan yksi mieli. Vasta alkaneen yhdistyksen rahavarat eivät kuitenkaan voineet riittää laitoksen perustamiseen, jonka vuoksi yhdistys päätti anoa 5,000 markkaa pohjarahastoksi Anniskeluyhtiön voittovaroista. Paikkakunnan suomenkielinen sanomalehti otti myös asian puheenalaiseksi, joten työväestön hankkeet ja toiveet tulivat yhdistyksen

ulkopuolellakin tunnetuksi. — Kohdakkoin tämän jälkeen vietti eräs kaupungin rahamies, kauppaneuvos C. H. Ahlqvist ja hänen rouvansa Louise, synt. Bruun, 30 hääpäiväänsä, jonka muistoksi he lahjoittivat 15,000 markkaa kaupungin palvelus- ja työväestön eläke- ja apulaitoksen pohjarahastoksi. Rahat jätettiin kaupungin valtuusmiesten huostaan, joiden tuli laatia säännöt laitokselle. — Apurahastohankkeen saatua näin muodoin aivan odottamattoman ja tervetulleen käänteen, oli luonnollistakin ettei yhdistys enään tarvinnut työskennellä toisen apulaitoksen perustamiseksi. Ennenkuin edellä mainittu lahjoitus oli tapahtunut, oli yhdistys kuitenkin jo päättänyt, kuten mainittu, anoa Anniskeluyhtiöltä 5,000 m., joka anomus siinä sanamuodossa lähetettiin yhtiölle. Anniskeluyhtiö tätä anomusta harkittuaan näki tarpeelliseksi myöntää anotun summan työväestön apurahastoon; mutta kun nyt kerta jo oli olemassa pohjarahasto tällaiselle laitokselle, oli aivan luonnollista että Anniskeluyhtiö määräsi myöntämänsä rahasumman tähän rahastoon liitettäväksi. Näin sai siis Haminan palvelus- ja työväestö eläke- ja apulaitoksen, jonka pohjarahasto nykyään tekee 20,000 markkaa. Laitos, joka vaikutuksensa alkoi viime marraskuussa, maksaa 55 vuotta täyttäneelle toistaiseksi 100 markan suuruisen eläkkeen vuodessa. Apurahain suuruuden myöntää ja määrää johtokunta.

Käsittelyn alaisena yhdistyksessä ei ole ollut kunnallisia kysymyksiä. Yhdistystä nimittäin syytettiin siitä, ett'ei sen tarkoituksena olisikaan työväen asian eteen työskenteleminen, vaan ainoastaan puolueasian ajaminen sen johtavain miesten tahdon mukaan. Kun yhdistys on tahtonut rauhassa työskennellä pa-hoilta kieliltä, katsottiin yhdistykselle eduksi ettei näitä asioita käsiteltäisi. Tämä on puolustettavissa ainoastaan siten, että yhdistyksen esimies, joka on ollut sanomalehden toimittaja, on paikkakunnan suomenkielisessä sanomalehdessä pohtinut yhteiskunnallisia asioita työväestön eduksi, jota paitsi hän yksityisesti on ollut valmis antamaan työmiehille neuvoja ja apua näissä asioissa.

Kevättalvella 1892 kuului valituksia että oli useita työmiesperheitä kovassa puutteessa. Tämän vuoksi toimeenpani yhdistys myttyiltaman, josta oli tuloja 274 mk. Aikomus oli näillä vähilläkin varoilla koettaa hankkia työtä puutteen alaisille. Mutta todellista tarvetta kärsiviä ilmaantui niin lukuisasti, että niitä oli toista sataa henkeä. Täytyi siis jättää koko työnhankkimistuu. Ostettiin jauhoja ja jaettiin tarvitseville sen mukaan kun oli saatu kunkin hädästä tarkka selko.

Käsityölaitosten tarkastus on paikkakunnalla kyllä toimeenpantu, ja vaikka näiksi tarkastajiksi valittiin, paikkakunnalla olleen ammatintarkastajan ehdottamat miehet, ei, kumma kyllä, ole yhtään työmiestä joukkoon eksynyt.

Aäniluku raastuvankokouksissa on paikkakunnalla rajaton.

Kaupungin valtuusmiehiä valitessa on kaupungissamme vallalla oleva ruotsipuolue erittäinkin tarkoin silmällä pitänyt, ettei suinkaan yksikään työmies eikä ylipääntään kansallismielisiksi tunnettuja miehiä sinne valituksi tulisi.

Kaupungin valtuusmiehille on tehty anomus, ettei kaupunki vuokraisi huutokaupalla kalavettä, vaan antaisi sen vuokralle suorastaan kalastajille siitä hinnasta, minkä kaupunki siitä on saanut ennen huutokaupalla. Syynä tähän anomukseen on se, että rahamiehet, joiden kanssa köyhäin kalastajain ei ole kilpominen, voivat vuokrata kaupungilta veden ja siten hyötyä siitä mielin määrin työväestön kustannuksella. Asia ei ole vielä saanut kaupungin isäin ratkaisevaa lausuntoa.

N. k. ylemmistä kansanluokista on pyydetty yhdistykseen neljä henkilöä, joista kaikki ovat ruvenneet jäseneksi, niistä kolme varsinaiseksi.

Paikkakunnan sanomalehdistöstä on suomenkielinen lehti lämpimästi kohdellut työväen asiaa, ruotsinkielinen taas kerrassaan väliäpitämättömyydellä, aika ajoin ynseydellä.

Lahjana on yhdistys saanut vastaanottaa kapteeni Aron Siparilta 30 markkaa sanomalehtien tilauksia varten yhdistyksen lukusaliin.

Yhdistyksellä on vuokrahuoneet Vapaehtoisen palokunnan talossa, jossa sen käytettävänä on suuri ja tilava sali sekä lukuhuone kahtena sunnuntaina kuukaudessa sekä joka arki tiistai ja perjantai.

Yleisiä huvia on toimeenpantu joltisenkin runsaasti talvisaikoina, jota vastoin kesäiseen aikaan ei ole huvia pidetty muuta kuin pari huviretkä. Väkeä on yhdistyksen huveissa aina ollut kohtalaisen paljon, mutta yhdistyksen rahastoa eivät nämä hovit ole voineet kartuttaa sanottavasti.

Laulukuntia on yhdistyksellä ollut kaksikin. Toinen naiskööri, toinen sekakööri. Aluksi koetettiin perustaa sekakööri, jonka johtajaksi vähän ajan kuluttua saatiin opettaja E. Kapiainen. Hän johti tätä kööriä yhden vuoden ja saikin sen jo hyvälle kannalle, mutta erosi toimestaan toukokuussa 1892 pitkän ja hankalan matkan tähden. Toista johtajaa kun ei ole kaupungissa ollut saatavana, on tämän köörin uudestaan kuntoon

saaminen täytynyt lykätä tuonnemmaksi. Naisköörin johto on puolentoista vuoden ajan ollut neitien Aina Enckellin ja Toini v. Rehausenin huostassa. Se on edistynyt varsin hyvin, johon on vaikuttanut suureksi osaksi se, että kööriin on saatu liittymään muutamia tottuneita ja taitavia laulajia. — Kun sekaköörin täytyi johtajan puutteessa hajota, tarjoutui urkuri Rudolf Husgafvel johtamaan mieskvartettia, jos saisi tarpeeksi voimia liittymään siihen. Kvartetti saatiinkin perustetuksi, mutta se ei tahtonut alistua työväenyhdistyksen lauluseuraksi. Kumminkin on tarpeen vaatiessa saatu tämän kvartetin apua yhdistyksen iltamissa hyväksi käyttöä.

Yhdistyksellä on tällä haavaa varoja 1000 mk. Jäsenmaksuja on kaikkiaan saatu yhdistyksen alkamisesta asti kantaa *Myk* 463: 25.

Puheenjohtajana on yhdistyksen perustamisesta asti ollut tullipäällysmies A. Grönberg, joka on syntynyt 1863.

Varapuheenjohtaja oli yhdistyksen perustamisesta asti vuoden 1891 loppuun asti opettaja O. Berg, synt. 1842, sekä vuonna 1892 urkuri Rudolf Husgafvel, synt. 1857.

Sihteerinä on ollut alusta alkain vuoden 1892 loppupuolelle asti työnjohtaja Alfred Winter, synt. 1871 ja hänen luovuttua urkuri R. Husgafvel.

Rahaston hoitajana on ollut yhdistyksen perustamisesta asti leipuri J. Vanhala, 1892 vuoden Helmikuuhun asti, jolloin sijaan valittiin suutarimestari Kaarlo Lajunen, syntynyt 1864.

Juhlatoimikunnan puheenjohtajana oli ensi aluksi väliskäri V. Kolsi, synt. 1859, jonka täytyi seurasta erota siksi, että kalettikoulun johtaja kielsi alipäällystää olemasta yhdistyksen jäsenenä. Kotvan aikaa oli puheenjohtajana maalari Emil Ullberg ja 1892 vuoden alusta sen loppuun saakka faktori R. Drockila, synt. 1870.

Juhlatoimikunnan rahastonhoitajana on ollut vuonna 1892 kauppias R. Bruse, synt. 1866 ja sihteerinä toimikunnan puheenjohtaja.

Järjestysvaliokunta asetettiin vasta vuoden 1892 loppupuolella.

Yhdistyksessä on tällä haavaa ainoastaan 45 jäsentä. Se on vähennyt edellisiin vuosiin verraten kahdella kolmatta osalla. Siihen lienee vaikuttanut liian kalliit jäsenmaksut.

Heinolan Työväenyhdistys.

Kertomus Heinolan Työväenyhdistyksen vaikutuksesta alusta tähän vuosikokoukseen asti.

Työväenyhdistyksessä on jäseniä tänä vuosipäivä 57 miehenpuolta ja 25 naista eli yhteensä 82 henkeä. Jäsenistä on kuollut 1 ja poismuuttanut 1, sekä eronnut 5.

Johtokuntaan kuului alusta maisterit Sonck ja Colliander, nahkuri Silvenius, leipuri Paavilainen, koneenkäyttäjä Savolainen, työmiehet Plym ja Smal sekä metsänvartia Tarsala; mainituista erosi työmiehet Plym ja Smal joittenka sijaan valittiin herrat Appelroth ja Ahlroth. Nykyään kuuluu siis johtokuntaan: herrat Sonck, Silvenius, Paavilainen, Savolainen, Appelroth, Ahlroth ja Tarsala.

Johtokunnan kokouksia on pidetty kahdeksan, joissa on keskusteltu seuraa koskevia asioita. Yleisiä yhdistyksen kuukauskokouksia tai n. k. „tietopuolisia iltamia“ on pidetty kolme, sekä yhdet arpajaiset. Sanottujen iltamien juhlapuolen järjestäjänä on ollut etupäässä yhdistyksen valitsema huvitoimikunta, jossa nykyään on: herrat Aurén, Palin, Laurikainen ja Schultz, rouvat Savolainen ja Soikkanen, neidit Flinkman ja Sandström.

Viime Heinäkuun 16 päivänä valitsi yhdistys opetus valiokuntaan herrat Bäckman'in, Ruokosen, Cederblad'in ja Tarsalan sekä neiti Flinkmanin.

Heinolan T. Y. on ollut tuloja 1,016 mk 84 p., menoja 356 mk 25 p. Seuraavalle vuodelle jäännös 660 mk 62 p.

Sitäpaitse löytyy erityisenä apurahastona säilytettävänä vastaisuuden varalle summa 25 mk 61 p.

Helsingin Työväenyhdistys.

Perustettu 18^{2/3} 84. Suomen- ja ruotsinkielinen. *Tar-koitus*: työväen parhaan edistäminen niin henkisessä kuin aineel-lisessäkin suhteessa.

V. 1892 on yhdistys pitänyt 12 *kokousta* ja niissä käsi-teltyt 32 tärkeämpää asiaa. *Johtokunta* on pitänyt 22 koko-usta ja käsitellyt 130 asiaa, joista 126 ratkaistiin.

Kirjasto. 632 suomalaista nidosta, 1,490 kirjallainaa; 1,133 ruotsalaista nidosta, 940 lainaa. *Lukusalissa* 26 suomenkielistä sanomalehteä ja aikakauskirjaa; ruotsinkielisiä 19. Julkaisuja on vaihdettu suomalaisten, ruotsalaisten, norjalaisten ja tanska-laisten työväenyhdistysten kanssa.

Alkeisopetusta on annettu laskennossa, oikokirjoituksessa sekä kaunokirjoituksessa, kevätlukukautena 49 suomea ja 22 ruotsia puhuvalle oppilalle, sekä syyslukukautena 45 suomea ja 8 ruotsia puhuvalle oppilaalle. Kustannukset 2,896 mk 49 p. suoritettiin anniskeluyhtiön voittorahoista myönnettyillä varoilla.

Kansanopistokursseja toimeenpantiin sekä kevät että syys-lukukautena. Oppiaineet: Suomen sekä yleinen historia, ainekir-joitutus, kirjallisuus, maantiede, fysiikka ja terveydenhoitooppi. Oppilaita: 69 suomea ja 24 ruotsia puhuvaa. Kustannukset nou-sivat 2,311 m. 15 p., joiden suorittamiseen kansanvalistusseu-ralta saatiin 500 mk ja loput kaupunginvaltuusmiehiltä annis-keluyhtiön voittovaroista.

Helppotajuisia esitelmii pitivät kevätlukukaudella lehtori A. J. Mela „maantieteen alalta“ 5 esitelmää noin 400 suomea-ja 5 100 ruotsia puhuvalle kuulijalle sekä syyslukukaudella pro-fessori E. Bonsdorff fysiikasta 5 esitelmää 400 suomea ja 5 100 ruotsia puhuvalle kuulijalle. Kustannukset 701 m. 18 p. suori-tettiin anniskeluyhtiön voittorahoista saaduilla varoilla.

Tilastolliset tutkimukset osoittavat:

että työpalkat ja työaika ovat leipureilla 1 m. 50 p. (ynnä ruoka ja asunto), 15 tunt., kaakelitehtaan työm. 3 m., 11^{1/2} tunt., koneteht. työm. 3 m., 11 tunt., räätäleillä 3 m., 11 tunt., puusepillä 2 m. 50 p., 11^{1/2} tunt., kirvesmiehillä 2 m. 50 p.,

12 tunt., kirjapainotyöm. 4 m. 50 p., 12^{1/2} tunt. sekä saha-työm. 2 m., 12 tuntiselta työpäivältä;

että ruokatarvikkeiden ja polttopuiden hinnat sekä huoneen vuokrat ovat vuoden kuluessa keskimäärin olleet: ruisleipä 3: 13 ja ruisjauhot 2: 83 10 kilolta, herneet 1: 22 5 kil., perunat 46 p. 5 litr., tuore naudan liha 5: 92, suolatut sianliha 13: 82, ruokavoi 21: 17 ja suolatut silakat 2: 58 10 kil., kuorimaton maito 20 p., kuorittu 10 p., piimiä 9 p. litra sekä koivuhalot 15: 45, mäntyhalot 12: 10 ja kuusipuut 10: 35 syltä; yhden huoneen vuokra on vaihdellut 12—16 mk kuukaudelta; sekä

että toivomuksina on lausuttu: että työaika lyhennettäisiin, terveyssuhteet parannettaisiin, oppilaitten opettamiseen pantaisiin enemmän huolta sekä valitetaan laajalle levinneen urakkajärjes-telmän monia varjopuolia j. n. e.

Käsityöläisverstaiden tarkastuksen järjestämisessä on yh-distys edusmiesten kautta osallisena ollut.

Apurahoja on kaupunginvaltuusmiehillä pyydetty työväen opetusta sekä yhdistyksen yleistä rahastoa varten. Ensiksimmäi-nittuun tarkoitukseen myönnettiin varoja, jälkimäineen ei. Annis-keluyhtiöltä ei ole mitään apua saatu.

Kaupunginvaltuusmiesten vaalin aika muutettiin yhdis-tyksen pyynnöstä siten että työmiehetkin haitatta voivat vaaliin osaa ottaa.

Päivystäjälääkärejä sunnuntaipäiviksi kesäaikana on ter-veyslautakunta yhdistyksen pyynnöstä luvannut toimittaa.

Työmiehiä on kehoitettu mikäli mahdollista *kesälomaa* viet-tämään.

Maamme *työväenyhdistyksiä edustavan valiokunnan* aset-tamista on ehdotettu.

Lausuntoja on annettu sairas- ja tapaturmavakuutuksesta, ammattiyhdistyksiä, ammattikouluja ja työväen opetusta koske-vista asioista. Komitea on asetettu ottamaan selkoa onko valtion tilauksia tehdessä ulkomailta oman maan teollisuuden etuja huo-mioon otettu.

Saksan taloudellisista yhdistyksistä on hankittu kertomus.

Työnpuutteen lieventämiseksi on kehoitettu maaseudun työväkeä olemaan tulematta pääkaupunkiin.

Ehdotusta *paloviinan* anniskelun ja vähittäinmyynnin kieltämisestä v. 1893 alkupuoliskoksi on yhdistys kannattanut.

Työväen parasta tarkoittavia kokouksia varten on yh-distys antanut huoneistoansa ilmaiseksi käyttää.

N. s. *sivistyneemmästä kansaluokasta* on 49 henkilöä ruvennut yhdistykseen jäseneksi heitä siihen kehoitettua.

Sanomalehdet *Päivälehti*, *Uusi Suometar* ja *Hufvudstads-bladet* ovat suosiollisesti yhdistystä kohdelleet. *Nya Pressen* on yhdistyksen pyrinnoille verrattain vähemmin huomiota pannut.

Yhdistyksen huoneistossa on 4 suurempaa ja 6 pienempää huonetta. Vuokra 3,800 m. vuodelta.

Yleisiä huveja on pidetty 10, joissa on ollut vähänlaisesti väkeä. Puhdasta tuloa huveista saatiin 389 m. 63 p.

Lahjoina on yhdistys saanut käsityö-osastolta 1,530 mk 5. p., etevien miesten valokuvia sekä koti- että ulkomaalta, kirjoja y. m.

Yhdistyksen laulukunnassa on 39 ja soitto-kunnassa 10 jäsentä.

Yhdistyksen yleisellä rahastolla oli tuloja 4,323 m. 23 p. ja menoja 5,406 m. 80 p. Kuukausmaksuista tuli 2,377 m. 25 p. Jäsenluku v. 1892 oli 598, edellisenä vuonna 750.

Puheenjohtaja: tehtailija V. v. Wright, synt. 1856, valittu 1884. Varapuheenjoht.: insinööri R. Hindström, s. 1849, v. 1890. Sihteereinä viivoittaja A. Järvenpää, s. 1856, v. 1890 ja kansakoulunopettaja A. Nordman, s. 1856, v. 1892. Kirjaston hoitajina A. Järvenpää ja R. Hindström. Rahastonhoitajana konttoripäällikkö A. Biese, s. 1858, v. 1887. Järjestysvaliokunnan esimies työnjohtaja: F. Numberg, s. 1856, v. 1891. Juhlatoimikunnan esimies: konttoristi W. Ekman, s. 1862, v. 1891. Opetuskomitean puheenjohtaja: professori, vapaaherra E. G. Palmén, s. 1849, v. 1890. Tilastokomitean puheenjohtaja: toht. Aug. Hjelt, s. 1862, v. 1888.

Yhdistykseen kuuluu 6 omajohtoista ammatti-osastoa, 1 käsityöosasto, 5 liittäytynyttä itsenäistä ammattiyhdistystä, 4 klubia ja 2 lauluseuraa.

Hämeenlinnan Työväenyhdistys.

Hämeenlinnan Työväenyhdistys on perustettu v. 1888, sen virallisena kielenä on suomenkieli ja sen tarkoituksena on olla yhdyssiteenä Hämeenlinnan asukasten kesken, edistääkseen Työväen parasta sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa.

Niinkuin yleensä kaikilla aloilla, niin myöskin yhdistyksemme toiminnassa on viime kuluneella vuodella ollut huomattavissa laimeuden ja voimain puutteen merkkejä. Syyt ovat olleet monenlaiset. Ahtaat taloudelliset ajat ovat monelle tehneet mahdollottomaksi osan-oton yleisiin puuhiin, toisilla on ollut syynä välinpitämättömyys ja useilla myöskin tietämättömyys yhdistyksen puuhista ja tarkoituksesta.

Kuukausikokouksia on vuoden kuluessa ollut kaikkiaan 12, joissa on käsitelty 12 asiaa; 8 on tullut päätetyksi, loput joko rauvenneet tai jääneet seuraavaan vuoteen. Johtokunta on pitänyt kokouksia aina tarpeen vaatiessa ja on sen kokouksissa käsitelty kaikkiaan 16 eri asiaa, joista 14 on tullut päätetyksi. Kuukausikokouksissa on pidetty viisi esitelmää: „Muinais-Suomalaisten elämäntavoista“, „Vapaamuurareista“, „Sosialismista“, „Pyhäpäivän vietosta ulkomailla“ ja „Matkoista Venäjällä“.

Kokouksissa on Juhlatoimikunta paraansa mukaan koettanut ylläpitää rattoisaa ja hilpeätä mieli-alaa toimeenpanemalla näytelmiä, kuvaelmia ja nuorisonleikkejä siten estääkseen yhdistyksen nuorempia jäseniä vieraantumasta yhdistyksestä.

Yhdistyksen toiminnasta kuluneena vuonna on erittäin mainittava seuraavaa:

Anniskelu-yhtiö on vuoden kuluessa ylläpitänyt Työväenkeittiötä ja Raittiusravintolaa, joka hyvän hoitonsa ja hintainsa halpuuden tähden on ollut erittäin siunattu laitos. Yhdistys on maksutta saanut tarkoituksiinsa käyttää sen huoneustoa ja laulukunta on siellä pitänyt harjoituksiaan. Aate tällaisen laitoksen aikaansaamisesta syntyi yhdistyksessä ja yhdistys on erittäin kiitollinen Anniskeluyhtiölle, joka tämän aatteen on toteuttanut.

Yhdistyksen alkuunpanema oli niinkään työväen asuntojen rakennushomma. Rakennukset ovatkin jo valmiit ja on niissä kaikkiaan 19 eri asuntoa.

Maistraatille ehdotti yhdistys, että vaaliaika, joka tähän saakka on ollut aamupuolella päivää, muutettaisi iltapäivään. Tähän suostuttiinkin ja tuo ehdotettu muutos on jo pantu täytäntöön.

Anniskelu-yhtiön voittovaroista pyysi yhdistys tarkoituksiinsa käytettäväkseen 500 mk, vaan valtuusmiehet myönsivät ainoastaan 200 mk ja tätäkin päätöstä vastaan liitti eräs valtuuskunnan jäsen vastalauseensa.

Lausuntonsa on yhdistys antanut maistraatille työväenvaltuutus-asiaassa; yhdistys kannatti yksimielisesti „pakollista valtuutusta“.

Periaatteellisista kysymyksistä ei yhdistyksen kokouksissa ole keskusteltu muuta kuin „alkohooli-juomain käyttämisestä lääkkeenä“.

Puhuja-seura perustettiin yhdistykseen vuoden kuluessa, vaan sopivan opettajan puutteessa ei vielä ole sen toiminta alkanut.

Laulukunta on ollut vuoden kuluessa olemassa; jäseniä on siinä ollut noin 50 paikoille sekä miehiä, että naisia; johtajana on ollut kansakoulunopettaja Edv. Hämäläinen.

Yhdistyksen kassantila vuoden 1892 lopussa oli seuraava: Tuloja on ollut edellisen vuoden säästön kanssa 3,548 mk 90 p., menoja 711 mk 65 p.; rahaa on siis nykyään kassassa 2,837 mk 25 p.

Sairas- ja hautauskassan tili oli seuraava:

Tuloja, edellisen vuoden säästö siihen luettuna, 1,562 mk 81 p. Sairasapua on maksettu vuoden kuluessa 14 mk, siis jää vuodelle 1893 säästöä 1,548 mk 81 p.

Jäseniä oli v. 1892 yhdistyksessä 188, jotka ovat maksaneet jäsenmaksuja 329 mk 25 p. Jäsenluku on jotenkin sama kuin edellisenäkin vuonna, jotavastoin se yhdistyksen alku-aikoina nousi päälle 300.

Yhdistyksen puheenjohtajana, sen perustamisesta saakka, on ollut lääninkamreeri G. W. Liukkonen, syntynyt 1844. Varapuheenjohtana myöskin yhdistyksen perustamisesta saakka on ollut raätälimestari Joh. Erlander, synt. 1850. Sihteerinä on neiti A. And, synt. 1870, virkaan nimitetty 1892. Juhlatoimikunnan puheenjohtajana, niinikään yhdistyksen perustamisesta saakka, on ollut suutarimestari K. Öhman, synt. 1840.

Paikkakunnan sanomalehdistä on toinen „Hämeen Sanomat“, ystävyydellä kohdellut yhdistyksen pyrinnoita, toinen „Hämäläinen“, sitä vastoin on ollut välinpitämätön, joskus vihamielinenkin.

Nuori on vielä yhdistyksemme ja vähäset sen voimat, vaan tarmonsaa takaa se on aina ajava kallista asiaansa jalojen aatteidensa toteuttamiseksi.

Jyväskylän Työväenyhdistys.

Jyväskylän Työväenyhdistys perustettiin vuonna 1888 ja on suomenkielinen. Sen tarkoituksena on olla yhdyssiteenä Jyväskylän ammattilaisten ja työväen kesken edistääkseen heidän parastansa sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa.

Kokouksia on vuoden kuluessa pidetty ainoastaan 6, joissa on käsitelty yhteensä 20 asiata, joista kaikki paitsi yksi myöskin on ratkaistu. Johtokunta on sitä paitse päättänyt 9 asiata.

Koska kaupunki ylläpitää kansakirjastoa ja lukusalia, ei yhdistys ole sellaisia perustanut. Eikä sillä ole omaa huoneustakaan, vaan on kokoukset pidetty lukusalissa.

Alkeiskursseja on sekä kevä- että syyslukukautena jatkettu tänäkin vuonna. Koska oli tehty se huomio, että oppilasluku aina arki-iltoina oli melkoista vähempi kuin sunnuntaisin, niin opetusta on annettu ainoastaan sunnuntaisin. Edellisenä syksynä oli oppiaineena myöskin ollut luvunlasku, mutta sitten ei enää siinä aineessa oppilaita ilmaantunutkaan, ja opetusaineina oli kevätlukukautena ainoastaan kaunokirjoitus ja äidinkieli. Edellistä opetettiin 19 tuntia, jälkimäistä 18. Oppilaita oli edellisessä aineessa 26, jälkimäisessä 20. Opettajille maksettiin yhdistyksen kassasta 2 markkaa tunnilta. Oppilaat olivat melkeen kaikki kaupungin palvelustytöitä, jotka eivät olleet ennen saaneet tilaisuutta käydä koulua. Syyslukukautena taas ovat ilman palkkaa opetusta antaneet muutamat kansan valistusta harrastavat nuoret miehet, seminarilaisia ja ylioppilaita. Opetusaineina on ollut luvunlasku ja kaunokirjoitus ja oppilaita lähes kaksikymmentä, jota paitse kun opettajavoimia riitti, muutamat edistyneemmät oppilaat, jotka tahtoivat kertailla koulutietojaan, erotettiin ylemmäksi osastoksi. Opetusaineena on näillä ollut luvunlasku, äidinkieli ja ainekirjoitus, ja oppilasten luku 9. Opetustuntien jälestä on välistä pidetty esitelmä, jota on muutakin yleisöä ollut kuulemassa.

Palkan suuruudesta ja työvajan pituudesta päivittäin on, ajan lyhyiden tähden, onnistuttu saamaan ainoastaan muutamia vaillinaisia tietoja, mikäli niitä kehoitusta noudattaen muutamat ovat kertomuksen tekijälle antaneet.

Kirjapainossa ja kirjansitomatehtaassa ollaan työssä kilo 7 aam. 8:aan eht. ja ruokalomaa on kilo 1--3. Toisessa paikassa ollaan sitomatyössä 6:sta 8:aan eikä ole ruokalomaa kuin 1 tunti.

Kirjapainossa ovat palkat 80—90 mk kuussa. Sitomatehtaassa tytöt ansaitsevat noin 35 mk kuussa. Miehet saavat 2—3 mk päivässä.

Leipurin työntekijät ovat joka hetki vuorokaudessa käsketävänä ja saavat 7—8 m. viikossa.

Kauppapalveliajn työaika on 14 tuntia päivässä ja palkka 200—800 m. vuodessa.

Kirvesmiesten palkat tällä paikkakunnalla vaihtelevat 1: 25—2: 50; harvinaista on, että se kesäsydännä nousee 3 markkaan päivältä. Muitten työmiesten päiväpalkat ovat markan ja puoler toista markan välillä. Heinäntekoaikana se muutamina vuosina nousee kahteen markkaan mieheltä. Naiset eivät milloinkaan saa markkaa enemmän, talvella 70 p. Melkein ainoa työntilaisuus on tänä talvena ollut halonhakkuu, jota on tarjonnut eräs liikemies, joka on ottanut urakalla puita laittaakseen Lohikosken tehtaalle. Halot hakataan metsässä ainoastaan kaatuneista puista, ja kun sellaisia pitää hakea ja halot kantaa kokoon syleksi, menee kolmatta jopa kolmekin päivää ennenkuin syli täyttyy. Tästä työstä karttuu päiväpalkkaa 30—50, korkeintaan 70 penniin! Sentähden on kaupungin valtuusmiehiltä pyydetty että pantaisiin alkuun yleisiä töitä, että perustettaisiin työhuone, ja että vaivaishoitokunta valtuutettaisiin kohtuhinnalla lunastamaan kotiteollisuuden tuotteita, joita ei muuten saada kaupaksi. Nämä pyynnöt paraikaa makaavat valtuusmiesten pöydällä.

Mitä työajan pituuteen tulee, se ei ole tarkoin määrätty. Ollaan työssä 12 eli 14 tuntia. Kaupungin toimeen panemissa töissä ollaan kesällä 6 aam. 8 eht. ja ruokatunti on kilo 8 ja 1. Talvisin rahatoimikamari ei ole kaupungissa työtä teettänytkään. Kivitoita kun on ollut, kun katuojain reunoja on kivillä laskettu, se on kaikki teettänyt maalaisilla. Lauvantaina ei päästetä työstä 6 aikana illalla juuri muualla kuin rahatoimikamarin työssä, vaan sinäkin iltana pidetään työssä 9 eli 10 asti.

Työväen asunnoista on kaupungissa paha puute. Kovin kurjia ja terveydelle vaarallisia ovat useat niistä asunnoista, joissa vähävaraisemmat ja työväki kaupungissa saavat asua. Moni maja on niin syvälle maan sisään vajonnut, että permannot ovat maassa kiinni, jopa niinkin syvälle, että kevävedet nousevat lattian päälle. Tällaiset asunnot ovat tietysti kosteat ja

täynnä myrkkyyhajua, jota on vaikea kestää. Monelta lattialta saa lunta ja kuuraa lakaista. Kaupunkimme onkin pahassa maineessa laajalle levinneen keuhkotautinsa tähden. Moni olisi tahaton rakentaa itsellensä oman asunnon, mutta asuttua tonttia ei jaksaa ostaa ja asumatonta tonttia ei ole saatavissa. Viimenen tontti myytiin jo vuonna 1874. Varsinaisen kaupunginaseman ulkopuolella on kolmialle päin kaupungista kyllä joutilasta maata, johon sopisi työväen asunnoita rakentaa, ja monen monituista kertaa on valtuusmiehiltä pyydetty maan luovuttamista tätä tarkoitusta varten, jotta siihen saisi rakentaa vointinsa mukaan, mutta aina turhaan. Moni on sentähden rakennellut asuntoja kaupungin viereisten maalaistalojen alalle. Mutta siten on syntynyt uusi pulma. Kun ovat saaneet huoneuksensa valmiiksi rakennetuksi ja hyvin asustunut uusiin koteihinsa, tulee nimismies ja vaatii lainmukaisesti, että kirjat ovat muutettavat maaseurakuntaan. Noin 40, 50 perhekuntaa on nytkin joutunut siihen tilaan, että heidän on ollut pakko muuttaa kirjansa pois kaupungista, tai on heitä sakon uhalla velvoitettu mitä pikemmin sitä tekemään. Jos olisivat saaneet rakentaa asuntonsa kaupungin maalle, niin eivät olisi ajatelleetkään maalle muuttamista. Vaikea on ymmärtää minkätähden tällaista järjestelmää noudetaan kaupungin hallinnossa. Sen sijaan että kaupungin väkiluku muuten vuodessa lisääntyisi sadalla, parilla, nytkin viime vuonna se on viidellä hengellä vähentynyt, ja sen sijaan että kaupunki saisi enemmän tuloja maanvuokrasta ja lisääntyneestä veronmaksajien luvusta, nyt päin vastoin valitellaan että verot yhä raskaammiksi kallistuvat.

Ravintoyhdistyksestä täällä on ollut paljo puuhaa. Viimein sille annettiin nimeksi „Keski-suomen kauppayhtiö“. Vahvistetut säännöt ovat herastuomari Herman Kolun hallussa. Hän odottaa parempia aikoja, ennenkun ryhtyy saamaan liikettä alkuun.

Yleinen sairas- ja hautausapukassa löytyy paikkakunnalla ja on saatu aikaan työväenyhdistyksen toimesta, joka vieläkin osakasten vähälukuisuuden takia hoitaa kassaa.

Kaupunginvaltuusmiesten joukossa ei ole yhtään työmiestä. Yritykset saada niitä sinne ovat jääneet onnistumatta.

Yleisiä huveja on vuoden kuluessa pantu toimeen ainoastaan kahdesti. Niissä on ollut vähä väkeä, eivätkä ne sen tähden ole sanottavaa tuottaneetkaan.

Yhdistyksen mainiosta laulukunnasta, joka aikoinaan rouva Starckin johdolla laulujuhlissa sai palkinnon, on tuskin puolet

jäseniä eli 16 enää jälellä. Osa eronneista on mennyt vapaa-kirkollisten hengelliseen kööriin.

Rahaston varat tekivät 810: 59, joista jäsenmaksuja 70 mk.

Puheenjohtajana on ollut viime vuonna kultaseppä A. V. Gröndahl, mutta kun hän muitten konkursien tähden on joutunut vararikkoon, on lopulla vuotta puheenjohtajan tointa hoitanut varapuheenjohtaja kirjapainonfaktori G. I. Johansson, synt. 1852. Sihteerinä ja rahastonhoitajana on ollut kauppias Juho Wäistö, synt. 1864, järjestysvaliokunnan puheenjohtajana asioitsia J. V. Sahlstein, s. 1843 ja juhlatöiden puheenjohtajana rouva Sandra Johansson, s. 1855.

Jäseniä on nyt vain 34, vaikka on ennen ollut toista saataakin. Varsinaisessa työväessä Yhdistys ei ole onnistunut saamaan suurempaa kannatusta. Syy siihen on osaksi köyhyys, kun pitävät 3 markan vuosimaksua liian rasittavana, osaksi alhainen tila, etteivät kykene ymmärtämään mitä etua Yhd. voisi heille tarjota. Syyt, miksikä jäsenluku muutenkin on vähennyt, ovat monellaiset. Jo edellisenä vuonna oli kaupungin toisessa sanomalehdessä Keski-Suomessa ankaroita hyökkäyksiä yhdistystä vastaan; moitittiin sitä, että huveja pantiin toimeen. Seurauksena siitä oli, että huveihin tuli vähemmin väkeä, ja sentähden niitä täytyi ruveta pitämään harvemmin. Silloin nuoriso erosi seurasta. Mitä muihin jäseniin tulee, lieene kyllin huomauttaa, että tämän seudun ihmisissä on se yleinen vika, että heiltä puuttuu kestäväisyyttä. Sen jälkeen kun työväenyhdistys yleisössä suosionsa menetti, sitä vähän aikaa suotiin nuorisoseuralle. Mutta sitä ei kestänyt kauan, vaan kohta taas uskonnolliset kokoukset olivat ainoat, joihin enemmän väkeä saatettiin saada kokoon. Tätä nykyä ei ihmisiä elähdytä mikään — odotetaan parempia aikoja.

Vuosi 1892 on Jyväskylän työväenyhdistyksen viides vaihtuvuosi. Kun muistelee yhd:n ensimmäisien vuosien tointa ja elämää, kuinka aina oli lukuisasti jäseniä kokouksissa läsnä, ja tärkeitä asioita oli keskustelun ja ratkaisun alaisina; kuinka sairas- ja hautaus-apukassan ja ravintoyhdistyksen sääntöjä pohdittiin ja valmistettiin; kuinka yhd:s pani alkuun sen puuhan, joka sai aikaan äänimäärän rajoittamisen kaupungin valtiopäivämiesvaalissa 10:ksi, kuinka yhä uusia ehdotuksia tehtiin, niin että aina riitti asioita keskusteltavaksi: kuinka yhd:n toimeen panemat arpajaiset saivat suurta kannatusta, ja iltamat näyttivät sukeutuvan sellaisiksi, että yhä enemmän poistivat säätyerotusta kaupungin asukasten kesken: niin tämä viimeinen vuosi näyttää

suurta taantumista kaikissa suhteissa. Toivottavasti tämä on yhdistykselle ainoastaan väliaikainen koetus aika. Puuhat työnpuutteen poistamiseksi ovat jo tuottaneet yhd:lle muutamia jäseniä lisäksi; ja toivottava on että niitä jäseniä, jotka ovat pysyneet yhd:lle uskollisina, ja jotka tästedes yhd:een yhtyvät, sitoo siihen syvemmät taipumukset kuin paljas huvituksen halu, ja että vielä parempia aikoja koittaa yhd:lle.

Kotkan Työväenyhdistys.

Yllä mainittu yhdistys perustettiin Kotkan kaupungissa joulukuun 9 päivänä 1888. Paikkakunnan sekä suomea että ruotsia puhuvan väestön tähden on jäsenillä oikeus yhdistyksen kokouksissa puhua suomeksi tahi ruotsiksi, kumminkin sillä vaatimuksella, että jokainen lausuminen tarpeen vaatiessa on lyhyesti käännettävä toisesta kielestä toiseen.

Yhdistyksen tarkoituksena on, sääntöjen mukaan, olla yhdyssiteenä Kotkan kaupungin ammattilaisten ja yleisen työkansan kesken, edistääkseen heidän parastaan sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa.

Puheenjohtajaksi valitsi johtokunta uudelleen, viime huhtikuun 2 päivänä pidetyssä johtokunnan kokouksessa, kansakopettajan K. P. Lindqvistin, syntynyt 1850, jossa toimessa hän on ollut yhdistyksen perustamisesta eli vuodesta 1888 asti. Samalla valittiin varapuheenjohtajaksi seppä G. A. Sjöblom, syntynyt 1847. Hän on myöskin koko yhdistyksen olemassa oloajan hoitanut varapuheenjohtajan tointa.

Yhdistyksen rahastonhoitajan ja kirjurin toimet, jotka ennen olivat eri henkilöillä, yhdistettiin viime vuonna maaliskuun 2 päivänä pidetyssä johtokunnan kokouksessa, jolloin rahaston hoitajaksi ja kirjuriksi valittiin kauppias J. Laitinen, syntynyt 1855. Niistä toimistaan saa hän yhdistyksen kassasta vuotuista palkkaa 75 markkaa.

Varsinaisia kuukauskokouksia pidettiin viime vuoden kuussa 7 ja niissä käsiteltiin 23 eri asiaa, joista tuli päätetyksi 16. Johtokunnan kokouksia oli 6, joissa 27 eri asiaa käsiteltiin ja ratkaistiin.

Kesäkuukausien ajalla on kokouksia pidetty ainoastaan silloin, kun on ollut tärkeämpiä asioita ratkaistavana. Kokemuksista on huomattu, etteivät jäsenet silloin oikein halua kokouksiin tulla.

Huvitoimikunta valitsi puheenjohtajakseen poliisi P. Nykäsen, syntynyt 1859, varapuheenjohtajakseen konttoristi G. Viiren'in ja rahastonhoitajaksi yhdistyksen rahastonhoitajan J. Laitisen. Kirjurin virkaa toimittaa puheenjohtaja.

Viime vuoden kuluessa pani huvitoimikunta yhdistyksen vuokrahuoneissa toimeen 5 yleistä- ja 2 perhe-iltamaa. Ulkona luonnossa: kävelymatkan huhtikuussa, kansanhuvit Juhannuksen aattona Elisabethin saarella, heinäkuun 9 p. huvimatkan Helsinkiin ja 24 p. heinäkuuta kansanhuvit sekä kääre-iltaman Kata-rinassa. Seuranäytelmiä on ollut neljänä eri iltana, jolloin on näytelty: „Lemun rannalla“, „Ainon kosiat“, „Setä“, „Sodan uhatessa“ ja „Roinilan talossa“. Sitäpaitsi on huvitoimikunta, jolla on valta kutsua muita yhdistyksen jäseniä avukseen, yleisissä- sekä perhe-iltamissa esittänyt useita kuvaelmia. Useimmissa iltamissa on ollut joko esitelmä eli puhe, lausuntoa, laulua, torvisoittoa ja jokaisessa tanssia. Puheen ja esitelmien pitäjiä ei yhdistyksen ole tarvinnut rahamaksuilla palkita, kun niitä on puheenjohtaja sekä muut yhdistyksen jäsenet hyvántah-toisesti pitäneet.

Osanotto yleisissä- sekä perhe-iltamissa on ollut jotenkin lukuisa. Hilpeä mieliala ja järjestyksen noudattaminen on seuroissa yleisesti vallinnut.

Lauluseuroja on kaksi. Viime syksyyn asti johti yhdistyksen sekä mies- että naisäänistä lauluseuraa kansakopettaja J. Nylenius. Kun hän viime syksynä luopui siitä toimesta, otti sen tehtävän silloin kaupunkimme torvisoittokunnan johtaja J. K. Lindell. Hänen johdanto-aikanaan ei ole enää naisäänistä laulukuntaa ollut, vaan sen sijaan muodostui 50 jäseninen sekakööri. Mieskööri, johon kuuluu 12 jäsentä, on vieläkin koossa. Laulun johtajan palkan, nuotit y. m., suorittaa yhdistys kassastaan.

Omaa soittokuntaa kun ei ole, on yhdistys iltamissaan käyttänyt kaupungin soittokuntaa, joka saa palkan yhdistyksen kassasta.

Alkeiskurssien perustamis-kysymys on useissa yhdistyksen kokouksissa ollut esillä. Joulukuun 13 päivänä 1891 pidetyn kuukausikokouksen päätöksen mukaan jätettiin lukusaliin lista, jolle alkeisopetusta haluavat yhdistyksen jäsenet saisivat kirjoit-

taa nimensä ennen tammikuun 10 päivää v. 1892. Mutta kun listalle merkittyjen luku oli kovin vähäinen, katsoi yhdistys tammikuun 31 p. 1892 pidetyssä kuukausikokouksessa liian kalliiksi niitä menoja, jotka niin vähälukuisien osanottajien tähden olisi pitänyt uhrata. Sen sijaan hankittiin haluaville tilaisuus päästä nauttimaan alkeisopetusta kaupunkimme alemmassa suomalaisessa käsityöläiskoulussa. Käsityöläiskoulun sisäänkirjoitus-maksu, kolme markkaa hengeltä, päätettiin suoritettavaksi yhdistyksen kassasta. Yhdistyksen hyvä tarkoitus ei siinä sentään suurta tulosta saavuttanut, sillä osanottajia ilmestyi vaan seitsemän.

Yhdistyksen lukusaliin on tilattu suomalaisia sanomalehtiä ja aikakauskirjoja 29 ja ruotsalaisia 7.

Lukusali on ollut auki arkipäivinä 7—10 j. p. p. sekä juhla- ja pyhäpäivinä 4—10 j. p. p.

Kirjasto perustettiin viime keväänä, ja tuli lainauskuntoon vasta vuoden lopulla. Siinä on 48 nidettä suomalaisia kirjoja ja on sinä aikana, jolloin se on ollut käytettävänä, tehty 40 lainausta. Kirjaston laajentamiskysymys on viime aikoina ollut kokouksissa esillä, mutta yhdistyksen rahavaroihin katsoen ei ole voitu lisäkirjojen ostamiseen ryhtyä. Päätettiin tänä talvena jaettavista anniskeluyhtiön varoista pyytää joku satanen kirjaston laajentamista varten.

Kun yhdistyksellä ei ole omaa rakennusta, on lukusali ja yleisiä iltamia varten käytettävät huoneet pitänyt vuokrata. Niistä maksaa yhdistys vuotuista vuokraa 480 mk.

Yleinen sairaus- ja hautausapurahasto, joka yhdistyksen toimesta on perustettu, on kyllä olemassa, mutta jäseniä on siihen hyvin vähän ilmestynyt.

Äänestys oikeutta rajottaviin toimiin raastuvan kokouksissa ei yhdistys ole vielä tähän asti ryhtynyt.

Jäseniä kaupunkimme valtuusmiehistössä ei yhteisen työ-kansan keskuudesta ole.

Paikkakunnan sanomalehdistö työväen asiaa koskevissa kysymyksissä on ollut enemmän laimea.

Jäseniä yhdistyksessä viime vuoden lopussa oli 196. Edellisiin vuosiin verraten on jäsenluku yhä lisääntynyt.

Yhdistyksen rahavarat viime vuoden tilien mukaan ovat:

Tuloja:

Säästöä edelliseltä vuodelta	943: 34
Jäsenmaksuja	317: 50
Saatu lahjaksi anniskeluyhtiöltä	1,000: —
Muita tuloja	198: 95

Yhteensä *Smc* 2,459: 79

Menoja:

Lukusalin ja kokoushuoneen vuokra	480: —
Muita menoja	1,064: 87
Rahaa kassassa	914: 92

Yhteensä *Smc* 2,459: 79

Yhdistyksen rakennusrahastossa oli eri tilien mukaan 1,799 mk 21 p.

Huvitoimikunnalla on ollut:

Tuloja 1,499: 60

Menoja 1,133: 66

Rahaa kassassa 365: 94

Yhteensä *Smc* 1,499: 60

Paitsi edellä mainittuja varoja, on yhdistyksen hoidettavana kaupungin anniskeluyhtiön lahjoittamat rahat kansan lukuhuoneen pohjarahastoon, jotka viime lokakuun 30 p. tekivät 4,071 mk 91 p., sekä saman yhtiön lahjoittamat varat kansan uimahuonetta varten, jotka viime marraskuun 28 p. tekivät 1,521 mk 14 p. Jälkimäistä summaa ei ole voitu käyttää sopivan paikan puutteen tähden.

Kuha, Työväenyhdistys Tammelassa.

Suomenkielinen. Perustettu 18 p. Elokuuta 1889.

Muutamien Forssan tehtaitten ympäristöllä asuvien käsityöläisten alkuunpanemana ynnä tehtaalaisten avustamana, monet vaikeudet voittamalla, saatiin yhdistys toimeen, joten ensimmäinen kokous läänin Herra Kuvernöörin vahvistamilla säännöillä pidettiin 18 p. Elokuuta 1889.

Kuha-työväenyhdistyksen tarkoituksena on edistää työkan-
san parasta sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa. Tätä tarkoitusta on yhdistys koettanut miten mahdollista voimiensa ja kykynsä mukaan edistää. Voimat tosin ovat vähäiset, sillä yhdistyksen jäsenet ovat kaikki työkansaa. Paikkakunnan säätyhenkilöt ovat yleensä osoittaneet ylenkatsetta yhdistystä kohtaan, jonka jäseniksi eivät, pyytämälläkään, ole ruvenneet.

Tehtaitten läheisyydessä on Forssan Osakeyhtiön rakennuttamia asuntoja, joissa asuu osa työkansaa, kaikki ilman vuokraa. Paikkakunnalla löytyy vielä lähes 300 työväen itse omistamaa ja rakennuttamaa rakennusta, jotka suurimmaksi osaksi on toimeen saatu yllämainitun yhtiön antamilla korottamilla rahalainoilla, joita kukin lainaaja varainsa mukaan viikottain takaisin maksaa.

Työajan pituus tehtaissa on noin 12 tuntia, tarpeelliset ruoka- eli lepoajat siihen lisäksi. Pieniä poikkeuksia tekevät kuitenkin muutamat osastot. Päiväpalkat ovat sekalaisia, vaihdellen työntekijän kyvystä ja työn laadusta, kuitenkin koko työajasta ansaitsevat 4—20 mk viikossa.

Suurimmaksi osaksi ovat tehtaalaiset urakalla, joten palkat ovat vaihtelevaisia.

Tiedot käsityöläisistä paikkakunnallamme ovat vähäiset, syystä että niitä on niin vähän jotka harjoittavat liikettä palkatuilla työmiehillä. Nahkurin ja leipurin ammateissa, joissa työskennellään päivässä noin 12 tuntia, päiväpalkat ovat keskimäärin 2 m. päivältä.

Yhdistyksellä ei vielä ole omaa huoneusta vaan Forssan tehtaitten isännöitsiä on hyväntahtoisesti sen käytettäväksi antanut tarpeellisen huoneuston.

Kokouksia on viime vuoden kuluessa pidetty sääntöjen mukaan kerran kuukaudessa sekä muutamia ylimääräisiä sekä johtokunnan kokouksia, niin että kokouksien luku viime vuodella oli 17, joissa enimmäksi on käsitelty yhdistyksen taloudellisia sekä myöskin kunnallisia asioita.

Yleisiä huvia on viime vuoden kuluessa pidetty 13 eri iltamaa, joista puhdas tulo on ollut yhteensä 309 mk. Ohjelmalla on ollut puheita, osaksi palkattujen puhujien, osaksi kykenämpäin yhdistyksen jäsenten pitämiä. Torvisoittoja, laulua, runonlausuntoa, kuvaelmia, seuranäytelmiä 7 eri kappaletta, joista muutamia on näytetty useampia kertoja sekä kansallista yleistä tanssia. Yleisöä on huveissa käynyt keskimäärin 100 hengen vaiheille. Vuoden kuluessa on toimeenpantu usea perheiltama, joihin pääsi yhdistyksen jäsenille sekä heidän perheilleen on ollut vapaa.

Tehtaan isännän rahalahjalla saatiin toimeen ruokalaitos, joka kuitenkin kannatuksen puuteesta täytyi toistaiseksi lopettaa.

Yhdistyksellä on 7-miehininen torvisoittokunta, joka on ollut toimessa jo lähes kaksi vuotta. Torvet on lainattu tehtaan isänniltä; on myös seka-ääninen laulukunta, jossa on 8 jäsentä. Yhdistyksellä on oma kirjasto, jossa on vasta 38 nidettä. Viime vuotena on yhdistyksen jäsenille annettu 57 kirjallinaa.

Kuha työväenyhdistys on toimessa olonsa aikana antanut seuraavia raha-apuja eli lahjoituksia: Suomalaisen kansakoulun ystäville Helsinkiin 38 mk, Estetyn työväenkokouksen asiakirjain painokustannusten avuksi 20 mk, paikkakunnalla tapahtuneessa tulipalossa vahinkoa kärsineille 4 tytölle yhteensä 20 mk, nälänhätää kärsiville maassamme 91 mk 55 p. eli yhteensä 169 mk 55 p.

Yhdistyksen jäsenluku v. 1891 oli 106 jäsentä, vaan viime vuonna ainoastaan 96 jäsentä.

Tuloja viime vuonna oli yhdistyksellä:

Säästöä vuodelta 1891	428: 25
Sisäänkirjoitus- ja kuukausimaksuja	89: 30
Huvi-iltamista	309: —
Arpajaisista	96: 50
Virvoituksista iltamissa	86: 70
Rahan korkoja	21: 13
Sekalaisia tuloja	31: 21

Yhteensä *Smc.* 1,062: 09

Menoja:

Valoon, puihin ja talouden kalustoon	83: 45
Huvitoimikunnan ja Ompeluseuran tarpeisiin	85: —
Kirjojen ostoon, sitomiseen y. m.	45: 55
Sanomalehtiin	29: 80
Soitannon opettajan palkka	144: —
Sihteerin palkka	18: —
Virvokkeisiin iltamissa	85: 65
Huoneuston siivojalle	32: —
Lahjoituksiin	111: 55
Talouden- ja rahaston-hoitajan palkka	18: —
Sekalaisia menoja	23: 30

Yhteensä *Smc.* 676: 30

Yhdistyksen varat 31 p. Joulukuuta 1892:

Puhdasta rahaa	385: 79
Kaluston arvo	245: —
Kirjaston arvo	157: 71
Virvoke-tavaraa	31: 85

Yhteensä *Smc.* 820: 35

Yhdistyksen hallinto ja toimikunnat: Esimies: K. G. Henriksson, tehtaankirjuri, synt. ²⁷/₁₄₆, valittu ¹⁸/₈₈₉; vara esimies: K. Julin, tehtaantyömies, s. ¹²/₁₂₅₀, v. ¹⁸/₉₉₂; muut jäsenet: H. Sarlin, rauta-sorvari, s. ¹⁸/₁₄₀, v. ¹⁸/₈₈₉; J. W. Helin, tehtaankirjuri, s. ¹¹/₂₆₃, v. ¹⁸/₈₈₉; A. M. Lindfors, turkkuri, s. ²⁶/₁₀₅₅, v. ¹⁸/₈₈₉; J. W. Orell, maalari, s. ²⁰/₃₅₈, v. ¹⁸/₈₈₉; O. Limberg, puuseppä, s. ¹⁷/₉₆₁, v. ²⁸/₂₉₂; P. Lehtonen, tehtaantyömies, s. ²⁹/₃₆₅, v. ¹/₃₉₁; S. H. Nyman, kauppias, s. 70, v. ¹/₃₉₁; sihteerit: K. Julin, tehtaantyömies, s. ¹²/₁₂₅₀, v. ¹⁸/₈₈₉; huvitoimikunnan esimies: J. Järvinen, tehtaantyömies, s. ²¹/₉₆₇, v. ⁶/₃₉₂; järjestysvaliokunnan esimies: K. Julin, s. ¹²/₁₂₅₀, v. ¹⁸/₈₈₉; taloudenhoitaja: J. W. Orell, maalari, s. ²⁰/₃₅₈, v. ⁶/₃₉₂; rahastonhoitaja: O. Limberg, puuseppä, s. ¹⁷/₉₆₁, v. ⁶/₃₉₂; soiton- ja laulunopettaja, A. M. Lindfors, turkkuri, s. ²⁶/₁₀₅₅, v. ²⁸/₆₉₁.

Kuopion Työväenyhdistys.

Perustettu v. 1889. Suomenkielinen. Yhdistyksen tarkoituksena on olla yhdyssiteenä Kuopion kaupungin työväen kesken, edistääksensä heidän parastansa sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa.

V. 1892 on kokoonnuttu 10 kertaa ja on niissä ratkaistu 20 kysymystä, useita käsitelty useammassa eri kokouksessa. Johtokunta on ratkaissut 29 eri kysymystä. Yhdeksi ratkaisuksi on laskettu samaa kysymystä koskevat monet erikoispäätökset.

Lopulla vuotta on yhdistys saanut lahjaksi takäläiseltä Käsityöseurueelta erään vanhemman kirjaston jota kuitenkaan ei vielä ole tarkastettu eikä lainausta aloitettu.

Alkeiskurssia on yhdistyksen toimesta toimeen pantu, ja on niissä opetettu luvunlaskua, piirustusta ja kirjoitusta. Oppilaita ollut noin 20. Tarkoitusta varten on takäl. anniskeluyhtiö antanut 500 mk avun.

Tilastollisia tiedusteluja työajan pituudesta, palkoista y. m. ei vielä ole kerätty, vaan toimeen pannaan ensimmäinen tällainen keräys tammikuulla 1893.

Paikkakunnalla löytyy Kansalliskauppa-niminen yhtiö, joka ylläpitää sekatavaran ja suutarien teoksien kauppaa. Saanut alkunsa suutariammattilaisten harrastuksesta. Ostajat osallisia voittoon.

Työväen asunnoita ei ole kuin mitä yksityisten kartanon omistajien. Kysymys ollut yhdistyksessä esillä.

Yhdistyksellä on Sairas- ja hautausapukassa. Jäseniä ei ollenkaan. Ollaan puuhassa muuttaa samalla eläkekassaksi.

Kaupungin valtuuskunnassa on $\frac{1}{7}$ työmiehiä.

Kaupungin hallituksen puoleen on yhdistys viime vuonna kääntynyt 2 kertaa. Ensi kerralla pyydettiin ettei väkijuomain vähittäinmyynti-oikeuksia uuden viina-asetuksen voimaan tultua (tammik. 1 p:stä kesäk. 1 p:ään 1893) myönnettäisi, joka pyyntö hylättiin. Toisen kerran pyydettiin takäläisen hätäaputoimikunnan välityksellä hätäaputoita, joita luvattiin. Yhdistys on tilastollisesti koettanut saada selvää minkäverran kaupungissa syk-

syllä 1892 oli työtöntä työväkeä ja minkälainen edellinen kesä oli ansioihin katsoen ollut. Tulos huonoa aikaa todistava.

Työväen vakuutuskysymystä valtuustossa tarkastettaessa on sen asettamaan valiokuntaan myöskin yhdistys saanut valita edustajansa.

Periaatteellisia kysymyksiä on yhdistyksen kokouksissa pääasiallisesti keskusteltu silloin, kun läpi käytiin kielletyn työväen kokouksen asiakirjoja.

Ylemmistä kansaluokista ei ole jäseniä yhdistykseen voitu pyytää, kun säännöt eivät myönnä muille oikeutta kuin työväelle ja ammatin harjoittajille. Ehdotus sääntöjen muuttamisesta tässä kohdin ensi vuosikokouksessa on johtokunnalle jätetty.

Paikkakunnan sanomalehdistö ollut suosiollinen. — Lahjoja ei ole saatu.

Yhdistyksellä ei ole omaa huoneustoa, vaan on kokouksia saatu ilmaiseksi pitää teollisuuskoulun huoneissa.

Vuoden ajalla on yhdet huvit, yksi huvimatka ja yksi kansanjuhla toimeenpantu. Kylmän ilman vuoksi huvimatalla vähän osanottoa, muissa runsaasti.

Laulu- ja soittokuntaa ei ole. Kuitenkin laulaa takäläinen Kirkollislaulukunta kaikissa yhdistyksen kokouksissa erityisellä vuosimaksulla. Kokouksissa pidetty tavallisesti joku esitelmä.

Tuloja on yhdistyksellä v. 1892 ollut 1,215 markkaa, menoja 1,033 markkaa, siis säästöä 182 markkaa.

Puheenjohtaja on arkitehti Leander Ikonen 32 v. vanha, toimeen tullut tänä vuonna. Varapuheenjohtaja sanomal. toimitaja A. B. Mäkelä, 29 v. vanha, toimeen tullut 1890; sihteeri faktori E. Vainio, 26 v. vanha, toimeen tullut 1892; rahaston hoitaja ekonomi J. Koivisto, 52 v. vanha, ollut yhdistyksen alusta asti, ekonomi työmies S. Lehtonen, 33 v. vanha, toimeen tullut 1892.

Jäseniä on 66. Viime vuodesta vähentynyt 47.

Leppäkosken Työväenseura.

Leppäkosken Työväenseura perustettiin vuonna 1890, jonka tarkoituksena on edistää työmiesten henkistä sekä aineellista vaurastumista. Kokouksia on pidetty melkein joka kuukausi, yhteensä 9 kokousta, joissa on käsitelty lähes kolmekymmentä asiaa ja ratkaistu kaksikymmentä. Jäsenluku oli vuoden lopussa 55, paitsi eronneita, joita oli kaikkiaan 14, lukien seuran perustamisesta saakka. Äidinkielenä on suomi, paitsi paria jäsentä ylemmästä kansanluokasta, joilla on ruotsi äidinkielenä. Puheenjohtajana on ratamestari A. Ahlberg ollut aina seuran alusta saakka, varapuheenjohtajana on K. Sohlman, työmies, sihteerinä on rautatienkirjuri H. E. Wegelius ja rahastonhoitajana kauppalpalvelia F. Mustonen. Viisi suomalaista sanomalehteä on tilattu seuran lukutupaan, joka pidetään auki joka sunnuntai k:lo 4—7 välillä ehtoolla. Pikkulasten pyhäkoulua on pitänyt eräs seuran naispuolisista jäsenistä. Laulukunta, johon kuului alussa 40 jäsentä, suurin osa kansakoulunoppilaita, oli jonkun aikaa toimessa asemap. K. A. Heikel'in johdanolla, mutta raukesi tyhjiin johtajan poismuuton takia. Luennoita on muutamia pidetty. Niin myös yleisiä huveja n. k. arpajaisia ja laulajaisia, joissa on ollut kansaa runsaasti, välistä tungokseenkin saakka. Arpajaisvoittoja on lahjoitettu paljon, katsoen näihin huonoihin vuosiin sekä mautoinkin on seura saanut nauttia korkeamman kansanluokan suosiollista apua toimeen pannessansa laulajaisia, iltamia, arpajaisia y. m. Omia huoneita seuralla ei vielä ole, jonkatähden on perustettu erityinen rakennusrahasto, saadaksensa tulevaisuudessa oman tuvan. Työväen asunnoita löytyy useita. Palkan suuruus on ollut hyvin vaihtelevaista, välistä saavat työmiehet päivää päälle neljä, viisikin markkaa, lukuun ottamatta hevosmiehiä, jotka voivat saada vieläkin enemmän. Tavallinen palkka on 2 mk. päivältä. Työpäivän pituus on ollut keskimäärin 11 à 12 tuntia. Säästöön panoja on tuskoin nimeksi tehty, mutta ulosottoja on siihen sijaan ollut tuhka tiheään. Paikkakunnan sanomalehdet ovat kohdelleet työväen asiaa ystävyydellä. Jäsen maksuja on karttunut yht. 123 markkaa.

Seuran tulot ja menot ovat seuraavat:

Tuloja:

Siirto v. 1891	742: 27
Sekalaisia tuloja	753: 03
Summa <i>Smc.</i>	1,495: 30

Menoja:

Sekalaisia menoja	331: 80
Säästö v. 1893	1,163: 50
Summa <i>Smc.</i>	1,495: 30

Oulun Työväenseura.

Helmikuun 25 p:nä v. 1886 perustettiin Oulun Työväenseura, joten se nyt siis on liki kahdeksan vuotta ollut vaikuttamassa. Jo alussa, kun seura perustettiin, tultiin huomaamaan että seuran menestys riippuu yksinomaan työkansan osanottavuudesta, sillä vanha säätyrajoitus oli niinä aikoina kovimmillaan Oulussa. Työkansaa rupeesikin jotenkin lukuisasti seuraan. Toiminta vakaantui vähitellen, ja monta hyvää, työkansaa koskevaa asiaa pantiin toimeen. Sääntöjä laatiessa ei kaikkia enemmän tai vähemmän tärkeitä pykäläiä oltu huomattu ottaa lukuun, vaan ovat ne siltä jotenkin vapaamieliset, joten seuralla on toimivalta laaja. Peruskivi, jolle seura on rakennettu, on sääntöjen 1:nen §, joka kuuluu: „Oulun työväenseuran tarkoituksena on olla yhdys-siteenä Oulun työväen kesken, edistääkseen heidän parastansa sekä henkisessä että taloudellisessa suhteessa“.

Vuoden 1892 toiminta.

Seuran vuosipäivä oli 10 p:nä tammikuuta, jolloin myöskin valittiin seuran virkailijat. Puheenjohtajaksi tuli leipuri Willehad Helin, synt. 1862 Orimattilan pitäjäässä, ja varapuheenjohtajaksi.

tajaksi kirjapainotaituri K. F. Wirtamo, synt. 1868 Oulussa, molemmat ensi kerran toimiinsa valitut v. 1891, kirjuriksi ylim. kanslisti Jukka Berggrén, synt. 1864 Oulussa, sekä rahastonhoitajaksi muurari Frans Toppi, synt. 1858 Oulussa.

Seuran ja johtokunnan kokoukset. Seuralla on viime vuoden ajalla ollut kahdeksan kuukausikokousta, joissa on päätetty 45 seuran toimintaa ja työväkeä koskevaa asiaa, sekä käytetty 84 § pöytäkirjaa. Sen ohessa on ollut kolme yleistä työväenkokousta, joihin on sanomalehtien kautta kutsuttu yleisöä seuran ulkopuoleltakin. Näissä kokouksissa on kuultu yleistä mielipidettä niiden keskustelukysymyksien johdosta, jotka maamme yleisessä työväen kokouksessa oli aikomus esittää, sekä kaupunkimme työväkeä koskevia asioita. — Johtokunnalla on ollut 12 kokousta, joissa on valmisteltu kysymyksiä seuran kokouksiin ja päätetty muista pienemmistä seuraa koskevista asioista.

Kysymyksistä, joista on keskusteltu yleisissä ja seuran kokouksissa ja jotka koskevat suuremmissa tai vähemmässä määrässä koko työväenluokkaa, mainittakoon tässä ainoastaan seuraavat: „Työ- ja palvelusväen välitystoimistosta“; „Työväenoppikursseista“; „Epäsiveellisten markkinatanssien poistamisesta“; „Uuden rakennuksen saamisesta Työväenseuralle“; „Työväen sairaus-vakuuttamisesta“; „Valtuusmiesvaali-ehdokkaista“; „Kerjäämisen lakkauttamisesta“; „8-tuntisen eli rajoitetun työpäivän saamisesta“; „Työnpuutteesta talvisaikaan“; „Työväen osallisuudesta liikevoittoon“.

Luennot. Vuoden kuluessa on pidetty seuran toimesta 23 kansantajuista luentoa, kaikki suomenkielellä. Niistä on maksettu pitäjille 12 mk kustakin, ja kuulijakunta on joskus ollut runsasluukinenkin.

Alkeisoppijaksot, joita on ollut ainoastaan tämän vuoden ajalla seuran toimesta, ovat pidetyt omassa huoneustossa. Opetusaineina on ollut kauno- ja oikokirjoitus sekä luvunlasku. Oppilaita niissä on ollut 20—30 välillä, ja opetusta on annettu 5 tuntia viikossa, kahtena iltana aina.

Kirjastossa löytyy kaikkiaan 680 eri suomenkielistä kirjaa. Lainauksia on tehty yhteensä 3,264 viime vuoden ajalla. Kirjaston varoilla on myös pidetty seurassa 8 päivä- ja viikolehteä sekä 5 aikakauskirjaa yleisön luettavana kaiken päivää. Kirjaston koko arvo on 1,701 mk 25 p.

Puhujaklubi. Seuran puhujaklubilla on ollut säännöllisesti joka sunnuntai kokouksia, paitse kesällä ja Joulujuhlain aikana. Niissä on keskusteltu yleisistä asioista. Helpotajaisissa

aineissa ovat kaikki voineet lausua ajatuksensa. Täten on jokainen ollut tilaisuudessa käsittelemään päiväkysymyksiä ominakeisesti ja perusteellisesti. Ovatpa klubin jäsenet saaneet opetella puheenjohtajan ja kirjurin virkoihinkin, siten että ne ovat valitut aina kahdessa kokouksessa toimiviksi. Ahkeraan on runonlausuntaakin harjoitettu, ja siihen on ollut onni saada käyttää etevän johtajankin apua. Klubin toimesta on seuran iltoissa luettu käsinkirjoitettua sanomalehteä, johon klubin jäsenet ovat harjoitelleet kyhäämään omintakeisia kertomuksia ja runoja. Viime kevänä vietti puhujaklubi toisen vuosijuhlansa ja siinä tuli ilmi että klubi oli usean rinnassa liehtonut kytevästä kipinästä ilmi liekkiin. — Virkamiehinä ovat olleet: Ylioppilas Juhana Raappana esimiehenä, poliisikomisarius G. Passi varaesimiehenä ja kauppa-apul. A. Tolvanen kirjurina ja rahastonhoitajana.

Laulukunta. Seuralla on mies- ja seka-kööri, joilla on ollut harjoituksia 3 kertaa viikossa. Niiden johtajalle on maksettu 25—30 mk palkkaa kuukaudelta. Kööriin yhteensä on kuulunut 25 mies- ja naishenkilöä.

Huvitoimikunta. Vuosikokouksessa aina valitaan huvitoimikuntakin, ja siihen on kuulunut kuluneen vuoden aikana 9 henkeä: 4 naista ja 5 miestä. Tämän tarkoituksena on hankkia huvitusta ja virkistystä seuran jäsenille kuin myöskin koko työkansalle. Kaikkein, mikä tulee seuran hyväksi, on toimikunnalla vapaa toimintavalta. Tämän toimesta onkin pidetty: 9 isompaa huvi-iltamaa, vuosijuhla ja arpajaiset. Huvi-iltamista on ollut kolme näytelmä-iltamaa, kuusi muulla ohjelmalla, joihin on kuulunut: esitelmiä, laulua, lausuntoa, kertomusten lukua, kuvantoja y. m. — Hätääkäsivien hyväksi on näistä pidetty kaksi näytelmä-iltamaa, joista on ollut tuloja yhteensä 324: 55. — Sitäpaitsen on vielä ollut teetoimikunta, joka on pitänyt huolta teen ja raittiusjuominen tarjoilemisesta, sekä pannut seuran huoneustossa toimeen pienempiä iltamia.

Työ- ja palvelusväen välitystoimisto perustettiin 14 p. helmikuuta 1892 Työväenseuran toimesta. Työn- ja palvelupaikan hakijoita on tämän kautta ilmoittautunut 115 ja niiden tarvitsijoita 40. Palvelus- ja työpaikkoja on saanut toimiston kautta 35 henkilöä. Työmiehet ovat maksaneet 15 penniä ilmoittautumisesta; palvelijat 25 p. ja paikan saatuaan lisäksi vielä 1 mk; tarvitsijat 25 p. — Toimisto on seuran valvonnan alainen.

Ammattilaisten palkoista ja työpäivän pituudesta on saatu selville seuraavaa: Kirjanpainajat tekevät työtä 13 t. vuorokaudessa, saavat palkkaa keskimäärin 5 mk päivältä. Kello-

sepät 14 tunnin työpäivästä 3—4 mk. Kultasepät 14 tunti-
tisesta työpäivästä 3—4 mk. Kirjansitojat 12 tunt. työpäi-
västä 2: 50—4 mk. Leipurit 14 tunti- 3—4 mk. Puu-
sepät 13 tunti- 2—3 mk. Suutarit ja satulamaakarit 13
tunti- 2—3 mk. Pelti- ja lepysepät 14 tunti- 2—4 mk.
Räätälit 14 tunti- 3—5 mk päivältä. Tavallisten työmies-
ten palkat 13 tunti- työpäivältä ovat 2—4 mk. — Nämät
laskut ovat tehdyt lukuunottamatta ruokaa ja kortteeria sekä
työpäivän pituuteen ovat myöskin luetut ruokatunnit, jotka eri
ammatinharjoittajilla ovat eri suuret.

Työväenseura ja kaupungin kunnalliset vaalit. Ottaak-
seen osaa yhteiskunnallisiin asioihin ja valvokaan suuren
yleisön, koko kaupunkimme työväenluokan, etua, on seura pitä-
nyt kokouksia, joissa on keskusteltu valtuusmiesvaaleja koske-
vista kysymyksistä, sekä lausunut toivomuksia niiden suhteen.
Korkein äänimäärä täälläkin — kuten useimmissa muissakin kau-
pungeissa — on 25. Niinmuodoin pysyykin valta kunnallisten
asiain kulun ohjaamisessa harvoin—verraten asukaslukuun — yli-
mysten käsissä. ^{2/3} väestöstä, työväenluokka, on siis syrjäytetty
siitä. Siksiä koettikin Työväenseura, kun viimeksi veroäyrin
perustusta käsiteltiin, saada tätä alennetuksi 350 mk 300 mark-
kaan. Vaan tämä — ikävä kyllä — jäi toteutumatta vaikka koko
työväki ja suomal. puolue sitä kannattivat. — Ilahduttavaa on
kumminkin mainita että vaali-aikaa pitennettiin 1 tunnilla. Nyt
ennättävät työmiehetkin, joilla on äänivaltaa, työpaikoistaan vaa-
litilaisuuteen.

Että jokukaan työväen etua harrastava henkilö vuosittain
tulisi valituksi kaupungin valtuustoon, on aina ollut seuran har-
taimpia toivomuksia. Vaan suomal. sivistynyt säätyluokka, jonka
kera työväki on innokkaasti vaaleihin osaa ottanut, ottaa mie-
luummin 3—4 ruotsimielistä ehdokaslistaansa kuin yhdenkään
työmiehen. Kuitenkin oli viime vaaleissa yksi työväen ehdokas
suomimielisten listassa, vaan koko lista jäi vähemmistöön puo-
luen sivistyneen säätyluokan erimielisyyden takia.

Sairas- ja hautaus-apukassa on Työväenseurasta saanut
syntyperänsä ja tarkoittaa siis työväen etua. Sittemmin on se
kuitenkin eronnut seuran yhteydestä. Ett'ei kuitenkaan tätä hy-
vää ja hyödyllistä laitosta oikein oivalleta — huolimattakaan sen
verrattain suurista sitoumuksista —, osoittaa sen vähäinen jä-
senluku, ainoastaan noin 30, niistäkin harvat suoria työmiehiä.

„Työväenkauppa“ johtaa myöskin syntyperänsä Työväen-
seurasta ja on kokoonpantu osakkeista ä 10 mk, jotka työkansaa

suurimmaksi osaksi omistaa. Liike on sillä jotensakin suuri, ja
osakkeitten omistajat saavat hyvät korot rahoilleen sekä lisäksi
 muita etuja.

* * *

Mutta Työväenseuran liikkuminen aineellisella alalla on
vielä kerrottava. Ensiksikin sen

Huoneusto. Helmikuussa 19 p:nä 1888 osti seura 7,500
markkaa maksavan talon, jossa löytyy m. m. 8 keskikokoista huo-
netta, joista kolme seuran käytettävänä, muut vuokralla. Vaan
koska huoneusto nykyisiin oloihin on sopimaton, on seura ryh-
tynyt ponteviin toimiin uuden saamiseksi samalle tontille. Tätä
varten on huveja ja arpajaisia pantu toimeen paikkakunnalla
sekä tehty pyyntöjä Anniskelu-yhtiön voittorahoista.

Lahjoja on seura viime vuoden kuluessa saanut: Annis-
keluyhtiöltä 300 mk kirjastolle; Oulun vanhalta säästöpankilta
työväen oppikursseja varten 300 mk, kirjastolle samalta 300
mk sekä erältä yksityisiltä henkilöiltä kirjoja 120 m:kan ar-
vosta. — Yhteensä siis 1,020 mk.

Jäsenluku. Vaikka Oulu onkin verrattain suuri kaupunki,
ei Työväenseuran jäsenluku siltä ole niin suuri kuin sopisi odot-
taa. Jäsenluettelon mukaan on nykyään seurassa 184 jäsentä.
Syynä jäsenten vähyteen erittäinkin vanhempain, ei kuitenkaan
voi pitää yleisiä pyrintöjä harrastavan yleisön kylmyyttä seuran
rientoja kohtaan, vaan sitä yleistä välinpitämättömyyttä, unte-
luutta, joka osoittaiksen siinä, että löytyy suuri paljous henki-
löitä, jotka eivät oikeastaan harrasta eivätkä ota osaa mihinkään
rientoihin, olivatpa ne sitten kuinka jaloja ja suurta tähtääviä
tahansa.

Rahaston tilaa osoittaa seuraava viime vuoden tili:

Tuloja:

Säästö v. t-vuodelta seuran kassaan . . .	686: 55	
Säästö v. t-vuodelta rakennusrahastoon . . .	787: —	1,473: 55
Korkoa 787 mk:lle — 6 % muk. — 1 1/2 v. . .		72: —
Huvitoimikuntain kautta seuran kassaan . . .	849: 02	
Samoin rakennuskassaan . . .	883: 65	1,732: 67
		Siirto Sm: 3,278: 22

Siirto <i>Smf.</i>	3,278: 22
Jäsenmaksuja	139: 50
Huoneiden vuokraa	243: 75
Apua V. P. K:lta laulukunnalle	50: —
Muita tuloja	47: 23
Summa <i>Smf.</i>	3,758: 70

Menoja:

Velkain korkoja	260: —
Rakennustoimikunnan maksuja	160: —
Muita menoja kassakirjan mukaan	1,020: 44
Jäännös seuran kassaan	734: 61
Jäännös rakennuskassaan	1,583: 65
Summa <i>Smf.</i>	3,758: 70

Siis seuran koko omaisuus on:

Säästöä tälle vuodelle seuran kassaan	734: 61
Samoin rakennuskassaan	1,583: 65
Lyhennetty talon velkaa	2,900: —
Irtain omaisuus	598: 25
Kirjasto	1,701: 25
Summa <i>Smf.</i>	7,517: 76

* * *

Kun vielä edellisen lisäksi tulee pari seikkaa, jotka kosekettavat Työväenseuraa ja kaupungin työväestöä, niin lienee lyhykäisyydessä mainittu kaikki, mitä onkin mainittavaa. Ensiksikin että neljästä paikkakunnalla ilmestyyvästä sanomalehdestä on seuran toiminnalle ja riennoille 1 ollut ystävällinen, 2 välipitämätöntä ja 1 vastustavalla kannalla. — Toiseksi taasen on mainittava eräs kaupungin työväen etua ja mukavuutta kosketeleva seikka, joka on alkunsa saanut kaupungin ylhäisöstä jokuksen vuosi sitten. On näet perustettu „Intiö“ niminen osakeyhtiö, jonka tarkoituksena on hankkia työväestölle kunnollisia asumuksia kohtuullista maksua vastaan. Näitä asumuksia onkin sittemmin rakennettu kaupungin vierellä sijaitsevalle Intiönkankaalle, ja työmiehet saavat niitä joko vuokrata tahi vähiten maksamalla itselleen lunastaa. Niinmuodoin on moni vähävarainen perhe tilaisuudessa hankkimaan kodonkin vanhoiksi päivikseen, jota ilman „Intiötä“ koskaan ei olisi tapahtunut.

Porin Työväenyhdistys.

Suomenkielinen. Perustettu maaliskuun 26 p:nä 1887. Sen tarkoituksena on, niinkuin sääntöjen 1:n §:lä ilmoittaa, „olla yhdysiteenä paikkakunnan työväen kesken ja edistää heidän parastansa sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa“.

Yhdistyksen kokouksia pidettiin 1891—92 vuoden kuluessa 9 ja käsiteltiin niissä 29 eri asiaa, joista ratkaistiin 27. Johtokunnan kokouksissa on käsitelty 144 asiaa ja niistä ratkaistu 141.

Kirjastossa on 64 nidettä suomalaisia ja 21 nidettä ruotsalaisia kirjoja, vaan lainaamista ei ole erityisistä syistä vielä voitu säännöllisesti alottaa. Lukusalissa on neljä sanomalehteä, joista yksi ruotsalainen.

Alkeiskurssit kestivät lukuvuotena 1891—92 yhteensä 83 tuntia, ja oli osanottajia kaikkiaan 60, joista naisia 15. Kevätlukukauden lopulla supistui osanottajain luku melkoisesti. Opetusta, joka tapahtui suomeksi, annettiin seuraavissa oppi-aineissa: Laskennossa ja metristen mittain tuntemisessa, opettajana hra G. V. Lehtonen, ehdittiin I:llä osastolla kokonaiset luvut, II:lla laatu- ja kymmenmurtoluvut, päätös- ja korkolasku. Kauno- ja oikeinkirjoituksessa, opettajana hra Juho Laine, ehdittiin seuraavaa: kaunokirjoituksessa H. Niemen I ja II vihko ja oikokirjoituksessa paljas, kasvanut ja supistunut lause sekä suora kertomalause, tarpeellisia kielipin sääntöjä mieleen teroittamalla.

Kirjanpitoa ja asiakirjain tekoa opettivat hrat A. Öhrnberg ja A. Karén, ja on siinä ehditty seuraavaa: paitsi asiomiskirjain alkeita on käsitelty inventariokirjaa, johon on merkitty varat ja ulkona olevat saatavat sekä kirjanpito pienempää kauppaliikettä varten siinä tarpeellisilla kirjoilla, nimittäin kassakirja, reskontra ja pääkirja. Liikkeen kirjanpito aloitettiin marraskuun 1 päivästä ja jatkettiin 5 kuukautta, ja liikkeen lopetettua maaliskuun viimeisenä päivänä on tehty täydellinen kirjain päätös. — Kustannukset alkeiskursseista nousivat 165 markkaan, maksetut sitä varten pidetyistä kansanhuveista ja kurssihin osaa-ottaneiden sisäänkirjoitusmaksuista karttuneilla varoilla. Kuluva vuotta varten on kaupungin valtuusto anniskelyyhtiön

varoista myöntänyt siihen tarkoitukseen 200 mk:aa ja kestävät kurssit parhaillaan 15 osanottajalla ja samaa opetus-suunnitelmaa noudattaen.

Yhdistyksen toimeenpanemissa iltamissa ja muissa huvitiloissa on pidetty yhteensä noin kymmenkunta *esitelmää*.

Porin työvälle on muodostumaisillaan, oma *sairas- ja hautaus-apurahasto*, jota varten työväenyhdistys on tehnyt säännöt, jotka ovat saaneet asianomaisen vahvistuksen, ja johon kaupungin valtuusto jo on anniskeluyhtiön voittorahoista myöntänyt pohjarahaksi 8,000 markkaa.

Kaupungin valtuusmiehiltä on yhdistys yhdessä raittiusseura Alphan y. m. yhdistysten kanssa anonut erityisen n. s. viinapoliisin asettamista kaupunkiin, joka pyyntö on jäänyt huomioon ottamatta.

Hallitukselle on yhdistys yleisestä työväenvakuutuksesta antanut *lausunnon*, jossa se on puolustanut vapaaehtoista vakuutusta.

Yhdistyksen huone on ilmaiseksi jätetty tekeillä olevan ammattiyhdistyksen perustavain kokousten käytettäväksi, ja samoin kokouksille äänimäärän rajoittamista varten ja kansallisen puolueen vaalikokouksiin.

Kesä-asuntoja maalla on kaupungin valtuuston ja kansakoulujen johtokunnan toimesta hankittu 36 heikolle, varattomalle kansakoulunoppilaalle. Kustannukset niistä ovat tehneet kaikkiaan 1,700 markkaa ja on mainitut maksot suoritettu anniskeluyhtiön voittorahoista myönnettyillä varoilla. Osa mainitusta summasta on käytetty siirtola-omaisuuden, niinkuin makuuvaatteiden, astiain y. m. s., hankkimiseen, ja on siis katsottava säästökäsi tulevia vuosia varten.

Ylemmistä kansanluokista on yhdistyksellä ainoastaan joitakuita jäseniä.

Paikkakunnan sanomalehdistö on osittain ollut työväen asialle suosiollinen, vaan sitä ei voi sanoa yleisesti. Onpa yhdistystä vastaan aika ajoin hyvinkin vihainen tuuli siinä puhallellut.

Lahjaksi on yhdistys saanut hra G. W. Wileniltä Turusta kirjakokoelman, käsittävä 41 nidettä.

Yhdistys toimii *vuokrahuoneustossa*. Oman talon rakentamishanke on toteutumaisillaan. Kustannusarvio on tontin kanssa 30,000 markkaa.

Vuoden kuluessa on pantu toimeen allegri-arpajaiset ja näytelty 3 näytelmää. Perheiltamia on pidetty 7 ja yleisiä il-

tamia 5, joista kaikista on ollut tuloja yhteensä 1,323 mk 90 p. Jäsenmaksuista on karttunut 474 mk.

Vuoden alkupuolella oli yhdistyksellä *seka-ääninen laulukouros*, johon kuului parikymmentä jäsentä, vaan nykyään on se hajonnut. Oma *torvisoittokunta* on yhdistyksellä ollut vuodesta 1887, ja on siinä nyt 10 jäsentä. Torvia on 9. Paitsi torvisoittoa, on myös harjoitettu jousimusiikkia. Johtajana on melkein alusta asti ollut hra J. L. Wikholm.

Yhdistyksen *rahaston tila*: tuloja 2,956 mk 73 p., menoja 2,241 mk 15 p., säästöä 715 mk 58 p.

Puheenjohtaja: kansakoulunopettaja G. V. Lehtonen, synt. helmik. 19 p. 1852. Ollut puheenjohtajana yhdistyksen perustamisesta saakka paitsi toimivuonna 1890—91. Vara-puheenjohtaja käsitöiden-opettaja J. Lindell, synt. huhtik. 10 p. 1852, v. p. j. toukok. 24 p:stä 1892. Sihteerinä on toiminut huhtik. 11 p:stä 1888, paitsi toimivuotena 1890—91, kansakoulunopettaja Juho Laine, synt. tammik. 30 p. 1856. Rahastonhoitaja vesitehtailija Fr. Kumlander, synt. helmik. 24 p. 1852, r. h. vuodesta 1891.

Yhdistyksellä on ollut melkein alusta alkain hyvin innokas *neulomaseura*. Puhujaklubi perustettiin v. 1891, vaan tänä vuotena on sen toiminta ollut lamassa.

Jäsenluku on entisestään vähentynyt ja teke nykyään 289.

Yhdistys viettää vuosipäivänään Yrjönpäivää, huhtikuun 23 päivää. Mielilauseekseen on se valinnut sananlaskun: *Käräsi olevaa, toivo parempaa!*

Porvoon Työväenyhdistys.

Porvoon työväenyhdistys perustettiin lokak. 21 p. 1888 ja aloitti toimintansa tammikuun 1 p:nä 1889. Sääntöillensä sai se vahvistuksen maaliskuun 13 p. 1889. Sääntöjensä mukaan on yhdistyksellä tarkoituksena esitelmien, laulun, soiton ynnä muiden jalostuttavien huvien avulla sekä perustamalla *sairas- ja hautaus-apurahaston* ja edistämällä muita jäsenillensä hyödyllisiä yrityksiä valvoa ja tukea heidän henkistä kehittymistään sekä aineellista vaurastumistaan.

Yhdistys on olemassa olonsa aikana pitänyt 29 kuukauskokousta, joissa on käsitelty noin 100 asiaa, niistä 54 ratkaistu. Toimikunta on tavallisesti kokoontunut joka maanantai keskustelemaan sen käsiteltäväksi lykätyistä asioista tai valmistelemaan kuukauskokouksiin meneviä kysymyksiä.

Yhdistyksellä on myöskin pieni kirjasto, pääasiallisesti lahjaksi saaduista kirjoista kerätty. Nykyjään on siinä 160 nideä, joista 6 suomenkielistä. V. 1892 lainattiin 78 kirjaa. Kirjastoa ovat saman vuoden kuluessa hoitaneet vuorotellen työnjohtaja A. Hagström, kelloseppä H. Immonen ja räätäli O. Sjöblom.

Lukusaliinsa on yhdistys täksi vuodeksi tilannut 9 ruotsal., 3 suomalaisia ja 2 ulkomaalaista sanomalehteä ja aikakauskirjaa.

Alkeisoppijaksoja työmiehille on toimeenpantu sekä suomalaisia että ruotsalaisia. Opetusta on annettu laskennossa, kauno- ja oikokirjoituksessa sekä piirustuksessa 2 ja 3 tuntia joka sunnuntai-iltapäivä 3—4 kuukautena sekä kevät- että syyslukukaudella. Osanottajia on ollut 10—20 henkeä. Kustannukset näistä miehiä varten toimeenpannuista kuin myöskin naispuolista työväkeä varten pidetyistä oppijaksoista ynnä kaupungissa pidetyistä kansantajuista esitelmistä on suoritettu anniskeluyhtiön voittovaroista.

Yhdistyksen käsittelemistä asioista mainittakoon kysymys terveellisistä ja huokeista työväen asunnoista, joka ei vielä ole ratkaistu, sekä työväen sairaskorvauksesta. Työväen vakuutuskomitean ehdotuksesta työväen sairaskorvauksesta lausuntoa antamaan valittiin marrask. 13 p. 1892 raatimies M. Schauman, tullitarkastaja J. J. Mérus, räätälimestari O. E. Sjöblom, seppä Nordling, puuseppä H. Backman, kansakoulun vahtimestari Rosqvist, veturinkuljettaja Weckström ja insinööri C. Nyholm sekä neidet Mohell ja Pikylinsky, joista raatimies M. Schauman on ollut tämän komitean puheenjohtajana.

Ammatintarkastajan, kanslianeuvos K. L. Lindebergin kehoituksesta valitsi työväenyhdistys maaliskuun 13 p. 1892 jäseneksi käsityöverstaatin tarkastusta y. m. varten asetettuun lautakuntaan suutarimestari Törnqvistin.

Paikanvälitystoimisto on yhdistyksessä perustettu ja ollut vaikuttamassa tämän vuoden alusta. Sitä hoitavat kaksi toimitusta, joiden puoleen työpaikkojen tai työmiesten tarvitsijat saavat kääntyä. Etusija annetaan yhdistykseen kuuluville.

Sairasapurahasto on ollut voimassa 1 p:stä tammik. 1891. Sen säännöt vahvisti kuvernöörinvirasto 1 p. helmik. 1890. Yhdistyksen jäsenet voivat rahastossa vakuuttaa itsensä sairauden ja ruumiinvamman varalta 8 tai 12 m:kan vuotuisesta maksusta, joka suoritetaan joko etukäteen tai 70 p:nillä tai 1 m:alla jokaisen kuukauden lopussa. Korkeamman maksun suorittaneet saavat sairaspua 1 m. 50 p., alhaisemman maksun suorittaneet 1 m. päivältä. Kaksinkertaisen maksun suorittamalla voivat osakkaat saada kaksinkertaisen sairaspun. Hautausapua varten löytyy erityinen rahasto, johon suoritetaan 20, 40 tai 60 p. kuukaudessa eli 2 m. 40 p., 4 m. 80 p. tai 7 m. 20 p. vuodessa, riippuen siitä kuinka iäkäs osakas on kassaan ruvetessaan. Sille, joka on suorittanut vähintään 5 vuosimaksua, tulee hautausapua 100 m., vähemmän suorittaneille 50 mk. Rahasto on avoinna kahtena tuntina viikossa ja sitä hoitaa erityinen, rahaston toimikunnan valitsema toimitusmies. Rahaston toimikuntaan kuuluvat tätä nykyä apteekkari A. Gustafsson, kaupungin vouti G. Gröndahl, tehtailija A. Hagström, ravintoloitsija O. Lindholm, kauppias A. G. Nyberg ja Törnqvist. Toimitusmiehenä on tullikaitsija J. J. Mérus. Pohjarahaston muodostavat sisäänkirjoitusmaksut sekä Porvoon anniskeluyhtiön lahjoittamat 3,000 mk. Tämän laitoksen hyödyllisyyden työmiehet tosin tunnustavat, mutta kuitenkin on tähän saakka ainoastaan 27 henkilöä siihen osakkaaksi pyrkinyt. Toivottavasti tulee jäsenluku lisääntymään sitte kun se on käytännössä ehtinyt hyödyllisyytensä näyttää.

Lahjaksi on yhdistys v. 1892 saanut anniskeluyhtiöltä 500 mk sekä kauppias R. Johanssonin testamenttaamat 500 mk.

Yhdistyksen huoneistossa, josta maksetaan vuokraa 500 mk vuodessa, on sali, 4 kamaria, etehinen, ja kyökki. Huoneisto pidetään avoinna klo 9:stä a. p. klo 10:neen i. p. ja myöhäsempäänkin niinä iltoina, jolloin joko lauluharjoituksia tai huveja pidetään. Yhdistyksen vahtimestari pitää kuukauskokouksissa ja huveissa tarjolla kahvia, teetä ja virvoitusjuomia. Hänen velvollisuutenaan on sitä paitsi, maksutonta asuntoa, lämmitystä ja valaistusta vastaan, pitää huoneisto puhtaana, lämmittää huoneet, hakea ja järjestyksessä pitää yhdistykseen tulevat sanomalehdet ja aikakauskirjat, kutsua johtokunnan jäsenet kokouksiin sekä toimittaa muita pienempiä tehtäviä.

Vuosikokouksessa valitaan 10 jäseninen huvitoimikunta, jonka tulee toimeenpanna huokeita ja jalostuttavia huveja sekä yhdistykseen kuuluvaa että siihen kuulumatonta työkansaa var-

ten. Huvitoimikunta on yhdistyksen olemassa olon aikana toimeenpannut kolme onnistunutta draamallista iltamaa, joissa on ollut väkeä tungokseen asti. Suurin tee-iltama pidettiin seura-huoneella marrask. 20 p:nä. Siihen oli kutsuttu 300 työmiestä keskustelemaan työväenyhdistysten ja etenkin Porvoon yhdistyk-sen merkityksestä paikkakuntansa työväestölle. Iltaman päätyt-tyä ilmoittausi yhdistykseen 47 uutta jäsentä.

Jäsenluku enentyi viime vuonna 52 hengellä ja oli vuoden lopussa 208.

Sisäänkirjoitusmaksu on 50 p. hengeltä ja vuosimaksu 3 m. mieheltä ja 2 m. naiselta. Tulevassa vuosikokouksessa tul-laan keskustelemaan vuosimaksun alentamisesta 1 m. 50 p:niin mieheltä ja 1 m:kaan naiselta.

Laulukuntaa, johon nykyjään kuuluu 28 jäsentä, on yhdis-tys aina ylläpitänyt. Laulukunta on velvollinen laulamaan yh-distyksen huveissa ja kuukauskokouksissa ja on sillä oikeus omaksi hyödykseen toimeenpanna pari, kolme iltamaa tai hui-retkeä. Kööri on tehnyt yhden konserttimatkan Lovisaan. Lau-lunjohtajina ovat olleet kanttori Aug. Wadenström köörin perus-tamisesta lokakuuhun v. 1891, sekä toht. Edv. Rindell syksyn v. 1891 ja talven v. 1892. Viime syksynä valittiin johtajaksi uudelleen kanttori Wadenström.

Vuosikokouksessa valitaan myöskin järjestysvaliokunta, jo-hon viime vuonna kuuluivat suutari A. Andersson, vahtimestarit K. A. Backman ja K. Warelus, kirvesmies K. A. Björklund, seppä K. Christen ja kelloseppä John Korpi.

Ammattiosastoja ei ole perustettu koska eri ammattien har-joittajia paikkakunnalla on niin vähän etteivät he jaksaisi am-mattiyhdistyksiä voimassa pitää.

Puheenjohtajana on yhdistyksessä aina sen perustamisesta saakka ollut raatimies M. Schauman. Varapuheenjohtajana maa-liskuuhun v. 1891 oli edesmennyt rehtori V. L. Cajander sekä sittemmin maisteri A. Allardt. Yhdistyksen ensimmäisenä sih-teerinä oli mekaanikko Henriksson-Bagge Toukokuuhun 1889, josta lähtien sihteerin tointa on hoitanut tullikaitsija J. J. Mérus. Pöy-täkirjat laaditaan ruotsiksi, mutta keskustelussa saavat jäsenet käyttää suomea ja ruotsia kukin mielensä mukaan. Jäsenistä ovat ani harvat ruotsinkielisiä taitamattomia. Kasöörinä ja talou-denhoitajana on kaupunginvouti G. Gröndahl ollut koko ajan.

Porvoon työväenyhdistys ei siis lyhyenä olemassa olonsa aikana ole suuria aikaansaanut, mutta on kuitenkin sekin puoles-taan edistänyt työkansan sekä henkistä että aineellista vauras-

tumista. Se on työskennellyt hiljaisuudessa ja vähitellen voitta-nut yhä suurempaa luottamusta varsinaisessa työväestössä, joka näkyy siitäkin että viime vuonna jäsenluku melkoisesti enentyi. Ja kun yhdistyksen hyödyllisyys ja sen tuottamat edut tulevat kansalle enemmän tunnetuiksi, on yhdistys tuleva sille mieluisaksi kokouspaikaksi, johon he halusta tulevat neuvottelemaan yhteisiä etujaan koskevista asioista. Yhdistys on myöskin saanut monta suosion ja luottamuksen osoitusta kaupungin virastojen puolelta. Mutta se ei olekkaan koskaan esiintynyt olemassa olevan järjes-tyksen vastustajana, vaikka kyllä löytyi henkilöitä, jotka sitä pelkäsivät.

Raahen Työväenyhdistys.

Perustettu v. 1892. Yhdistys on suomenkielinen, vaan sen säännöt eivät estä muunkaan kielisiä henkilöitä jäseneksi pää-semästä. Jäseneksi pyrkijältä vaaditaan ainoastaan että hän on 15 ikävuotta täyttänyt hyvämaineinen Suomen kansalainen.

Yhdistyksen tarkoitus on, sääntöjen mukaan 24 p:ltä maa-liskuuta 1892, olla yhdyssiteenä paikkakunnan työväen kesken, pitää huolta sen sivistyksen koroittamisesta ja taloudellisen tilan parantamisesta, sekä edistää työväessä raittiutta, säästäväisyyttä ja kunnallisten asiain harrastusta.

Oman lukusalin perustamisen on yhdistys katsonut tarpeet-tomaksi koska kaupungissamme löytyy lukusali, joka vastaa täy-dellisesti paikkakunnan tarvetta, ollen auki joka päivä aamusta iltaan. Kysymys kirjaston perustamisesta tulee esille vuosiko-kouksessa t. k. 29 p. Vuoden ajalla on tilattu „Ihmeitten maailma“, johon varat kerättiin vapaaehtoisina lahjoina yhdistyk-sen jäseniltä.

Kokouksia on yhdistyksellä ollut 18. Esitelmiä niissä on pidetty työväenkysymyksestä, kansallistaloudesta, yksilön velvol-lisuuksista yhteiskuntaa kohtaan, suomalaisesta sananlaskurunou-desta ja muinais-suomalaisten uskonnosta. Viime kevännä pi-dettiin näytelmäiltama kaupungin raatihuoneella, josta tulot olivat Smk 130. Sitäpäitse on seuran kesken ollut näytelmiä parina sunnuntaina. Lausuntoja on annettu ainoastaan Helsingin työ-

väen yhdistykselle työväenvakuutus-asiassa. Komitea, jonka yhdistys asetti lausuntoa antamaan, puollusti yksimielisesti vapaaehtoista vakuutusta.

Hyyryapuna on kaupungin valtuuskunta myöntänyt yhdistykselle mk 300. Kassan tila on seuraava: Tuloja: iltamista 302: 30, jäsenmaksuja 95: 50; menoja: 224: 50; säästö 173: 30.

Perustavassa kokouksessa 28 p. Helmik. 1892 valittiin esimieheksi kansakoulunopettaja hra A. Tietäväinen, vaan hänen paikkakunnalta muutettuaan valittiin hänen sijaansa kapteeni J. A. Lindman.

Yhdistyksen virkamiehinä ovat olleet: esimiehenä hra J. A. Lindman, merikapteeni, synt. 1851; vara-esimiehenä hra J. W. Juvelius, maisteri, s. 1863; sihteerinä hra J. W. Siipo, konttoristi, s. 1872; kassanhoitajana hra E. R. Lundvall, räätäli, s. 1849.

Jäsenluku on nykyään 112. Eronneiden lukumäärä 19. Paljoa ei yhdistyksemme ole voinut vielä aikaansaada eikä vaikuttaa itsensä ulkopuolelle, sillä sen työ on tarvittu yhdistyksen sisällisen elämän järjestämiseen. Vaan kuitenkin voimme tyytyväisyydellä muistella kulunutta vuotta, koska yhdistys on tämän ensimmäisen vaikutusvuotensa ajalla edistynyt paremmin kuin alussa voitiin toivoakaan. Toivossa että tuleva vuosi on oleva yhdistyksellemme vielä edullisempi, kuin kulunut, lupaa yhdistys parhaan kykynsä mukaan toimia työväen asian edistämiseksi ja sivistyksen koroittamiseksi paikkakunnalla.

Rauman Työväenyhdistys.

Perustettu v. 1892, huhtikuussa. Suomenkielinen. Yhdistyksen tarkoituksena on olla yhdyssiteenä Rauman ammatti-, työ- ja meriväen kesken edistääkseen heidän parastansa sekä henkilössä että aineellisessa suhteessa.

Yhdistyksellä oli vuoden kuluessa kaikkiaan 10 kokousta, joissa käsiteltiin 37 asiaa, niistä ratkaistiin 29, vaan 8 joko jäi toistaiseksi ratkaisematta tahi raukesi kokonaan. Johtokunta käsittelee ja päätti kaikkiaan 9 asiaa.

Kirjastoa ja lukusalia ei yhdistyksellä vielä ole.

Työväenkurseja on yhdistys aikaansaanut paikkakunnalla olevien asiaa harrastavien henkilöitten avulla. Opetusaineina on ollut kauno- ja oikeinkirjotus sekä luvunlasku. Opetusta on annettu neljä tuntia viikossa 60—85 henkilölle. Opettajat eivät ole nauttineet palkkaa toimestaan. Kurssien johtajana on toiminut kirkkoherra Vilh. Kaitila.

Muutamia kansantajuisia luennoita on pidetty.

Työmiehen päiväpalkka paikkakunnalla oli noin 2 markkaa ja vaihteli työajan pituus 7—12 tunnin välillä. Leipurien työaika 6—8, saaden 1 markkaa 50 pennin päiväpalkkoja. Läkki- ja pelttiseppien päiväpalkat olivat 2 markkaa sekä työaika 12 tuntia. Kehruu- ja värjäyslaitoksessa, jossa oli 8 henkilöä työssä, maksettiin 1 ja 2 markkaa 60 penniä 12 tunnin päivätyöstä. Kirjapainossa ja kirjansitomossa oli kaikkiaan 10 työntekijää, saaden 3 markkaa 50 penniä ja 2 markkaa 50 penniä työpalkkaa päivässä.

Ravintoyhdistyksen aikaansaaminen on yhdistyksellä ollut käsiteltävänä, mutta tämä hanke ei ole vielä toteutunut.

Työväenasunto-kysymys on niinkään nykyään vielä päätökseen saattamatta.

Yhdistyksen pyynnöstä on 4 henkilöä suostunut ilmaiseksi toimimaan työpaikan välittäjinä.

Sairasapukassan on yhdistys päättänyt perustaa, vaan on sen toimeenpaneminen kuitenkin vielä jätetty vähän tuonnemmaksi, kunnes hallitus julkaisee näitä kassoja koskevan lain.

Kaupunginvaltuusmieheksi tuli viime vaalissa 1 henkilö työväenluokasta valituksi, ja on työmiesten luku valtuuskunnassa Raunalla ²/₁₈-osaa.

Yhdistyksen toivomusta noudattaen päätti kaupungin maistraatti toimittaa julkiset vaalit kello 7—8 i. p. Samoin pyysivät kaupunginvaltuusmiehet, yhdistyksen toivomuksen mukaisesti, n. s. säkkikaupan poistamiseksi täältä uhkasakon määräämistä ei ainoastaan myyjälle vaan myös ostajalle. (Asia sittemmin kuitenkin raukesi syystä, että semmoista uhkasakkoa ei sallittu.) Yhdistys lausui toivomuksen valtuusmiehille parissa muussakin kunnallisessa kysymyksessä, jotka huomioon otettiin.

Työväenvakuutus-asiassa kannatti yhdistys yksimielisesti komitean enemmistön ehdotusta vapaaehtoisesta vakuutuksesta. Jotta saman asian vuoksi n. s. työväenvaltuuskunta kokoontuisi Helsinkiin, katsoi yhdistys myöskin suotavaksi.

Yhdistys, jolla ei vielä ole omaa huoneustoa, on kokouksiaan saanut pitää sekä kansakoululla että alkeiskoululla, ilman vuokraa niistä suorittamatta.

Yhdistys on viettänyt yhden iltaman, jossa väkeä oli noin 400 henkilöä.

Paikkakunnan sanomalehti („Rauman Lehti“) on myötuntoisuudella yhdistystä kohdellut.

Lahjaksi sai yhdistys kaupungin „vähäismyynti-osakeyhtiöltä“ 1,200 markkaa, niistä 1,000 mk sairaspukassan perustamista varten.

Yhdistyksen puheenjohtajana on alk. koulun v. t. rehtori V. Högman, synt. 18¹⁶/361; varapuheenjohtajana kirjailia K. H. Tiuhonen; kirjuri rahatoimikamarin sihteeri E. Heino, synt. 18¹⁹/361; rahastonhoitajana on kauppias Fredrik Lehtonen, synt. toukokuun 23 p:nä 1850; järjestysvaliokunnan puheenjohtajana on iltaopettaja Gustaf Lunden, synt. syysk. 19 p:nä 1843 ja juhlatuomikunnan puheenjohtajana kirjuri E. Heino.

Yhdistyksen jäseniksi kirjotti itsensä heti kun yhdistys oli perustettu 147 henkilöä; mutta koska jäsenmaksujen kantaminen erinäisistä syistä on myöhästännyt, niin ei varmuudella voi sanoa kuinka suuri jäsenluku oikeastaan lieenee.

Yhdistyksellä ei nykyään ole kuin kolme osastoa: johtokunta, juhlatuomikunta ja järjestysvaliokunta.

Savonlinnan Työväenyhdistys.

Perustettu Joulukuun 18 p. 1887, suomenkielinen; nykyiset säännöt vahvistettu Toukokuun 27 p. 1890.

Tarkoitus: sääntöjen 1 § kuuluu: „Savonlinnan kaupungin Työväenyhdistyksen tarkoitus on olla yhdyssiteenä Savonlinnan työväen keskuudessa ja edistää heidän parastansa sekä henkissä että aineellisessa suhteessa.

Yleisiä kokouksia pidetty 14, joissa on käsitelty ja ratkaistu 62 asiaa. Johtokunnan kokouksia on pidetty 33, niissä on käsitelty ja ratkaistu 133 asiaa, jotka suurimmaksi osaksi koskevat lainain antamista yhdistyksen kassasta.

Kirjasto, kokonaan suomalainen, perustettu v. 1890. Siinä oli vuoden lopussa 295 teosta 295:ssä niteessä, vuonna 1892 on annettu 570 kirjallinaa. Kirjaston arvo vuoden lopulla teki 1,005 markkaa.

Lukusalissa vuonna 1892 oli 6 sanomalehteä, kaikki suomalaisia.

Alkeiskurssit kestivät Lokakuusta v. 1891 Helmikuun puoliväliin 1892. Suomeksi opetettu joka sunnuntai yhteensä 2 tuntia *sisälukua, laskentaa ja kirjoitusta*. Alussa oli 60 oppilasta mutta oppilaitten vähyyden tähden täytyi kurssit lakkauttaa. Kustannukset kaupunki maksanut viinaverorahojen osuudesta.

Luentoja ei ole pidetty muulloin kuin erityisissä iltamissa. *Sairausapua* annettu 2:lle henkilölle, yhteensä 25 markkaa.

Käsityölaitosten tarkastus on olemassa, vaan työmiehiä ei ole siinä osallisina.

Valtuusmiehistössä ei ole yhtään työmiestä.

Lausuntoja: Helsingin työväenyhdistykselle työväen vaikuutusasiasta ja työväen valtuuskunnan asettamisesta. — Edellisestä asiasta on myös annettu maistraatin vaatima lausunto, puoltamalla *pakollista* sairausvakuutusta.

Ylemmistä kansanluokista kuului yhdistykseen noin 15 henkilöä.

Paikkakunnan sanomalehti kohdellut työväen asiaa välipitämättömyydellä.

Lahjoja: Anniskelu-osakeyhtiö on sairaus- ja hautausapurahastoon lahjoittanut 200 markkaa.

Yleisiä huveja: yhden arpajaiset ja 2 muuta iltamaa, joista tuloja on ollut yhteensä 239: 09 p.; osanotto iltamiin ollut laimea.

Yleisen rahaston tila: sairaus- ja hautausapurahastossa säästöä vuoden lopussa 2,173: 93 p., kirjastorahaston säästö 29: 72 p. ja yleisen rahaston säästö 199: 93 p. Tuloja kaikkiaan vuoden ajalla 863: 63 p. menoja kaikkiaan 532: 44 p., tuloja enemmän kuin menoja 331: 19 p.

Jäsenmaksuista tuloja 249: 35 p.

Puheenjohtaja Pekka Sallinen kansakoulun opettaja 32 v. vanha, tullut puheenjoht. 1892. Varapuheenjoht. maisteri Pekka Brax 29 v. vanha, tullut 1892. Sihteerinä toimii esimies.

Rahastonhoitaja lehtori Auk. Snellman, 35 v. vanha. Toimeen astunut v. 1890.

Jäseniä vuoden alussa 63, vuoden lopussa 79.

Sortavalan Työväenyhdistys.

Aate Työväenyhdistyksen perustamisesta heräsi Sortavalassa jo muutama vuosi ennen kuin sen nyt voimassa oleville säännöille hankittiin asianomainen vahvistus. Työväenyhdistyksen syntysanat lähtivät täällä itse työväen keskuudesta. Alussa toimi yhdistys asianomaisten luvalla väliaikaisesti vahvistetuilla säännöillä ja nimitys „Sortavalan Työväenyhdistys“ — monien muiden nimi-ehdotusten ohessa — annettiin sille jo perustavassa kokouksessa, joka pidettiin 24 p. Helmikuuta v. 1889. Vuoden ajan toimi yhdistys yllämainittujen väliaikaisten sääntöjensä mukaan, pitäen n. s. keskustelukokouksia, joissa jokaisella jäsenellä oli tilaisuus pitää esitelmää, lausua runoja, esitellä keskustelukysymyksiä ja lausua julki mielipiteensä niistä.

Kun tämä koetus-vuosi oli kulunut umpeen ja yhdistys näytti kaikin puolin elämänhaluiselta ja virkeältä, ruvettiin seuraavan vuoden alussa tekemään yhdistykselle uusia sääntöjä, samanlaisia kuin maamme muillakin Työväenyhdistyksillä. Nämä uudet säännöt, jotka luettiin ja hyväksyttiin yhdistyksen kokouksessa 9 p. Maaliskuuta v. 1890, saivat Viipurin läänin Kuvernöörin vahvistuksen samana vuonna ja niiden mukaan on yhdistys toiminut ja ollut yhdys-siteenä paikkakunnan työväen kesken sekä voimainsa mukaan koettanut edistää heidän parastansa sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa.

Vaikka yhdistys nimenomaan perustettiin työntekijäin ja eri ammatteja opiskelevan nuorison omasta harrastuksesta, on tämä nuoriso samoin kuin osa vanhemmistakin työntekijöistä välinpitämättömänä vuosi vuodelta vetäytynyt syrjään, ottamatta osaa yhdistyksen toimintaan. Sitä vastoin yhdistyksen toimeenpanemissa huvi-iltamissa on heidänkin puolestansa osanotto ollut jotenkin vilkas ja runsaanpuoleinen. Tähän laimeuteen henkisten harrastusten alalla, jota ainakin alussa sanottu nuoriso ja työntekijät niin lämpimästi kannatti, on voinut vaikuttaa muutamien innokkaampien jäsenten poismuutto paikkakunnalta.

Yhdistyksen toimeenpanemat keskustelukokoukset useinkin ovat olleet jotenkin vilkkaita ja huvi-illamat miellyttäviä ja jaostuttavia. Esitelmät niissä ovat olleet opettavia ja kansanta-

juisia, sitä paitsi on iltamien ohjelmaan kuulunut laulua, joskus pienempi näytelmä, runon lausuntoa ja vähän tanssiakin. — Kaupunkimme yleisö on ylimalkaan osoittanut myötätuntoisuutta yhdistystä kohtaan ruveten siihen jäseniksi ja lukuisasti käyden huvi-iltamissa.

Yhdistyksen puheenjohtajana alkuaikana oli mallikoulun johtaja hra A. Pietikäinen ja rahastonhoitajana työmestari K. Lappalainen.

* * *

Vuonna 1892 on yhdistyksen toiminta ollut kuta kuinkin hiljaista. Sen lienee vaikuttanut paikkakunnalla, samoin kuin koko maassamme, vallitseva yleisen ajan ahtauden tuottama lama sekä se seikka, että samat jäsenet kuuluvat useampiin eri yhdistyksiin ja seuroihin. Yhdistys on kokoontunut vuoden kuluessa neljä eri kertaa keskustelemaan ja päättämään sen toimintaa koskevista asioista. — Yhdistyksen johtokunta on samassa tarkoituksessa kokoontunut niinkään neljä kertaa.

Huvi-iltamia on yhdistys vuoden kuluessa pannut toimeen kolme ja yhden hanki-retken.

Yhdistys on vuoden kuluessa antanut rahastostansa kahdeksankymmentä markkaa apurahoja, joista osa on annettu kerjäläispoikain työkoulun ylläpitämiseksi ja osa paikkakunnan hätä-apukomitealle hädänalaisten auttamiseksi Itä-Karjalassa.

Yhdistys on edellämainittuna vuotena, samoin kuin parina edellisenäkin, saanut lahjaksi kaupungin-valtuusmiesten kautta 200 Smk anniskeluyhtiön voittorahoja.

Yhdistys on ylläpitänyt nais-äänistä laulukuoroa, johon on kuulunut toistakymmentä jäsentä. Laulujen harjoittamista varten hankki yhdistys jo edellisenä vuotena pienemmän urkuharmonion sekä on rahastostansa maksanut laulunjohtajan palkan. Laulukuoro on saanut harjoitella hyöryttömissä huoneissa. Laulukuoron jäsenet ovat olleet vapautetut yhdistyksen jäsenmaksusta.

Yhdistyksen rahaston tila oli Joulukuun 31 p. 1892 seuraava:

Tuloja:

Säästöä edelliseltä vuodelta	269: 44
Jäsenmaksuja	218: —
Anniskeluyhtiön voittorahoja	200: —
Tuloja iltamista y. m.	390: 50
Summa <i>Smf.</i>	1,077: 94

Menoja:

Kaikenlaisia menoja yhteensä	455: 90
Rahaa säästössä	622: 04
Summa <i>Smf.</i>	1,077: 94

Yhdistyksen puheenjohtajana on ollut seminaarin lehtori E. Hagfors, syntynyt 1859, valittu toimeensa 1890; varapuheenjohtajana kirjansitoja J. Anttonen, synt. 1864, valittu toimeensa 1892; kirjuriina kirjapainotaituri K. V. Helander, synt. 1862, valittu toimeensa 1889; rahastonhoitajana kelloseppä R. Edelman, synt. 1858, valittu toimeensa 1890.

Vuonna 1892 on yhdistykseen kuulunut 90 jäsentä; näiden joukossa 26 säätyhenkilöä. Edelliseen vuoteen verraten on yhdistyksen jäsenluku yhtä suuri.

Tällainen on Sortavalan Työväenyhdistyksen toiminta alusta alkaen kuluneeseen vuoteen asti ollut ja toivoo se edelleen voitavansa paikkakunnalla toimia työväen henkisten ja aineellisten etujen edistäjänä ja valvojana.

Tampereen Työväenyhdistys.

Perustettu v. 1887. Suomenkielinen.

Yhdistyksen tarkoituksena on työväestön edistäminen ja kohottaminen henkisessä, siveellisessä ja aineellisessa suhteessa, sekä samalla yhdyssiteenä oleminen työväestön kesken. Tätä

tarkoitusta kokee Tampereen Työväenyhdistys toteuttaa lukusalia ja kirjastoa kannattamalla, alkeisoppijaksoja, luentoja ja esitelmää toimeenpanemalla, keskusteluilla yleisistä ja työväen tilaa koskevista asioista, joilla keskusteluilla on varsinkin koetettu saada selkoa tätä tilaa rasittavista epäkohdista ja myöskin, mikäli mahdollista, ryhdytty toimenpiteisiin niitten poistamiseksi. Tunnustuen laulun ja soiton jalostavan vaikutuksen, on yhdistys samoin ylläpitänyt laulu- ja soittokuntaa, sekä työväestön virkistyttämiseksi toimeenpannut työväelle soveliaita iltamia.

Vuoden 1892 kuluessa on yhdistys pitänyt 13 kokousta, joissa on käsitelty 90 asiaa. Monet asiat ovat kuitenkin olleet uudistetun käsittelyn alaisena ja täksi vuodeksi on jäänyt 6 asiaa. Kokouksen ohjelmissa on aina ollut, paitsi keskustelua määrättyistä asioista, esitelmä jostain yleisestä tai työväen kysymystä koskevasta aineesta, laulua, soittoa, lausuntoa, kuvaelma j. n. e.

Johtokunta on vuoden kuluessa ollut koossa 18 kertaa ja on sen käsiteltävänä ollut 148 asiaa.

Yhdistys omaa oman talon tontilla n:o 188 Lätisen esplanadi- ja Hallituskatujen risteyksessä. Tämän talon osti yhdistys 1889 ja muutti siihen asumaan Kesäkuun 1 p:nä 1890. Talo sisältää yhden asuinrakennuksen, jossa on tilava sali (13×9 metriä), näyttämöllä ja pukuhuoneilla varustettu, lukusali, kirjastohuone, bufetti, talouden hoitajan asunto ja etehisiä. Alusta alkaen on yhdistyksen huoneustossa anniskeltu ainoastaan virvoitusjuomia, eikä mitään päihdyttäviä juomia. Yhdistyksen talon kirjaan pantu arvo tekee nyt 26,259: 20 ja rasittaa sitä 17,500 mk suuruinen kiinnitysvelka, josta 10,000 mk kaupungille 4 0/0 korolla. — Työväen asiaa koskevia kokouksia varten annetaan huoneusto ilmaiseksi.

Yhdistyksen lainakirjastossa on 774 kirjaa, pääasiallisesti suomalaisia, ainoastaan muutamia työväenkysymystä koskevia ruotsalaisia kirjoja löytyy, sekä jokunen lahjaksi saatu ruotsalainen romaani. Kirjaston rahallinen arvo on 2,294 mk 68 p. Vuoden 1892 kuluessa tehtiin kirjastosta 614 lainausta. Lisää kirjoja tuli 96 niistä, joitten arvo on 290 mk 65 p.

Lukusalissa on 28 suomalaista, 4 ruotsalaista sanomalehteä, joista 2 ulkomaalaista. Lahjaksi on Köpenhaminasta saatu „Blad for Arbeiderforeningen af 1860“.

Alkeisoppijaksoja on vuoden kuluessa toimeenpantu kirjapidossa, jossa oli 88 oppilasta, kirjoituksessa, 82 oppilasta, luvunlaskussa, 89 oppilasta ja piirustuksessa, 61 oppilasta. Pääsy

näihin oppijaksoihin, jotka ovat kestäneet noin 25—30 tuntia, on ollut kaikille vapaa ja on kansakoulujen johtokunta hyvän tahtoisesti antanut huoneita ilmaiseksi näitä varten. Niitten, samoin kuin luentojenkin kustannukset ovat suoritettut yhdistyksen yleisistä varoista.

Luentoja pidettiin vuoden kuluessa 2 sarjaa, fysiikassa ja isänmaan historiassa. Kun ei saatu luentojen pitäjää, ei voitu enemmän luentoja pitää. Sen ohella on pantu toimeen lyhempiä esitelmiä kokouksissa ynnä muissa sopivissa tilaisuuksissa.

Opetusta on yhdistyksen puhujaseuran toimesta annettu runon lausumisessa ja pani mainittu puhujaseura myöskin toimeen kilpailuja esitelmän pidossa, runon lausumisessa ja kertomuksen lukemisessa, joista jaettiin kirjapalkintoja.

Muuta opetusta ei yhdistyksen toimesta ole annettu, mutta sopinee tämän yhteydessä mainita, että yhdistyksen alkuun panna ja toimesta on tänne perustettu talouskoulu jossa naisille annetaan opetusta talouden pidossa ja ruuan laittamisessa. Koulussa pidetään vuosittain kolme oppijaksoa, kukin kolme kuukautta ja on vapaaoppilaspaiikkoja Tamperelaisille.

Tilastollisia tietoja työväen tilasta, palkoista ja työajasta on yhdistys kerännyt, mutta koska nämät runsaat ainekset eivät vielä ole järjestetyt ja osaksi myöskin ne eri toimikunnat jotka eri tehtaista y. m. näitä tietoja keräävät, eivät vielä ole tietojaan ehtineet järjestää, ei mitään yleiskatsausta oloista viime vuodelta voi antaa tällä kertaa. Mainittakoon kuitenkin, että työväestö on lausunut useoita hyvinkin huomioon otettavia toivomuksia, jotka osaksi jo ovat olleet, osaksi tulevat keskustelun alaisiksi työväenyhdistyksessä.

Työajan lyhennystä ovat vaatineet kaikki ja samalla lausuneet että olisi toimeen saatava lain säättämä työpäivä. Mitä tulee sen pituuteen on toisaalta sitä esitetty 11 tuntiseksi, mutta enemmistö näyttää puoltavan 10 tuntista työpäivää.

Yö- ja pyhätyön poistamista ovat ne ammattilaiset, etenkin leipurit, vaatineet, joissa vielä yö- ja pyhätyötä tehdään ja ovat vaatimuksiensa tueksi tuoneet hyvinkin päteviä syitä. Muutamissa ammateissa näkyy työaika olevan hyvinkin säännötön ja on toivottu, että säännöllinen työaika tulisi käytäntöön otetuksi.

Työpalkkain, jotka viime aikoina ovat tuntuvasti alenneet, suhteen ovat ulkotyömiehet lausuneet toivomuksen, että ne maksettaisiin perjantaisin, eikä, kuten nyt, lauantaisin, jotta työväestö saisi lauantaisin suoraan maalaisilta ostaa elintarpeensa, eikä välikauppiailta korkohinnoilla.

Sekä tiedustelun että keskustelun alaisena ovat olleet oppilassuhteet, joissa todella näyttää vallitsevan mitä suurimpia epäkohtia. Useoissa ammateissa näyttää oppilaita pidettävän suhteettoman paljon, vahingoksi oppineille työntekijöille. Oppiaika ei myöskään ole säännöllinen, eikä määrätty ja samoin on laiminlyöty oppilaitten silmällä pito ja siveellinen kehitys. Oppilaitten koulunkäynti ei myöskään ole minkään valvoman alaisena, löytyyppä ammattilaisia, jotka, sen sijaan että kehottaisivat oppilaitaan koulussa käymään, vastustavat sitä.

Terveystiedustelun suhteet eri ammateissa ja työpaikoissa antavat myöskin paljon muistutusten ja toivomusten aihetta, eikä mitään tarkastusta ole käsityölaitoksissa tapahtunut. Työhuoneitten siivoaminen ja tuulettaminen varsinkin laiminlyödään. Ammattitarkastus, jonka täkäläinen työväestö niin suurilla toiveilla vastaanotti, ei työväestön mielestä ole läheskään tyydyttävällä kannalla, sen on työväestö useissa kokouksissa julkilausunut ja samalla mitä vakavimmin toivonut, että tarkastaja toimisi siten, että saavuttaisi myöskin työväen luottamuksen.

Periaatteellisen keskustelun alaisena on yhdistyksessä vuoden kuluessa ollut muutamia asioita, kuten esim. kysymys muuttoapujen myöntämisestä hävitettävän kaupunginosan, Kyttälän, asukkaille, ja puollettiin tällaisten apujen myöntämistä. Keskustelupöytäkirja lähetettiin kaupungin valtuusmiehille, jotka myönsivätkin muuttoapua.

Keskusteltu on myöskin työkansan puutteenalaisesta tilasta ja syistä siihen, jona lausuttiin että työkanasa yleensä vielä on ja sitä pidetään tiedottomuuden tilassa, että lasten kasvatus laiminlyödään ja toivottiin, että säätyhenkilötkin ryhtyisivät toimiin työväen tilan parantamiseksi. Työväen tulisi yleiseen kannattaa työväen pyrintöjä, niin toivottiin ja maalais-työväen suhteen, että he saisivat oman maatilkun viljelläkseen.

Tämän yhteydessä keskusteltiin säästäväisyydestä ja tarkautettiin, että jo lapsesta tulisi kasvattaa ja totuttaa säästäväisyyteen ja toivottiin, että perustettaisiin koulu-säästökassoja, jotka ovat muualla hyvää vaikuttaneet.

Sairaskassan tilasta, jonka yhdistys on perustanut, oli myös keskustelua, osanotto kassaan kun on pieni. Suurimmilla tehtailla (puuvilla-, pellava-, paperi- ja verkatehtaalla sekä konepajalla) on oma pakollinen sairaskassansa ja jonkun tehtaan väki on tapaturmia vastaan vakuutettu, mutta muu työväestö on aivan turvaton sairauden ja tapaturman varalta. Vaikka onkin tarjona yleinen sairaskassa, ei työväestö sitä käytä, vaan on

kerrassaan välipitämätön sen suhteen ja puoltaa siis tämänkin pakollista sairaskuuntusta.

Kun yhdistys on aina ollut raittiuden kannalla ja myöskin ryhtynyt muuttamiin käytännöllisiin toimenpiteisiin raittiuden hyväksi, otettiin käsiteltäväksi kysymys kieltoain vaikutuksesta työväen tilan parantamiseen ja myönnettiin yleiseen, että kielto-laki parantaisi työväen tilaa ja sitä siis on harrastettava mutta sen ohella tarvitaan voimia työväen asian ajamista varten.

Yhdistys ryhtyi myöskin ajamaan esitystä, että Tampe-reella saataisiin toimeen maksuton kansakouluopetus kaikille ja on sen suuntainen esitys tehty kaupungin valtuusmiehille. Toi-voa myöskin on, että kansakoulujen lukukausimaksut, jotka nyt rasittavat työväestöä, tulevat poistetuiksi.

Työväen osanotto kunnalliseen elämään on niitä asioita, joita Tampereen Työväenyhdistys etupäässä on harrastanut. Myönnettävä yleensä on, että täällä työväestö, varsinkin tehtaai-laiset, harrastavat kunnallisia asioita, mutta mitään eivät he voi niihin vaikuttaa, paitsi määrättyt verot suorittamalla. Tampere on nimittäin erään Keis. Senaatin päätöksen kautta asetettu poik-keustilaan, jollaisessa muut kaupungit tiettävästi eivät ole. Täällä on näet äänioikeus evätty tehtaan työväestöltä syystä, että he muka ovat toisen isäntävallan alaisia. Näin ollen on noin $\frac{3}{5}$ Tampereen kunnallisveroja maksavista jäsenistä äänioikeutta vailla kunnallisvaaleissa. Tämän epäkohdan poistamista pitää Tampe-reen Työväenyhdistys tärkeimpänä tehtävänä. Siihen suuntaan onkin alusta alkaen toimittu ja on toivoa saada tämä poikkeus-tila poistetuksi. Säätyjen avulla ja myötävaikutuksella se vaan voi tapahtua ja on yhdistys ryhtynyt toimenpiteisiin, että asia tulee valtiopäivillä uudelleen esille.

Muuten on yhdistys koettanut harrastuttaa työväestöä kun-nallisvaaleihin hankkimalla otteen ääniluettelosta huoneustoonsa työväestön nähtäväksi, kehoittamalla ammattilaisia ottamaan osaa vaaleihin, panemalla toimeen kokouksia, joissa vaaliasiaa ja kun-nallista itsehallintoa on selitetty j. n. e.

Työväenyhdistyksen tekemän anomuksen johdosta on kau-pungin maistraatti sovelluttanut vaaliajan niin, että työväestökin voi, mitään haittaa työlle tapahtumatta, saapua vaaliin. Mitään ehdokaslistaa kunnallisvaalia varten ei yhdistys ole tehnyt, mutta lausunut toivomuksia, että työväen etuja harrastavia hen-kiloita asetettaisiin ehdokkaaksi. Näitä yhdistyksen lausumia toivomuksia onkin suomalainen puolue noudattanut ja ovat yh-distyksen esittämät tulleetkin valituiksi, vaikka on niinkin hul-

lusti käynyt että ehdokkaaksi asetettu työnjohtaja tehtaasta on tehtaan työmiehenä julistettu äänioikeudettomaksi. Varsinaisia työmiehiä ei yhdistys ole juuri valtuusmiehiksi ehdottanut, kun ei ole ollut sopivia, varsinkaan kun ei tehtaan työmies ole vaali-kelpoinen.

Mitä tulee valtiollisiin vaaleihin on yhdistys lausunut mie-lipiteenään, että vaalioikeus olisi ulotettava työväestölle ja ääni-määrä rajoitettava, vaikkei jälkimäisen asian suhteen ole mihin-kään toimenpiteisiin ryhdytty.

Aijotun yleisen työväenkokouksen kysymyksistä on yhdis-tys vuoden kuluessa antanut lausuntoja, jotka ovat seikkaperäi-sesti julkastuina yhdistyksen vuosikertomuksessa.

Näitä lausuntoja on valmistunut seuraavat: Lausunto ko-timaisen työn suosimisesta, jossa yhdistys pohjustuksen lisäksi tarkkautti, että teollisuuden harjoittajat ovat välipitämättömiä teostensa tunnetuksi tekemisen suhteen ja että olisi kotimaisen teollisuuden kauppiaita perustettava ja sopivia mallia ja raaka-aineita hankittava.

Naistyöntekijäin asemasta teollisuudessa, jossa yhdyttiin pohjustajan ehdotukseen ja toimeen pannussa tiedustelussa ha-vaittiin paljon epäkohtia naisten asemassa.

Elinkeinolakia koskevassa kysymyksessä hyväksyttiin poh-justajan esitys.

Normaalityöpäivää koskevassa asiassa puollettiin lain säätä-mää 10 tuntista työpäivää.

Progressiivista veroitusta kannatettiin ja tehtiin suunni-telma sen toteuttamiseen.

Ravinto-, tuottele- ja asuntoyhdistyksen suhteen hyväksyt-tiin pääasiassa pohjustajan lausunto. Työväenedustamisesta kun-nallisella alalla huomautettiin pohjustajan jättäneen syrjään tär-keimmän seikan, sen nimittäin, ettei työväestö ole äänioikeutettu, mikä seikka herätti yhdistyksessä suurta kummastusta, kun oli luultava, että pohjustaja valtiopäivillä oli saanut tiedon asiasta.

Ei luultu virallisista ammattiyhdistyksistä olevan suurta apua työväen asialle, joten ei sitäkään kohtaa kannatettu. Kol-mas työväen valtiollisia oikeuksia koskeva kohta sai sitä vastoin kannatusta.

Työväen osallisuus voittoon hyväksyttiin kyllä periaat-teessa, mutta sen toteuttamisen suhteen päätettiin asettua odot-tavalle kannalle, kun ei ole kokemusta maassamme siitä.

Työväenyhteisvaikutusta pidettiin toivottavana ja toivot-tiin saatavan oma äänenkannattaja ja yhteisiä kokouksia. Sa-moin puollettiin ammattiyhdistyksen yhteisvaikutusta.

Kaupungin valtuusmiehille tehtiin esitys urheilu- ja kisa-kentän hankkimisesta nuorisolle. Tämä esitys ei kuitenkaan saavuttanut kannatusta, vaan jäi se toiseen aikaan.

Työväen asuntokysymys on ollut Tampereen työväenyhdistyksen harrastuksen esineenä koko yhdistyksen olemassa olo-ajan. On hankittu aineksia kysymyksen valaisemiseksi, laadittu kaupungin valtuusmiehille seikkaperäinen ehdotus asiasta ja saatukin niin paljon aikaan, että tänne on perustettu „Työväenasuntorahasto“, jossa nykyään on noin 80,000 mk. Sen käyttämisestä ei vielä ole pyydetty.

Vuoden 1892 kuluessa oli tämä työväen asuntokysymys kahdessakin muodossa käsiteltävänä. Helsingin työväenyhdistyksen pyynnöstä tehtiin sille selkoa tšekäläisistä työväenasunnoista ja ryhdyttiin myöskin toteuttamaan työväen asuntojen aikaan saamista. Laadittiin pohjapiirros työväen asunnoiksi järjestettävälle kaupungin osalle ja piirustusehdotuksia työväen asunnoille, sekä esitettiin kaupungin valtuusmiehille, että ryhdyttäisiin rakentamaan työväenasuntoja. Asia ei vielä ole lopullisesti ratkaistu.

Työväenasuntoja ei Tampereella sanottavasti ole. Niitä on ainoastaan puuvilla- ja paperitehtaalla, joissa kummassakin noudatetaan n. s. kasarmijärjestelmää. Useita perheitä asuu yhdessä rapussa, heillä on yhteinen kyökki j. n. e. Pellavatehtaalla on muutamia myöhemmin rakennettuja, ajanmukaisia työväenasuntoja, joissa kullakin perheellä on oma rappunsa ja keittiönsä. Samaa järjestelmää on yksityistenkin talojen uutisrakennuksilla ryhdytty noudattamaan.

Ravintoyhdistyksen perustamisesta työväen keskuuteen on ollut puhetta. Tosin löytyy täällä työväen ravintoyhdistys, jonka noin 10 vuotta sitten perustivat tehtaan työmiehet. Oltuaan keskinäisten rettelöiden tähden lamauksissa on se nyt taasen alkanut kohota, osoittaen virkeätä elinvoimaa.

Lipun sai yhdistys vuoden kuluella lahjaksi naisjäseniltään. Lippu on valkoisesta merinosta ja sen keskelle on viheriän köynnöksen ympäri ommeltu kullalla kirjainet „T. T. Y.“. Lippu vihittiin yksinkertaisella juhlallisuudella.

Lahjaksi on yhdistys muuten saanut Teollisuushallitukselta sen tiedonantoja, kaupungin valtuusmiehiltä 1,000 mk anniskeluvaroja, yhdistyksen ompeluseuralta 125 mk ja juhlatoimikunnalta 690 mk.

Muutenkin on yhdistys saanut kannatusta ja apua sen ulkopuolella olevilta kansalaisilta, vaikka toisaalta löytyy sellaisia-

kin, jotka epäluuloisin silmin katselevat työväenyhdistystä ja työväen pyrintöjä.

Sanomalehdistöstä ovat „Aamulehti“ ja „Tampereen Sanomat“ aina lämpymästi ja myötätuntoisudella kannattaneet yhdistyksen pyrintöjä — jälkimmäisen mukana ilmaantuukin yhdistyksen äänenkannattaja „Kansalainen“ — kun taasen „Tampereen Uutiset“ on ollut välinpitämätön, jopa penseäkin yhdistykselle ja vastustanut työväen pyrintöjä, „Tammerfors Aftonblad“ samoin välinpitämätön.

Vuoden kuluessa on yhdistyksen huvitoimikunta pannut toimeen yhden kansanjuhlan, 5 iltamaa ja 2 seuranäytelmää, joissa näyteltiin Minna Canthin „Kovan onnen lapsia“. Iltamain ohjelmassa on ollut soittoa, laulua, esitelmää, pieni näytelmä tai kuvaelma j. n. e. Väkeä on ollut yleensä runsaan puolisesti näissä kaikissa. Tuloja näistä on ollut yhteensä, 2,069 mk 51 p., niitten kustannukset ja menot tehneet 1,665 mk 59 p., joten puhdas säästö on tehnyt 403 mk 92 p:nä.

Yhdistyksen sekaköörissä on ollut noin 25 jäsentä. Sen samoin kuin soittokunnankin johtajana on ollut puuvillateht. työm. Ernst Lindroth. Soittokunta on 12 miehinen torvisoittokunta. Laulu- ja soittokunnalla on ollut erityinen pienempi rahasto menojaan ja tarpeitaan varten. Sen säästö teki vuoden lopulla 123 mk 1 p.

Yhdistyksen rahastolla oli vuoden kuluessa tuloja 4,337 mk 70 p., joista 1,491 mk 50 p. jäsenmaksuista, sekä menoja 3,766 mk 16 p., joten säästöä 571 mk 54 p.

Yhdistyksen omaisuuden arvo teki vuoden lopulla yhteensä 37,764 mk 60 p., josta kiinteistö 26,259 mk 20 p., kalusto 1,069 mk 6 p., kirjasto 2,467: 91 p., nuotteja, soittokoneita y. m. 3,261 mk 48 p., ompeluseuran varat 304 mk 50 p., rahaa kassassa ja talletustilillä 1,402 mk 45 p. Velkaa oli 19,500 mk, joten puhdas omaisuus teki 15,264 mk 60 p.

Yhdistyksen virkailijat ovat olleet; Lindberg, K. G., tehtailija, puheenjohtaja, synt. 18²⁵/547, valittu 1890; Grönroos, Gust., räätäli, varapuheenjoht., s. 18¹/647, v. 1891; Renström, Kaarlo, sanom.toim., sihteeri, s. 18¹⁷/1260, v. 1887; Wallenius, Aug. teht.kirjuri, rahaston hoitaja, s. 18³⁰/353, v. 1889; Pokki, Antti, rakenn.mestari, juhlatoimik. puheenjohtaja, v. 1892; Form, Jaakko, teht. työmies, kirjaston hoitaja, v. 1891.

Erityistä opetuskomiteaa ei ole ollut, vaan on johtokunta pitänyt huolta näistä asioista.

Tampereen Työväenyhdistyksen jäsenluku teki vuonna 1892 1,120 henkeä, joista 2 alituista jäsentä. Jäsenluku oli edellisiin vuosiin verraten melkoisesti kasvanut.

Yhdistyksen keskuudessa on toiminut puhujaseura teht. työmies H. Lindroosin johdolla. Jäseniä siinä on 55 ja pitää se kokouksiaan sunnuntaisin klo. 4—6 j. pp. Kokousten ohjelmassa on esitelmiä, lausuntoa ja keskustelua.

Naisten lukuseura, joka pitää kokouksia maanantai-iltoina.

Sairaus- ja hautausapukassan on yhdistys perustanut, mutta vaikka se on avoin kaikille, on siihen liittynyt tavattoman vähän jäseniä. Kassan pohjavarasto teki vuoden lopulla 2,232 mk 12 p., apurahaston säästö 606 mk 2 p. Sairasapuja annettiin vuoden kuluessa 40 mk.

Osastoina ovat yhdistykseen liittyneet:

Suutarien ammattiyhdistys, perustettu 1890, puheenjohtaja suutarimest. A. Partanen. Vuoden kuluessa on yhdistys 8 kokouksessa käsitellyt 62 asiaa, joista tärkeimmät ovat olleet: säännöllisen työpäivän aikaan saaminen, opetuksen hankkiminen ammatilaisille, kotimaisen työn suosiminen, yleisen työväen kokouksen asiakirjat ja työväen sairastakuutus. Yhdistyksellä on ollut eri huvitoimikunta, joka on pitänyt 5 iltamaa.

Räätälien ammattiosasto, perustettu 1891, puheenjohtaja sälli G. Silvan. Tärkeimmät käsitellyt asiat ovat olleet: ompelijattarien asema, elinkeinolakiin toivottavat muutokset, oppilaitteen koulunkäynti, työhuoneitten kunto, kotimaisen työn suosiminen j. n. e. Osaston huvitoimikunta on pitänyt 6 iltamaa.

Kirjapainajainyhdistys, perustettu 1892, puheenjohtaja konemestari J. V. Hellberg. Yhdistys on käsitellyt etupäässä ammattiasioita ja pani toimeen kirjapainotaidon 250-vuotisen muistojuhlan, joksi julkaistiin juhlalehti. Yhdistys otti myös osaa yleiseen kirjapainajain kokoukseen. Yhdistyksellä on oma sekakööri neiti Vendla Lundelinin johdolla. Huvitoimikunta on pannut toimeen 3 iltamaa ja laivaretken.

Tehtaalaisseura, perustettu 1892, puheenjohtaja 1892 teht. työm. Ernst Lindroth, 1893 teht. työm. H. Lindroos. Seuran kokouksissa on keskusteltu yleisen työv. kokouksen kysymyksistä, seuran toiminnan järjestämisestä y. m. asioista. Seuran huvitoimikunta on pannut toimeen 2 huvimatkaa ja 5 iltamaa.

Rakennusmestari ja mekaniikkoklubi, perustettu 1892; puheenjohtaja rakennusmestari A. Pakki. Kokouksia on pidetty 9, tärkeimmät asiat ovat olleet: ulkotyöväen olot, kaupungin rakennusalat, työtoimiston hankkiminen, piirustusopetuksen antaminen j. n. e. Klubi on viettänyt yhden iltaman.

Turun Työväenyhdistys.

Perustettiin v. 1887 kaksikieliseksi, kuitenkin niin että sääntöjen mukaan ainoastaan Suomi on pöytäkirjakielenä eikä puheita kokouksissa käännetä. Sen tarkoituksena on „jäsentensä aineellinen ja henkinen edistäminen“.

Erittäin tärkeänä toimena on yhdistys pitänyt jälkimäistä tointa, joka pääasiallisesti on jätetty eräälle vakinaiselle opetusvaliokunnalle. Sen toimeenpanema kansanopetus käsitti v. 1892 — joka yksin tässä katsauksessa otetaan lukuun — alkeiskursseja laskennossa, kirjanpidossa, oiko-, aine- ja kaunokirjoituksessa, kansanopistokursseja Suomen historiassa, Suomen ja Ruotsin kielessä sekä Suomen yhteiskunta-opissa ynnä 19 kansantajuista luentoa (sekä yksinäisiä että sarjoissa) tieteen eri aloilta. Alkeis- ja kansanopistokurssit ovat olleet täydelleen kaksikielisiä, ainoastaan luennot pidettiin yksinomaan Suomen kielellä koska muut ovat toimittaneet ruotsinkielisiä luentoja. Opetusta alkeiskursseissa nauttivat 75 henkeä kevät ja 63 syyslukukaudella. Näistä olivat 94 suomen- ja 44 ruotsinkielisiä, yhdistyksen jäseniä oli 40 ja ulkopuolelta 98, naisia 52 ja miehiä 76. Kansanopistokursseissa, jotka vasta syksyllä pantiin toimeen, on ollut 24 suomen- ja 14 ruotsinkielistä osanottajaa, ja ovat ne kukin käsittäneet 20 tuntia (yhteiskunta-oppi 10 t.); alkeiskurssien tuntimäärä on niinkään ollut 20 lukukaudella, paitsi kirjanpidossa 30 ja ainekirjoituksessa 7½. — Sekä kaupungin valtuusto että säästöpankki ovat sangen auliisti kannattaneet mainittuja kursseja ja luentoja. Edellinen myönsi vuodeksi 1892 anniskeluyhtiön voittorahoista 1,000 mk alkeis- ja kansanopistokursseihin ja jälkimäinen voittovaroistaan saman summan alkeiskursseihin ja luntoihin. Joka alkeiskurssista on osanottaja maksanut 1 mk (jäsen 50 p:nä) ja kaikista kansanopistokursseista yhteensä 2 mk, luntoihin, joissa jotkut orkesterin jäsenet ovat velvolliset soittoa esittämään, on pääsy ollut 5 p. (jäsen ilmaiseksi).

Yhdistyksen kirjasto on vielä pieni ja varojen puutteessa on melkein yksinomaan täytynyt turvautua lahjoihin. Suomalaisia kirjoja oli v. 1892 lopussa 195, ruotsalaisia 65; lainoja

on annettu: suom. 402, ruots. ei yhtään. Lukusalissa on ollut 14 suomalaista ja 3 ruotsalaista sanomalehteä ja aikakauskirjaa.

Asioista, joita yhdistys kysymyksessä olevan vuoden kuluessa 17 kokouksessa on käsitellyt, kaikkiansa 63 (42 ratkaistua), on epäilemättä sille itselle tärkein se, joka koski oman huoneuston hankkimista yhdistykselle. Jo vuodesta 1889 on yhdistyksellä ollut käytettävänä huoneusto, jossa on suuri, 5,4 meetr. korkea, 9 meetr. leveä ja 12 meetr. pitkä näyttämöllä varustettu sali, ynnä 4 jotenkin tilavaa huonetta ja kyökki. Mutta vasta v. 1892 sai yhdistys sen ynnä 2,353 kuut. meetr. suuruisen tontin omaan huostaansa alkuperäisestä hinnasta 38,300 m. siten, että valtuusto myönsi tarkoitukseen 20,000 markan korottoman lainan 20 vuodeksi 1,000 mk. kuolettamisvelvollisuudella vuodessa ja säästöpankki 15,000 m. 6 pros. lainan ensimmäistä kiinnitystä vastaan; loput maksettiin puhtaassa rahassa. Tässä huoneustossa, joka joskus annetaan ilmaiseksi työväen asiaa edistäviin yleisiin kokouksiin, ja etenkin mainitussa suuressa kaasun valaisemassa salissa on toimeenpantu joka sunnuntai (paitsi kesällä) iltamia, arpajaisia, naamiaisia y. m., joissa ennen on käynyt 150—250 henkeä, joskus 400—500:kin, mutta v. 1892 kuitenkin melkoista vähemmän, niin että tulot 100—200 mk:asta netto v. 1891, ovat laskeneet yleensä 50 mk:aan ja alemmaksi. Huveissa on näytelmiä pääasiallisesti esitetty ja muuten esiintynyt oma laulukunta (12—14 jäsentä) sekä 18—22 miehinen, hra A. G. Nybergin johtama soittokunta, joka kansanvalistusseuran laulu- ja soittojuhlassa viime kesänä sai ensimmäisen sarjan ensimmäisen palkinnon. Huoneustossa ei kahteen vuoteen väkeviä juomia, ei edes oluttakaan, ole anniskeltu. Tulojen vähyys on suuresti vaikuttanut yhdistyksen taloudelliseen asemaan.

Yhdistyksellä oli v:n 1892 alussa säästöä edelliseltä vuodelta 1,134: 96
Vuoden 1892 kuluessa tuloja 4,678: 02
Summa Smg. 5,812: 98
Menoja oli yhdistyksellä v:n 1892 kuluessa 5,324: 77
Säästöä vuodelle 1893 488: 21

Summa Smg. 5,812: 98

Yhdistyksen menot ovat siis voittaneet tulot 646 markalla 75 pennillä.

Epäilemättä huonot ajat yleensä suuresti ovat vaikuttaneet tähän asiain tilaan. Jäsenlukukaan ei ole suuri, arvattavasti samasta syystä (vähän yli 200 hengen) ja jäsenmaksuista ei ole karttunut v. 1892 kuin 678 m. 50 p. Kuitenkin on jäsenten lukumäärä kasvanut edelliseen vuoteen verraten sen kautta, että salvumiesten, suutarien ja muurarien ammattiyhdistykset v. 1892 liittyivät yhdistykseen (ennen kirjanpainajat ja puusepät). Muut kansanluokat varsinaisen työväestön ulkopuolella ovat näyttäneet jotenkin suurta välinpitämättömyyttä ja laimeutta yhdistystä kohtaan, eikä niistä ole katsottu maksavan vaivaakaan erityisesti pyytää ketään jäseniksi, ainoastaan 5 ovat nykyään yhdistyksessä jäseninä. Sanomalehdistö ei ollut paljon parempi tässä suhteessa, jos kohta varsinaista vastenmielisyyttä ei ole olemassa.

Itsessään tärkein yhdistyksen käsiteltäväksi lykätty asia on epäilemättä työväenvakuutuskomitean mietintö työväen sairaskassoista. Yhdistys, joka tätä varten asetti erityisen komitean, kannatti yksimielisesti vapaaehtoisuuden aatetta, tehden muutamia korjausehdotuksia komitean enemmistön laatimassa mietinnössä. Aijotun yleisen työväenkokouksen kysymykset ovat niinkään olleet yhdistyksen käsittelyn alaisina ja on se yleensä perustelijain ponsiin yhtynyt. Vallitsevaa työpuutteen johdosta kääntyi yhdistys kaupungin valtuuston puoleen jollakin menestyksellä, mutta aijotulle „lastentarhalle“ työväen lapsia varten ei sama valtuusto antanut kannatusta. Sanomalehtien kautta on yhdistys koettanut suositella Lielahden kartanon omistajan hra von Nottbeckin palkintojärjestelmää, jonka kautta etupäässä siivot ja raittiit työmiehet saisivat työansiota.

Valtiollisia ja kunnallisia asioita on v. 1892 ollut sangen vähän yhdistyksen käsiteltävänä, vaikka esim. ei edes yhtäkään varsinaista työväen edustajaa ole laskettu kaupungin valtuustoon. Neuvoja kunnallistaksoitusta koskevista asioista on annettu, mutta vähän käytetty.

Työväen palkkaa ja työaikaa koskevia asioita ei v. 1892 kuluessa varsinaisesti ole ollut esillä yhdistyksessä, vaikka parannuksia tällä alalla kyllä on tarpeen. Arvattavasti ne kuitenkin kohta tulevat keskustelun alaisiksi.

Paitsi yllämainittuja viittä ammatti-osastoa ynnä opetusvaliokuntaa, löytyy yhdistyksessä puhujaseura, käsityöosasto ja näytelmäseura.

Yhdistykselle on v. 1892 hankittu oma suurenlainen lippu sinisissä ja valkoisissa väreissä, keskellä taiteilija Muukan maalaama Ilmarinen Sammon teossa.

Puheenjohtajana yhdistyksen johtokunnassa (yhdistyksellä ei ole puheenjohtajaa) on ollut 1892 vuoden alusta tohtori N. R. af Ursin, joka v:sta 1890 on ollut sen varapuheenj. ja opetusvaliokunnan puheenj. valiokunnan perustamisesta v. 1889 (38 v.), varapuheenjohtajana v:stä 1892 maisteri F. H. B. Lagus (37 v.), sihteerinä v:sta 1890 ja rahastonhoitajana v:sta 1888 kaivertaja V. Nordlund (31 v.), juhlatöimikunnan ja järjestysvaliokunnan puheenjohtajina puuseppä J. V. Grönroos (32 v.) v:sta 1892 ja maalari K. Salo (38 v.) v:sta 1892.

Waasan Työväenyhdistys.

Perustettu Joulukuun 2 päivänä 1883; oli suomenkielinen Lokakuuhun asti 1887, kun se muutettiin kaksikieliseksi.

Yhdistyksen tarkoitus sääntöjen mukaan on „olla yhdysiteenä Waasan ammattilaisten kesken, edistääksensä heidän parastaan sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa“.

Kokouksia on yhdistys pitänyt:

a) Kuukausikokouksia:

Vuonna 1883: 2 kokousta, 8 § pöytäkirjaa.

„ 1884: 8 „ 4 § „

„ 1885: 26 „ 72 § „

„ 1886: 23 „ 70 § „

„ 1887: 13 „ 66 § „

„ 1888: 11 „ 62 § „

„ 1889: 10 „ 54 § „

„ 1890: 10 „ 56 § „

„ 1891: 12 „ 58 § „

„ 1892: 11 „ 51 § „

b) Johtokunnan kokouksia:

Vuonna 1883: — „ —

„ 1884: 3 kokousta, 11 § pöytäkirjaa.

„ 1885: — „ —

„ 1886: 3 „ 12 § „

„ 1887: 14 „ 60 § „

Vuonna 1888: 38 kokousta, 202 § pöytäkirjaa.

„ 1889: 22 „ 105 § „

„ 1890: 18 „ 104 § „

„ 1891: 22 „ 124 § „

„ 1892: 16 „ 74 § „

Käsitellyt kysymykset tähän asti ovat 36, joista yhdistys on ratkaissut 23 ja johtokunta 6, muut ovat ratkaisematta.

Kirjastossa on 153 suomalaista 144 ruotsalaista teosta. Kirjalainojen luku 115.

Alkeiskurssit. Opetusta annettu: laskennossa, kauno- ja ainekirjoituksessa, Suomen maantieteessä, kunnallistiedossa, kulttuurihistoriassa, piirustuksessa ja käsityössä naisille. Opetusta syyslukukaudella on nauttinut 180 suomalaista ja 98 ruotsalaista oppilasta. Opetus kokonaan vapaa. Varoja opetuskursseihin on saatu anniskeluosakeyhtiön voittovaroista. Opetusta varten on käytetty 764 mk 4 p.

Esitelmiä on pidetty 3: „Keskusliikkeestä ennen ja nyt“, „Bakteri-taudeista“ ja „Silmänrakenteesta ja hoidosta“.

Palkan suuruus ja työajan pituus.

Leipurit. 70—100 mk kuukaudessa omassa ruuassa, 60 mk kuukaudessa mestarin ruuassa. Oppilasten 80—100 mk vuodessa. Työpäivän pituus 16 tuntia, siihen 2 tuntia luettu ruokatunneiksi. Oppiaika 4 vuotta.

Kultasepät: 75 mk kuukaudessa, 12 t. työpäivä.

Maalarit: 13 t. työpäivä kesällä, päiväpalkka 2: 50—4: 50, vuosipalkka 500—900 mk omassa ruuassa. Talvella 10—15 mk viikossa. Oppilasten palkat 90—100 mk vuodessa, oppiaika 4 vuotta.

Tapiseeraajat: työpäivä 11½ tuntia, päiväpalkka 3: 50. Oppilasten palkat 60—100 mk vuodessa. Oppiaika 4 vuotta.

Räätälit: työpäivä 11 t., päiväpalkka 3: 50—4 mk, kuukausipalkka 80—85 joskus 100 mk. Oppilasten palkat 50 mk vuodessa. Oppiaika 4 vuotta.

Sepät: työpäivä 12½ tuntia, päiväpalkka 2: 80, apulaisille 10—12 mk viikossa. Oppilasten palkat 35 mk vuodessa. Oppiaika 4 vuotta.

Salvumiehet: työpäivä 11 t. kesällä, 7 t. talvella, päiväpalkka kesällä 3 mk, talvella 1: 75.

Kirjapainolaiset: työpäivä 11 tuntia. Palkka keskimäärin 100 mk kuukaudessa. Oppilasten palkat 15 mk ja sitten 60 mk kuukaudessa.

Toivomuksia: leipurit toivovat ammattiyhdistyksen perustamista, oppiajan pidentämistä, asuinhuoneiden parantamista. Kultasepät toivoivat 10 t. työpäivää. Maalarit toivoivat että estettäisiin maaseuduilta tulleita oppimattomia maalareita saamasta työtä kaupungissa. Siihen toivomukseen yhtyivät salvumiehet, jotka sitä paitsi toivoivat palkan maksamista perjantaisin. Kirjapainolaiset valittivat yötyötä ja toivoivat että toimittajat antaisivat käsikirjoituksia varemmin ettei tulisi niin kovaa työtä juuri ennen kuin sanomalehti ilmestyy.

Lausuntoja annettu: maistraatille ehdotuksesta asetukseksi sairaskassojen ja työntekijäin sairaskassojen perustamisesta. Puolustettiin semmoisten kassain pakollisiksi järjestämistä. Teollisuushallitukselle ammattiyhdistyksistä, puoltava vapaita yhdistyksiä.

Ylemmistä kansaluokista on päätetty eri kutsumuskirjeillä kutsua jäseniä yhdistykseen.

Sanomalehdet paikkakunnalla ovat olleet hyvin kohteliaita yhdistystä kohtaan, ottaen aina tarkkoja uutisia, päätöksiä ja kirjoituksia palstoihinsa.

Kirjastoon on saatu yksityisiltä henkilöiltä kirjoja jotkut vähemmät määrät.

Yleisiä huveja on toimeenpantu 8, joista 3 on ollut teatteri-iltamaa. Väkeä niissä on käynyt keskimäärin 150 henkilöä. Tuloja niistä on ollut 120 mk.

Laulukunta hajonnut, soittokuntaa ei ole kolmeen vuoteen ollut.

Yleisen rahaston tila: Tuloja 5,154 mk, 4 p., joista kaupungin valtuustolta 2,000 mk, menoja 5,014 mk, 86 p., säästö 139 mk 18 p.

Puheenjohtaja on ollut kansakoulun opettaja A. Kronman, 30 vuoden vanha. Varapuheenjohtaja räätäli K. V. Frisk, joka samassa on ollut rahastonhoitajana, 36 vuoden vanha. Ruotsalainen sihteeri kansakoulunopettaja G. Nordström, 36 vuoden vanha, suomalainen sihteeri kirjuri K. Kahma, 65 vuoden vanha. Järjestysvaliokunnan puheenjohtaja senaatin ylim. kopisti S. R. Jernström, 26 vuoden vanha. Juhlatoimikunnan puheenjohtaja tapisseeraaja K. S. Nilsson, 35 vuoden vanha. Opetuskomitean puheenjohtaja senaatin ylim. kopisti S. R. Jernström. Tilastokomitean puheenjohtaja insinööri H. E. Gummerus, kuollut. Jäseniä 196. Vähentynyt on jäsenmäärä viime vuosina. Jäsenmaksuja on saatu 279 mk. Nälkääkärsiväin hyväksi on pidetty hovit, joista tulot 104 mk on lähetetty asianomaiseen paikkaan. Yhdistyksen rakennusrahaston lisäämiseksi

talon rakentamista varten on kaupungin valtuustolta kaksi kertaa pyydetty rahaa anniskeluyhtiön voittovaroista, vaan ei ole saatu. Rakennusrahastossa löytyy varoja 1,147 mk 7 p. Samoin on pyydetty yhdistyksen vuonna 1891 perustamiin Vaasan sairaus- ja hautausapukassoihin samoista varoista apurahaa, vaan siihenkään ei ole annettu.

Lukusali auki yhdistyksen jäsenille klo 9 a. p.—10 i. p. joka päivä. Sanomalehtiä tilattu 19 suomalaista ja 19 ruotsalaista.

Yhdistyksen omaisuus arvioitu 1,880 mk.

Wiipurin Työväenyhdistys.

Wiipurin Työväenyhdistys on perustettu vuonna 1888. Sääntöjensä mukaan on yhdistys kaksikielinen, vaan toimii yksinomaan suomenkielisenä. Yhdistyksen tarkoituksena on „olla yhdyssiteenä Wiipurin ammattityöntekijäin kesken, edistääkseen heidän parastansa sekä henkisessä että aineellisessa suhteessa.“

Vuonna 1892 piti yhdistys 9 kokousta, joissa käsiteltiin 53 eri asiaa ja päätettiin 33. Johtokunta piti samana aikana 12 kokousta, käsitteli 81 ja ratkaisi 64 asiaa. Pöytäkirjaa tehtiin yhdistyksen kokouksissa 64 §§ ja johtokunnan kokouksissa 89 §§.

Yhdistyksen kirjasto saatiin kuntoon v. 1892 kuluessa. Siinä on 250 nidettä suomalaista ja 28 nidettä ruotsalaista kirjallisuutta. Vuoden kuluessa tehtiin kirjastosta 400 lainaa.

Lukusalissa löytyy sanomalehtiä ja aikakauskirjoja 15. Ne ovat: Uusi Suometar, Päivälehti, Suomal. Virall. Lehti, Tampereen Sanomat, Wiipurin Sanomat, Matti Meikäläinen, Suomen Viikkolehti, Terveystieteiden lehti, Suomen Teollisuuslehti, Sanansaattaja, Aamunairut, Kyläkirjaston Kuvalehti, Koti- ja Yhteiskunta, Uusi Kuvalehti ja Laatokka.

Alkeisoppikursseja on annettu laskennossa, kirjoituksessa, linjaalipiirustuksessa ja kirjanpidossa. Kutakin ainetta on opetettu kerran viikossa, 2 tuntia kerrallaan. Oppilaita on ollut keskimäärin 4 kunkin iltana. Opettajina laskennossa ja kirjoituksessa kansakouluopettaja K. Wuorio, piirustuksessa rakennus-

mestari Aleks. Isaksson ja kirjanpidossa kauppias Aleks. Paischeff. Opettajat ovat työskennelleet palkatta.

Esitelmää on yhdistyksen toimesta vuoden kuluessa pidetty, lukuunottamatta jokaisessa yhdistyksen huvi-iltamassa pidettyjä, seuraavissa aineissa: „Työstä ja työkansasta“, ent. kauppias K. F. Pöllönen; „Työväenpyrinnöistä“, tohtori J. A. Lyly; ja „Sosialismista“, rehtori A. Bergroth.

Työ-aika ja palkat kaupungin ammattilaisilla ovat keskimäärin seuraavat:

A m m a t t i.	Työ-ansio omassa ruuassa.		Työ-ansio isännän ruuassa.		Työpäivän pituus.			
	Smk.	pää.	Smk.	pää.	Omassa ruuassa.		Isännän ruuassa.	
					Tunt.	Min.	Tunt.	Min.
Satulantekijät . . .	2	75	1	20	12	30	—	—
Räätälit . . .	3	50	2	—	13	—	13	—
Neulojattaret . . .	1	50	1	25	10	—	10	30
Tupakkateht. miehet . . .	2	—	—	—	13	—	—	—
Tupakkateht. naiset . . .	1	50	—	—	13	—	—	—
Peltisevät . . .	2	50	1	25	11	30	14	—
Galvaniseer. teht. työm. . .	1	80	—	—	11	30	—	—
Konetehtaan työm. . .	3	—	—	—	11	30	—	—
Puusevät . . .	2	50	1	20	13	—	14	—
Rautasevät . . .	3	—	1	20	12	—	14	—
Kulta- ja hopeasevät . . .	3	—	—	—	12	—	—	—
Muurarit . . .	3	—	—	—	11	30	—	—
Kivenhakkaajat . . .	2	50	—	—	11	30	—	—
Kirvesmiehet . . .	2	25	—	—	12	—	—	—
Maalarit . . .	2	50	—	—	13	—	—	—
Kirjansitojat . . .	2	50	—	—	12	—	—	—
Puutarhurit . . .	2	—	1	20	12	—	13	30
Leipurit . . .	—	—	—	—	18—19	—	—	—
Latojat . . .	3	50	—	—	11—12	—	—	—

Työväenyhdistyksen aikaansaama ravintoyhdistystä tosin ei ole, vaan kaupungissa löytyy „Wiipurin Työläisten Ravinto-aineitten kauppayhtiö“, joka on toiminut jo 13 vuotta hyvällä menestyksellä. Alkuaan se oli mekaanisen tehtaan työmiesten

perustama, vaan nykyisin kuuluu siihen osakkaita kaikista kansakerroksista. Osakkeiden hinta 10 mk. Yhtiöllä on nykyisin 3 puotia. — Sitäpaitsi löytyy Työväenkeittiö, perustettu v. 1891 rouvin Anni Kurikan ja Alina Häklin toimesta.

Työväen asuntoja ei yhdistyksemme myöskään vielä omasta puolestaan ole ennättänyt saada aikaan, vaan niitä on m. m. „Plevna-yhtiön“ talo, joka on 3 kerroksinen kivimuuri, muodostettuna 2 huonetta sisältäviksi työväenasunnoiksi. — Panssarilahden kaupungin-osassa löytyy vielä yksi kaupungin kortteli (6 taloa) jotka on rakennuttanut kauppaneuvos Hackman. Ne on ensin annettu vuokralle työväelle ja asukkaat ovat saaneet ne vähitellen omikseen lunastaa. — Sitäpaitsi löytyy melkein kokonainen kaupungin-osa (Kolikkoinmäki) yksityisten työmiesten itselleen rakentamia asumuksia.

Kaupungissa toimii työnvälitystoimisto palvelustyttöjä varten. Sitä johtaa leskirouva Heinrichus. Vuoden kuluessa on yhdistyksessä pohdittu yleisen työnvälitystoimiston perustamista ja sitä varten asetettu valmistusvaliokunta, vaan se ei ole vielä lausuntoansa antanut.

Työväen vakuutusta varten löytyy Työväenyhdistyksen sairaus- ja hautausapukassa, perustettu 1889, sekä „Pensiooni- ja apulaitos palkollisia ja työväkeä varten Wiipurin kaupungissa“, jonka pohjarahastoksi I. F. Hackman on lahjoittanut 40,000 mk ja Wiipurin säästöpankki 10,000 mk. Laitos on toiminut vuodesta 1874 alkain.

Korkeimman äänimäärän rajoittamista 10 ääneen yritettiin huhtikuussa, mutta ei onnistuttu. Yhdistys valitsi puhujia raastuvankokokoukseen alennusta puolustamaan.

Kaupungin valtuustoon on monesti koetettu saada valituksi työmiehiä, mutta aina onnistumatta.

Senatille annettiin vuoden alussa vaadittu lausunto Wiipuriin perustettavaksi aiotun Hypoteekkilaitoksen sääntö-ehtoituksista. Lausunnossa puolustettiin panttilainauslaitoksia hyödyllisinä, jos ne eivät ole järjestetyt koronkiskomislaitoksiksi. Kysymyksessä olevan sääntöehdoituksen epämääräiseen muotoon nähdessä lausuttiin epäily, että tästä laitoksesta voisi tulla samallainen koronkiskomislaitos kun kaupungissa entisestään panttilainausliikettä harjoittava on. Seurauksena tästä lausunnosta oli, että sääntöehdoitukselta kiellettiin vahvistus ja entinen panttilainauslaitos lakkasi.

Oman talon rakentamista varten, johon olisi tullut yhdistykselle tarvittavat huoneet, saunalaitos, työväen keittiö, lasten-

tarha y. m., anottiin valtion varoista 170,000 markan suuruisia lainaa, mutta anomus tuli hylätyksi.

Yhdistyksen huoneistoa ovat ilmaiseksi saaneet käyttää kaikki ammattiyhdistykset. — Kaupunki antoi pyynnöstä teatterihuoneen maksutta yhdistyksen seuranäytelmään.

Viipurin Naisyhdistyksen toimesta on kesäaikana lähetetty maalle joukko varattomia työväenluokkaan kuuluvia naisia ja lapsia.

Sanomalehdistö on yleensä kohdellut suopeasti työväenpyrintöjä. Viipurin Sanomat ovat sisältäneet koko joukon kirjoituksia työväenpyrintöjen alalta. Paikkakunnan ruotsinkieliset lehdet eivät sanottavasti ole työskennelleet työväenasian alalla mutta milloin ovat esiintyneet, niin aina suosiollisina periaatteen kannalta.

Lahjoina on työväenyhdistys vuoden kuluessa saanut kirjoja 226 nidettä, Anniskeluyhtiöltä 2,000 mk ja säästöpankilta 1,000 mk (viime mainitulta panttilaitoksen perustamiseksi).

Omaa huoneustoa ei ollut. Asuttiin vuokrahuoneissa. Vuotuinen vuokra oli 1,450 mk. Yhdistyksen huoneisto sisältää 7 huonetta ja keittiön. Öljyvalaistus. — Omaa taloa puuhaillaan ja piakkoin saataneekin.

Huvi-iltamia on toimeenpantu: tanssi-iltamia 5, perhe-iltamia 2, kansanjuhla, huvimatka, kansankonsertti ja arpajaiset. Yleisöä on ollut keskimäärin 300 henkilöä kussakin huvissa. Puhdas tulo niistä on ollut 1,730 mk 65 penniä. — Sitäpaitsi on yhdistyksen huvitoimikunta pannut toimeen seuraavat seuranäytelmät: „Pappilassa käynti“, 1 näyt., 4 henkilöä; „Hännätön vasikka“, 2 näyt., 9 henkilöä, „Silmänkääntäjä“, 2 näyt., 11 henk.; „Postikonttoorissa“, 1 näyt., 10 henk. sekä „Viimeinen ponnistus“, 5 näyt., 20 henkilöä.

Yhdistyksen seka-äänisessä laulukunnassa on 25 jäsentä, sen torvisoittokunnassa 10 jäsentä. Laulukunta harjoittelee 2 kertaa viikossa, soittokunta 3 kertaa.

Yhdistyksen rahaston tila näkyy seuraavasta:

Debet:

Säästöä vuodelta 1891	1,946: 50
Lahjoituksia	1,947: —
Muita tuloja	4,662: 43
Summa Smc	8,555: 93

Kredit:

Virkailijain palkkoja	870: —
Huoneiston vuokraa	1,865: —
Kirjojen ostoon kirjastolle	241: 50
Sairaus- ja hautausapukassalle	1,000: —
Sanomalehti-ilmoituksista y. m.	267: 90
Sanomalehtien tilaus v:lle 1893	100: 24
Sekalaisia menoja	1,905: 57
Talletustilillä	1,385: 72
Lainana Kirvesmiesyhdistyksellä	1,420: —
Summa Smc	8,555: 93

Yhdistyksen puheenjohtana on filos. tohtori J. A. Lyly, syntynyt v. 1856, tuli puheenjohtajaksi 1891. — Varapuheenjohtajana on kauppias J. Häkli, syntynyt v. 1848, tuli varapuheenjohtajaksi 1891. — Sihteerinä sanomalehdentoimittaja O. Järveläinen, syntynyt 1868, tuli sihteeriksi 1891. — Rahastonhoitajana on työnjohtaja M. Skyttä, syntynyt 1855, tuli toimeensa 1890. — Juhlatoimikunnan puheenjohtajana on rouva A. Kurikka, syntynyt v. 1865 ja opetusvaliokunnan puheenjohtajana opettaja K. Vuorio, synt. v. 1861.

Yhdistykseen liittyneinä työskentelevät seuraavat ammattiyhdistykset:

1. Kirvesmiesten ammattiyhdistys.
2. Maalarien ammattiyhdistys.
3. Koneenhoitajain ja mek. ammattiyhdistys.
4. Kirjanpainajain ammattiyhdistys.
5. Naispalvelijain ammattiyhdistys.
6. Puhujayhdistys.
7. Työväenyhdistyksen laulukunta.
8. Käsityöläisten laulukunta.

Joensuun Työväenyhdistys.

Perustettiin 28 p. Lokakuuta 1888.

Jäsenluku on siinä nykyään 72. Yhdistyksen asioita on hoitanut kuusi-miehininen johtokunta, johon viime vuosipäivänä valittiin herrat K. Lundholm, työnjohtaja, T. Tolvanen, maalari, J. E. Tuiskunen, valuri, H. Tamminen, nahkuri, W. Granskog, satulaseppä, M. Pärnänen, kirjanpainaja.

Yhdistyksen rahatili oli viime vuosipäivänä: Tuloja 142 markkaa; menoja 32 m:kaa. Yhdistyksen kassa nykyään on 254 markkaa.

Mikkelin Työväenyhdistys.

Mikkelin Työväenyhdistys, joka perustettiin Huhtikuussa 1890, on viime vuoden kuluessa parhaasta päästä ryhtynyt sellaisiin toimiin, jotka ovat omaansa edistämään yleistä kansallista sivistystä. Siten on yhdistys saanut aikaan talvisalkoina melkein joka sunnuntai-ilta kansantajuisia esitelmiä: Yleisen ja suomen valtiollisen historian, Suomen kirjallisuuden historian, Kirkkohistorian ja kasvatustopin alalta. Kansanhuveja ja iltamia on yhdistyksen toimesta pidetty silloin tällöin.

Mitä niihin toimenpiteisiin tulee, jotka koskevat yhdistyksen omaan varsinaiseen vaikutuslaatuun, on yhdistys vuoden kuluessa laatinut ja vahvistettavaksi jättänyt uudet säännöt, joissa etupäässä on alennetuilla jäsenmaksuilla toivomus saada yhdistyksen jäsenluku lisääntymään, joka viime aikoina on ollut melkoisen pieni.

Vuoden kuluessa on yhdistys paikkakunnan anniskeluyhtiöltä saanut vastaanottaa; luentojen pitämistä varten 300 markkaa jotka luentojen pitäjät kuittia vastaan ovat saaneet nostaa sanotulta yhtiöltä, sekä vuokratuloiksi 200 markkaa.

Yhdistyksen asioita hoitaa kymmenjäseninen johtokunta:

Esimies: J. Päivärinta, lehtori; varaesimies Joh. Kaihlainen. räättäli; rahastonhoitaja D. Lampinen, kartanonomistaja; sekä O. W. Hokkanen, satamamestari; W. Pekonen, läänin kanslian vahtimestari; H. Hartikainen, poliisikonstaapeli; J. H. Warttinen, kirjapainaja; M. Tiisanen, suutari; J. Kellman, työmies; P. Hakkarainen, työmies; kirjuri N. Hartonen, palomestari.

Sitäpaitsi on yhdistyksellä kuusijäseninen huvitoimikunta ja kahdeksanjäseninen järjestys-valiokunta.

Yhdistyksen rahatili oli viime vuotena seuraava:

Tulot:

Säästö edelliseltä vuodelta	666: 93
Anniskeluyhtiöltä	200: —
Iltahuveista	73: 35
Jäsenmaksuja	48: 75
Korkoja	30: —

Yhteensä Smk. 1,019: 03

Menot:

Sekanaisia ulosmenoja vuoden ajalla	271: 40
Säästö	747: 63

Yhteensä Smk. 1,019: 03